

Notulen

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	:	18 november 2019
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder – statengriffie@noord-holland.nl

5

10

15

20

Aanwezig: Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. D.J. van den Berg (FvD), dhr. M.N. Bolkestein (VVD), dhr. M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. J. Dessing (FvD), mw. S.S. Doevendans (PvdA), dhr. J.W. Dulfer (GL), mw. A. Er (GL), dhr. mw. G. Van Geffen (VVD), mw. A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), dhr. J. Gringhuis (GL), dhr. G.J.W. Hartog (VVD), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (FvD), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. N. Kaptheijns (PVV), mw. S. Klaassen (D66), dhr. M.C.A. Klein (CU), mw. R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J. Kohler (FvD), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Ines Kostić (PvdD), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (FvD), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), mw. A. Nanninga (FvD), mw. Z. Pels (GL), mw. M. Sanderse (CDA), dhr. E.M.A. Smaling (SP), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. J. Vastenhouw (FvD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), mw. T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), mw. I. Zaal (D66), dhr. G.R. Zaal (GL), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig: dhr. R.J. Dekker (FvD), G.E.E. Everduim (DENK), dhr. W. Hoogervorst (SP) en mw. N.M. van der Waart (GL),

Agenda

Paginanummer

25

10.a.	Heropening en mededelingen	00
10.b.	Statenvoordracht 80 Klimaatakkoord	00
10.b.1	Moties en amendementen bij Klimaatakkoord	00
30	11. Statenvoordracht 81 Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) 2020-2027	00
	12. Statenvoordracht 83 Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2020-2024	00
	12.a. Statenvoordracht 77 Evaluatie Metropoolregio Amsterdam (MRA) en MRA-Regiegroep	
35	13. Statenvoordracht 74 Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS en lid en plaatsvervangend lid uit GS voor Algemeen Bestuur Recreatieschap Spaarnwoude	00
	14. Statenvoordracht 75 Aanwijzen voorzitter commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid (M&B)	00
40	15. Vragenuur	00

16.	Indien aan de orde: Stemming motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag	00
17.	Sluiting	00

45

10.a. Heropening en mededelingen

De **VOORZITTER**: We gaan verder met de vergadering waar we vorige week zijn gebleven met de agenda. Een aantal fracties heeft minder dan vijf minuten spreektijd. U heeft dat in het verleden
50 altijd opgelost door dat aan te vullen naar vijf minuten. Dat zou dan gelden voor de fracties SP, CU en 50PLUS. Voor de rest houden we ons vast aan de afspraken die we hebben gemaakt en dat was de tien uur volledige vergadertijd voor de twee vergaderingen. Kunt u daarmee instemmen?

De heer **DESSING** (FvD): Een punt van orde. Wij hebben toch wel bezwaar hiertegen. We zijn
55 allemaal bezig met het managen van onze spreektijd en om dat te verdelen over de twee dagen, die we verwachtten voor een 10-uursvergadering. We vinden het een onwenselijke bonus die de partijen krijgen om op deze manier extra minuten te krijgen. Dus tegen.

De heer **DEEN** (PVV): Wij sluiten ons daarbij aan. Dank u wel.
60

De heer **ZOON** (PvdD): Wij sluiten ons daar niet volledig bij aan. Ik vind inderdaad dat iedereen recht moet hebben om te kunnen spreken. Het is wel zo dat tien uur inderdaad is gebaseerd op één dag vergaderen en wat ons dus duidelijk niet gelukt is. We zouden willen voorstellen om er een iets langere spreektijd van te maken voor alle partijen.
65

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Dat lijkt ons zeker geen goed idee. Tien uur is al ongelooflijk lang. Vorige week hebben we uitgebreid over de verschillende dingen kunnen praten. Ik ben het eens met FvD dat de fracties gewoon hun spreektijd moeten managen, op de manier zoals dat voorgeschreven is en afgesproken in het Presidium.
70

De **VOORZITTER**: Zijn er nog anderen die het woord willen voeren?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): De SP is altijd van mening dat spreektijd spreektijd is. Ik heb een vraag. Hoeveel is onze spreektijd eigenlijk?
75

De **VOORZITTER**: Dat is bij de agenda meegestuurd. De spreektijd van de SP bedraagt drie minuten en veertien seconden. Dat zou in het voorstel vijf minuten moeten worden. Nog anderen die het woord willen voeren? Anders leg ik een ordevoorstel neer. Dat ordevoorstel luidt: We hebben een afspraak met elkaar gemaakt, ook in het Presidium, om tien uur te
80 vergaderen. Daaraan wil ik me wel strikt houden. Dat doet ook recht aan de vergadering. In een van uw vorige vergaderingen, uit mijn hoofd gezegd was dat met de Omgevingsverordening, heeft u in een vergelijkbare situatie gezeten. Toen zijn met name de partijen, die onder de vijf

minuten zijn gekomen, naar vijf minuten opgedeeld. De rest is gebleven, zoals het was. Dat wilde ik nu als ordevoorstel neerleggen.

- 85 Dan open ik stemming nummer 3 en dan vraag ik u of u voor of tegen bent dat de partijen die onder de vijf minuten zitten naar vijf minuten gaan en dat voor de andere partijen de spreektijden worden vastgehouden. Ik open stemming nummer 3: 49 stemmen uitgebracht. Dan is het ordevoorstel verworpen met 30 stemmen tegen en 19 stemmen voor. Voor hebben gestemd: D66, PvdA, CDA, PvdD, CU, 50PLUS/PvdO. Dat betekent
- 90 dus dat we vasthouden aan de oorspronkelijke spreektijden, zoals die er nu nog zijn. De spreektijden zijn als een bijlage bijgevoegd bij de vergaderstukken.

10.b. Statenvoordracht 80 Klimaatakkoord

- 95 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar voordracht 10.b. Dat is het Klimaatakkoord. In eerste termijn geef ik het woord aan mevrouw Sanderse van het CDA. Dat is haar maidenspeech.

- Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Dames en heren, het is een grote verantwoordelijkheid die op onze schouders ligt om deze ronde van het Klimaatakkoord tot een goed einde te brengen. We moeten
- 100 zij aan zij optrekken om de doelen te bereiken. De maatregelen die nodig zijn, gaan veel betekenen voor ons Noordhollands landschap. Op Rijksniveau is de regio op Ruimtelijke ordening in ons land, met de afschaffing van het ministerie van VROM, niet echt een topprioriteit gebleken. Voor mijzelf is regie op de Ruimtelijke ordening één van de drijfveren om mij te kandideren voor PS en daar sta ik dan, met één van de belangrijkste opgaven van de komende tijd. Een ambitieus
- 105 proces en ook een project waar we niet zomaar even tot uitvoering kunnen overgaan. Voor ons is draagvlak voor de maatregelen cruciaal. Zeker na de dure en zure lessen van de vorige ronde die eindigden in inpassingsbesluiten waar inwoners tot op de dag van vandaag last van hebben. Daarom dienen wij een motie in, waarvan het dictum luidt: Draagvlak voor de uitvoering van het energieakkoord als uitgangspunt te nemen wanneer keuzes over ruimtelijke ordening genomen
- 110 moeten worden.

Motie 103/18–11–19: Draagvlak klimaatakkoord

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag 11 november 2019,

115 *Constaterende dat*

- *Op dit moment concept –Regionale Energiestrategieën worden geschreven met behulp van onder andere professionals en stakeholders,*
- *Er samen met gemeenten, woningcorporaties en andere stakeholders een eerlijk, haalbaar en betaalbaar Energieakkoord zal worden gesloten,*
- 120 – *Dit Energieakkoord een grote impact zal hebben op de Ruimtelijke Ordening van onze provincie,*

Overwegende dat

- *Bij het samenvoegen van de strategieën de provincie uiteindelijk verantwoordelijk is voor de ruimtelijke ordening bij de uitvoering van het Energieakkoord,*
- 125

- *De provincie Noord-Holland daardoor uiteindelijk verantwoordelijk is voor het toewijzen van locaties voor het verwezenlijken van het Energieakkoord,*
- *Voor een haalbaar en betaalbaar Energieakkoord lokaal draagvlak voor de plannen belangrijk is,*

130

Verzoekt het College van GS om

Draagvlak voor de uitvoering van het energieakkoord als uitgangspunt te nemen wanneer keuzes over ruimtelijke ordening genomen moeten worden,

135

en gaan over tot de orde van de dag.

Marleen Sanderse (CDA)

De **VOORZITTER**: Deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslaging.

140

Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Goede participatie betekent echter niet dat iedereen het op het eind eens mee moet en kan zijn. Keuzes goed uitleggen vraagt lef. Dus niet doordrukken, maar draagvlak zoeken en accepteren als dat er echt niet is. Een voorbeeld hiervan is biomassa. Massaal protest en nieuw wetenschappelijk onderzoek dat aantoonde dat deze methode waar hout van heinde en ver moet worden aangesleept, gelukkig ook door deze coalitie ingeperkt wordt.

145

Dat is precies wat wij met lef bedoelen. Voor ons is het ook echt heel belangrijk dat het voor inwoners haalbaar en betaalbaar blijft en het liefste meeprofiten. Het is voor het CDA de uitdaging om de uitvoering zo vorm te geven dat er op lokaal niveau voor inwoners zichtbaar en in de portemonnee voelbare oplossingen komen. Productie van duurzame energie wordt big

150

business. Niet alleen voor bedrijven, maar ook inwoners moeten mee kunnen profiteren in de opbrengsten van de energietransitie. Dat is volgens ons klimaatrechtvaardigheid. In 2016 heeft de UvA voor PS een onderzoek uitgevoerd naar de oprichting van een provinciaal energiebedrijf. De implementatie heeft het destijds niet gehaald. Wij zien samen met de SP, met de bril van nu, veel potentie in een dergelijk initiatief en we willen middels een initiatiefvoorstel of een ander middel onderzoeken of de onderzoeksresultaten van 2016 nog actueel zijn en bekijken of ze

155

passend en ook complementair zijn aan het restproces. Wij denken dat een vorm van een provinciaal energiebedrijf, dat ook op lokaal niveau ontstaat, zoals recent in Koggeland, heel goed kan aansluiten bij het vergroten van het draagvlak en het zichtbaar maken van de broodnodige energietransitie. We komen daar snel op terug, maar dan weet u dat wij daar alvast mee bezig zijn.

160

Verder pleiten wij voor een realistisch tempo. De klimaatplannen zijn geformuleerd voor 2030 en 2050. We hebben dus een generatie de tijd om alle doelen te realiseren. Die tijd moeten we nuttig gebruiken. Door nu te doen wat kan en nodig is en andere maatregelen uit te smeren over de komende decennia. Dat geeft een realistisch perspectief en schept ook ruimte om maximaal te profiteren van de innovatie en de technologische vooruitgang. Dat voorkomt dat we over een

165

paar jaar geconfronteerd zijn met plannen voor een Noord-Hollands landschap vol met panelen en molens, terwijl er technieken voor handen zijn die minder landschappelijke impact hebben, zoals waterstofcentrales. Dan noem ik hier volledigheidshalve nog maar even de nu afgesloten mogelijkheid tot kernenergie, wat inmiddels zo doorontwikkeld is dat de nadelen steeds minder

zwaar wegen. Te lang meegaan in tunnelvisie oplossingen of het ontkennen van goede
170 alternatieven leidt ook tot het wegebben van het broodnodige draagvlak.
Dan nog even kort over het proces. Dat is om via de regio's biedingen te krijgen voor de opgave
voor wind op land en zon. Bottom up dat juichen we vanzelfsprekend toe. Wij zijn nog steeds
benieuwd hoe de regels, die in het coalitieakkoord staan, zich verhouden tot deze processen. Die
175 regio's moeten opereren met heel veel onzekerheden, bijvoorbeeld waar kunnen de molens
eigenlijk komen te staan volgens de provinciale regels voor wat betreft de afstand. Wat als uit de
restprocessen komt dat alle windmolens in Noord-Holland Noord 'landen'? De gedeputeerde
heeft ons verzekerd dat wij als PS ons zegje mogen doen. Maar, wij mogen tot nu toe onze
kaderstellende rol uitoefenen door wensen mee te geven op een B-stuk in de commissie. Dat is
180 niet hoe wij het voor ons zien. Op mijn vragen naar aanleiding van de commissie heeft het
college antwoorden gegeven; antwoorden die ons absoluut niet geruststellen. In tegendeel. GS
gaan de ruimtelijke principes voor een provinciale inzet in de rest vaststellen en stuurt ze ons
toe. Wij mogen daarvan kennis nemen. Binnenkort worden inwoners en stakeholders gevraagd te
reageren op de scenario's, die op dit moment volop in ateliers worden ontwikkeld. Wij moeten als
PS ook de kans krijgen om op tijd aan te geven waar wij de ruimtelijke consequenties mogelijk
185 achten. Anders wordt het tekenen bij het kruisje en dat was nu net **niet** waar ik me voor had
gekandideerd.

De **VOORZITTER**: Gefeliciteerd met uw maidenspeech. Het ging volgens mij fantastisch. Dank u
wel.

190 Ik geef graag het woord aan mevrouw Gielen van GroenLinks.

Mevrouw **GIELEN** (GL): Een goede stap vooruit, maar we zijn er nog lang niet. Wat GL betreft
moeten we het Klimaatakkoord zien in dat licht. Het Klimaatakkoord is een mooie, goede en
belangrijke eerste stap en we maken nu afspraken in alle sectoren en dat is heel hard nodig. Ik
195 ben blij om te zien dat er nu ook in de RES en in de ateliers, die nu lopen, stappen gemaakt gaan
worden. Dat de discussie verschuift van 'of' naar 'hoe'. Het is nog niet genoeg. Ook als we echt
alles realiseren wat nu in het Klimaatakkoord staat en dat uitgewerkt hebben, dan zijn we nog
niet klimaatneutraal. Dat moeten we ons blijven realiseren.

GL is blij om te zien dat de stappen, die nodig zijn, gemaakt worden, maar nu is niet de tijd om
200 achterover te gaan leunen. Daarom moeten we als Noord-Holland ook ambitieus blijven. Laten
we niet vergeten dat we dit niet doen omdat iedereen windmolens prachtig vindt, al hoewel ik
daar anders over denk. We sluiten dit Klimaatakkoord niet alleen voor onze kinderen en
kleinkinderen, maar ook voor onze eigen generatie, mijn generatie, zodat we een aarde hebben
om op te blijven leven en dat de delen van de wereld, waar de gevolgen nu meer merkbaar zijn
205 dan hier, ook blijven bestaan. De broodnodige verandering kan gepaard gaan met geweldige
innovatie en coöperatieve initiatieven. Dat is heel erg mooi.

Ik wil graag twee thema's kort uitlichten. Ten eerste, het moet integraal. Dat wil ik hier nogmaals
benadrukken. Het Klimaatakkoord gaat niet alleen over wind en zon. Het gaat ook over
landbouw, warmte, industrie en mobiliteit. Dat betekent dat het integrale pakket, dat we hebben
210 samengesteld, ook echt integraal bekeken moet worden. Niet alleen inzetten op alle terreinen,

maar samen. Vanuit verschillende invalshoeken blijven kijken, is echt heel belangrijk om dit akkoord tot een goed einde te brengen. Het valt dus ook niet in één potje te stoppen.

Ten tweede, het Klimaatakkoord is niet genoeg, dus we moeten doorpakken. We doen veel als provincie. Dank ook aan de gedeputeerde voor het toesturen van het overzicht van alle fondsen en stimuleringsmaatregelen die er zijn. Alle kleine beetjes helpen om de doelen van Parijs te halen. We moeten ook het laaghangend fruit niet vergeten. In Noord-Holland hebben we veel potentie als het gaat om zon op dak, zoals ook te zien is in het Bestedingsplan Stimulering zon. Daar wordt veel op ingezet. Kan de gedeputeerde aangeven of het mogelijk is om meer van dit soort vrij snel te realiseren maatregelen in kaart te brengen en in te zetten op verzilvering, waar mogelijk. We hebben als Noord-Holland ook veel prachtige coöperatieve initiatieven, die goed in beeld hebben waar snel winst te behalen valt. Kan de gedeputeerde coöperaties meenemen in het signaleren van deze initiatieven, waarop snel winst kan worden gerealiseerd?

Met het Klimaatakkoord gaan we een nieuwe fase in. Dat is een fase van actie, van aan de slag gaan, van duurzaam doorpakken. Laten we als provincie ambitieus blijven, integraal aan de slag gaan en extra inzetten, overal waar dat mogelijk is, zodat we ook in de toekomst kunnen blijven genieten van al het moois wat de provincie te bieden heeft.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Kaptheijns van de PVV.

230 De heer **KAPTHEIJNS** (PVV): Vandaag bespreken we de uitspraken uit het Klimaatakkoord, die de provincie raken. Onze fractie zal het kort houden. Mijn collega heeft bij de begrotingsbehandeling immers ons standpunt al aardig uiteengezet. Toekomstige generaties zullen met verbijstering op deze periode terugkijken, waarin o.a. de politiek, media en onderwijs aan een sektarische tunnelvisie leden. Wetenschap, natuurwetten, waarnemingen en berekeningen werden aan het begin van de 21ste eeuw zonder blikken of blozen ingeruild voor een goed gevoel en willen deugen. Immers, wat is nu mooier dan met zijn allen schouder aan schouder te staan om onze wereld te redden van de ondergang. Met de overheid als onze hoeder tegen de Apocalyps. En of dit kan resulteren in rampzalige gevolgen voor onze energievoorziening, welvaart, ruimtelijke ordening en milieu. Dat is om het even. Het gevoel: dat telt. Zoals mijn collega al tijdens de begrotingsbehandeling aangaf, kan de mens het klimaat niet sturen en wordt deze beïnvloedt door vele factoren, waarvan de werking vaak nog niet duidelijk is en daarom niet in klimaatmodellen zijn vast te leggen. Het is dan ook geen verrassing dat de gehanteerde klimaatmodellen op zijn zachtst gezegd zeer onnauwkeurig zijn. Uit onderzoek van het IPCC blijkt namelijk dat van de 114 voorspellingen die klimaatmodellen tussen 1998 en 2012 hebben gedaan, maar liefst 111 niet zijn uitgekomen. Dat is meer dan 97%. Maar deze ondeugdelijke klimaatmodellen worden wel als basis gebruikt voor onbetaalbaar klimaatbeleid met alle gevolgen van dien. Ieder weldenkend mens kan dan ook maar tot 1 conclusie komen: Stop zo snel mogelijk met deze waanzin. Zet in op reële alternatieven. Zet niet vol in op zaken die onmogelijk kunnen dienen als alternatief. Sluit geen bronnen uit die met het oog op de toekomst juist een veel beter alternatief vormen.

Onze fractie zal dan ook tegen deze voordracht stemmen en ziet graag dat er bij dit agendapunt een hoofdelijke stemming wordt gehouden.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw De Vries van de PvdA.

255

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Vorige week was ik op bezoek bij een inwoner van Haarlem, die open huis hield om iedereen die dat wilde de gelegenheid te geven om te kijken wat je zelf kunt doen aan verduurzaming van je woning. Hij vertelde dat hij zijn woning uit 1890 had geïsoleerd, slimme meters had aangebracht, Ledverlichting gebruikt, waterbesparende maatregelen had

260

genomen en een hybride warmtepomp had aangebracht. Hij gebruikt nu 80% minder gas en zijn energierekening is gedaald, terwijl hij er nog steeds comfortabel en warm bij zit. De investering heeft hij er in tien jaar maximaal weer uit. Als de gasprijs gaat stijgen dan zelfs in minder dan tien jaar. Nu is hij energieadviseur voor de buurtbewoners, van wie er inmiddels 300 meedoen met dit mooie project. Een sprekend voorbeeld van lokaal draagvlak. Ik ging er blij vandaan. Een

265

duurzaam verwarmd huis en een betaalbare energierekening, dat wil de PvdA voor alle inwoners. Dat is ook beloofd door het Kabinet. Niet iedereen kan deze mooie maatregelen, die zich uiteindelijk terugverdienen, voorschieten. De PvdA steunt het Klimaatakkoord. Wij zijn blij dat het er eindelijk ligt. Op een aantal punten is het akkoord echt onvoldoende uitgewerkt. Het toont ook niet echt het gevoel van urgentie, dat in de samenleving inmiddels heel zichtbaar is.

270

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg, FvD.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik vraag me toch af. U zegt dat de investeringen worden terugverdiend. Wat nu als we niet zulke hoge tarieven zouden hebben op gas en elektra en er
275 geen subsidie was op zonnepanelen? Kunt u dan een beeld geven hoelang de terugverdientijd dan zal zijn? U zei tien jaar, maar zonder subsidies, extra belasting, wat zal dan de terugverdientijd zijn?

275

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Ik meen dat u deze vraag in de commissie ook al gesteld heeft. Toen
280 was het antwoord van een ander Statenlid. Die berekening hebben we niet. Dat maakt ook niet zoveel uit, want er is meer aan de hand dan alleen maar de berekening. De subsidies zijn er, dus waarom zou je er niet mee rekenen?

280

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik concludeer daar ten eerste uit dat mevrouw de cijfers niet weet.
285 Dat vind ik toch wel zorgelijk.

285

De **VOORZITTER**: Komt u tot een vraag.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Bent u wel van plan om zich te gaan verdiepen in wat die kosten
290 dan in zijn totaliteit zijn, zodat u een eerlijk beeld kunt geven naar uw achterban en de inwoners van Noord-Holland?

290

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Sterker nog. Ik ga bij deze mensen langs in hun huis. Ik krijg die cijfers van deze mensen. Ik weet niet of u dat ook hebt gedaan? Ik wel.

295

De **VOORZITTER**: U hebt nog een vraag, meneer Van den Berg?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik heb nog een laatste vraag. Kunt u een eerlijke berekening maken en dan op basis dat de subsidies niet zijn meegenomen en dat de extra belasting op elektra en gas niet worden uitgesloten van deze terugverdientijd. Tien jaar is niet realistisch.

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Die tien jaar is dus wel realistisch. Deze meneer had heel duidelijk de berekeningen. Als u een berekening wilt, dan moet u 'm zelf maken.

Ik ga verder. Niet iedereen kan deze maatregelen, die zich uiteindelijk terugverdienen in een reële periode, voorschieten. De PvdA steunt het Klimaatakkoord en we zijn blij dat het er eindelijk ligt. Op een aantal punten is het akkoord echt onvoldoende. De ambitie moet hoger. Het toont niet echt het gevoel van urgentie, dat in de samenleving inmiddels heel zichtbaar is. Dat moet echt beter en sneller. Ik zie nu dat ik iets dubbel doe.

Ik licht er nog een enkel punt uit. We hebben het er uitgebreid over gehad in de commissie. Nog drie punten zou ik naar voren willen brengen.

Wij vinden het belangrijk dat iedereen in deze overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energie mee kan doen. Daarom pleiten wij nadrukkelijk voor een concreet en goed gevuld Warmtefonds. Dit fonds is broodnodig om de huiseigenaren warm te krijgen voor het akkoord. Geen vergezicht, maar zeker zijn van een warm huis en een betaalbare energierekening voor alle Noord-Hollanders. Ten tweede. Betaalbare, duurzame woningen betekent ook: sterke woningcorporaties. Die staan voor een zware klus. De verduurzaming van hun woningvoorraad. Financiële armslag van corporaties wordt echter sterk beperkt door de verhuurdersheffing en de belastingmaatregel ATAD. Gelukkig verzetten Aedes, het IPO en de VNG zich al geruime tijd tegen deze heffingen. Wij rekenen erop dat GS zowel in IPO-verband, als anderszins, zich zal blijven inzetten totdat de verhuurdersheffing van tafel is en wat ons betreft, is omgezet in een verduurzamingsfonds, zodat ook huurders van de woningcorporaties mee kunnen in de verduurzaming.

Een laatste kwestie die we nog willen benadrukken is het belang van een goed functionerend netwerk van energie infrastructuur. Grootschalige opwekking van duurzame energie, op welke manier dan ook, is alleen zinvol als we die energie ook tijdig op de juiste plek krijgen. Uit de systeemstudie Energie infrastructuur van de provincie is duidelijk gebleken dat hier nog een stevige oplage ligt.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voordat u eindigt, wil ik toch even vragen: Wat vindt u eigenlijk van de landbouwparagraaf in de klimaatstukken? Is het voldoende?

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): De landbouwparagraaf is een onderdeel van het Klimaatakkoord, dus in het hele akkoord speelt het zeker ook een rol. Ik begrijp dat u voorsorteert op de motie die u gaat indienen. Ik denk dat als het één belangrijk is, het andere ook moet meegenomen worden. We moeten niet op dat punt al dingen gaan uitsluiten.

340 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Laat ik even helder maken. Zowel het PBL als Rli zeggen dat we het niet
345 redden met technologische maatregelen. Sterker nog, ze creëren drempels voor een echte
oplossing. We moeten bronmaatregelen nemen, dat betekent o.a. inkrimping van de veestapel,
inzetten op plantaardig. Wat vindt de PvdA daarvan?

345 Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Het Klimaatakkoord gaat ook over maatwerk. Wat op de ene plek wel
past, past op de andere plek niet. Dus daar gaan we naar kijken.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Kan ik daaruit concluderen dat u het niet eens bent met het PBL en Rli?

350 Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Ook daarin bent u weer veel te algemeen. We gaan per onderdeel
kijken.

355 Uit de systeemstudie Energie infrastructuur van de provincie is duidelijk gebleken dat hier nog
een stevige oplage ligt. Om die reden dient de PvdA dan ook, samen met D66, PvdD en GL een
motie in, waarin we GS oproepen zich in te zetten ter versterking van de energie infrastructuur.

De **VOORZITTER**: Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslaging.

Motie 104/18–11–19 van ondersteuning: prioriteit versterking energie–infrastructuur N–H

De Provinciale Staten in vergadering bijeen op 18 november 2019

360 *overwegende*

- *Dat het tegengaan van klimaatverandering hoge prioriteit heeft;*
- *Dat Noord–Holland heeft uitgesproken zich te committeren aan het tijdig halen van de afspraken die zijn vastgelegd in de Parijs–akkoorden;*
- *Dat deze afspraken onder andere betekenen dat moet worden ingezet op beperking van de uitstoot van CO2 en andere broeikasgassen;*
- *Dat deze afspraken voorts doelen bevatten ten aanzien van duurzame energieopwekking en gebruik;*

voorts overwegende

- *Dat het grootschalig opwekken van duurzame energie alleen zinvol is, als de infrastructuur om deze te transporteren naar de afnemers voldoende ruimte en bedrijfszekerheid biedt hiervoor;*
- *Dat uit de recent uitgevoerde Systeemstudie naar voren komt dat in Noord–Holland op tal van plaatsen knelpunten zijn die de mogelijkheden voor grootschalige opwekking en transport van duurzame energie verhinderen;*
- *Dat de netbeheerders het netwerk pas mogen opwaarderen, wanneer de vraag naar extra capaciteit concreet is, en dus volgend op de ontwikkeling van projecten voor de opwekking van duurzame energie;*
- *Dat hierdoor vertraging ontstaat in de realisatie van projecten voor de opwekken van duurzame energie;*
- *Dat door deze vertraging bijvoorbeeld coöperaties en ondernemers die hier energie willen steken in duurzame opwekking, ontmoedigd raken;*

spreekt uit

- *Dat het op orde brengen, verzwaren en door-ontwikkelen van de energie-infrastructuur een essentiële voorwaarde is voor het slagen van de energietransitie*
- 385 *roept het College van GS op*
- *alles in het werk te stellen om samen met andere overheden en de netbeheerders de knelpunten in zowel wet- en regelgeving als fysiek, proactief op te lossen en de infrastructuur zo spoedig mogelijk op orde te brengen zodat het netwerk klaar is om de extra vraag vanuit de energietransitie aan te kunnen;*
- 390 – *hiertoe er bij de netbeheerders op aan te dringen om te beginnen met het verzwaren van de infrastructuur rond die gebieden in Noord-Holland die in potentie op korte termijn het meeste kunnen bijdragen aan de transitie naar duurzame energie;*
- *zich door P5 gesteund te weten bij het voortvarend realiseren van deze doelen;*
- en gaat over tot de orde van de vergadering*
- 395 *PvdA, GroenLinks, D66 en PvdD*

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Ik lees kort voor. Spreekt uit dat het op orde brengen, verzwaren en door-ontwikkelen van de energie-infrastructuur een essentiële voorwaarde is voor het slagen van de energietransitie. Roept het College van GS op alles in het werk te stellen om samen met andere overheden en de netbeheerders de knelpunten in zowel wet- en regelgeving als fysiek, proactief op te lossen en de infrastructuur zo spoedig mogelijk op orde te brengen zodat het netwerk klaar is om de extra vraag vanuit de energietransitie aan te kunnen; hiertoe er bij de netbeheerders op aan te dringen om te beginnen met het verzwaren van de infrastructuur rond die gebieden in Noord-Holland die in potentie op korte termijn het meeste kunnen bijdragen aan de transitie naar duurzame energie; zich door Provinciale Staten gesteund te weten bij het voortvarend realiseren van deze doelen en gaat over tot de orde van de vergadering.

Dan heb ik nog een laatste afsluitend woord. Afgelopen periode was ik bij een werkatelier over de energietransitie in de Kop van Noord-Holland en nog een tweede werkatelier in Zuid Kennemerland. Het was mooi om te zien hoeveel energie en ideeën loskwamen bij alle betrokkenen, ook bij de kritische geesten. De energietransitie begint te leven bij de mensen. Nu moeten we er voor zorgen dat we iedereen hierin meenemen.

415 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Klaassen van D66.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Vandaag wordt ons de vraag voorgelegd of we in Noord-Holland kunnen instemmen met het Klimaatakkoord. Dat voelt wel een beetje gek. Als we net van het PBL te horen hebben gekregen dat met het voorliggende akkoord het doel van 49% reductie in 2030 niet helemaal gehaald wordt. De conclusie van het PBL is overigens wel goed te volgen. Het ligt niet aan de ambitie en aan de voorgestelde maatregelen van de klimaattafels, maar o.a. door onze economische groei. We blijken met elkaar meer dan vorig jaar verwacht werd, uit te stoten. Daarom moeten we nog een been bijtrekken. Het Kabinet lanceert daarvoor een aantal financiële mogelijkheden om bedrijven en particulieren te verleiden. Er is werk aan de winkel, niet alleen in Den Haag, maar ook hier in Noord-Holland. De kaders en de richting zijn helder. Vertraging door

nu niet achter dit Klimaatakkoord te gaan staan, kunnen we ons niet permitteren. De urgentie is groot. Het PBL spreekt ook haar zorgen uit over het gebrek aan concrete plannen. Wat dat betreft zitten wij hier in Noord-Holland goed, met een enthousiaste gedeputeerde Stigter. Hij heeft duidelijk aangegeven dat het Klimaatakkoord niet bij papier blijft, maar dat hij snel tot actie over zal gaan. D66 roept dan ook op om snel te komen met een voorstel voor een aantal concrete taken, zoals deze eerder in de commissie genoemd zijn. Uiteraard de energie infrastructuur, waarover zojuist door de PvdA een motie is ingediend. Kom, zoals toegezegd, met een uitwerking van de systeemstudie. Onze energie infrastructuur heeft echt aandacht nodig. Het mag niet de remmende factor zijn voor onze energietransitie. We kijken uit naar de regionale mobiliteitsplannen, waarin ook ruimte is opgenomen voor de laadinfrastructuur om de toename van elektrische auto's te faciliteren. Uiteraard, het stimuleren van de waterstofclusters in Den Helder en IJmuiden. De kringlooplandbouw verder uit te werken in de Voedselvisie. We hebben ook de bevestiging gekregen van onze inspanningen bij de bedrijven die niet onder de ETS vallen. We kijken uit naar het aangekondigde actieprogramma, waarin we bovenstaande vijf punten graag willen terugzien. We hopen daarmee het breed gedeelde verzoek om overzicht te krijgen en de integrale uitwerking, waar GL zojuist ook al op doelde. We willen graag de verbinding tussen de tafels zien en houden. Als we vooruit kijken, begrijpen we dat het gesprek over de opcenten en de bestuurslasten wordt voortgezet. Wat D66 betreft dragen deze uitkomsten ook bij aan een verdere uitwerking van de structurele financiering van de uitvoering van het Klimaatakkoord.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić. Een interruptie.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Mooi praatje. U heeft het over de Voedselvisie. Als Harvard, Oxford, Rli, PBL en zelfs het IPPC zeggen dat het cruciaal is om klimaatdoelen te halen om naar plantaardig over te schakelen en dat daarmee grote winst kan worden geboekt, vindt u het niet vreemd dat we daar met geen enkel woord over reppen in het Klimaatakkoord?

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Geen enkel woord? Er staat uiteraard wel iets in over de Rli-transitie. Ook in Noord-Holland hebben we daar stappen in gezet. Denk aan de zeewierteelt, een motie die we aangenomen hebben voor op de Noordzee. Ik kijk met u mee en graag uit naar die Voedselvisie, waarin hierop ook een antwoord gegeven moet worden.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Begrijp ik het goed dat u het met mij eens bent dat het een gemis is in het Klimaatakkoord? Begrijp ik het goed dat u straks met onze motie in gaat stemmen om de eiwittransitie volledig in te zetten?

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Nou, dat begrijpt u niet helemaal goed. U loopt vooruit op de muziek. Ik wil graag wachten tot het college komt met de Voedselvisie. Die gaan we dan op zijn merites beoordelen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nog een laatste keer. Dus u wacht liever op het college en landelijk en u luistert niet naar alle adviezen van Harvard, PBL, Rli en Oxford?

470 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Ik hoor geen nieuwe vraag.
Dan ga ik door. Tot slot. De ervaring leert ons nu dat de CO₂-uitstoot wisselt. We kunnen
natuurlijk steeds naar het Rijk kijken, als het geheel niet voldoende is, maar we moeten ook zelf
aan de slag. Daarom vanuit ons ook het verzoek aan GS om in Noord-Holland te kijken naar de
knoppen. Waar kan, als het nodig is, meer tempo gemaakt worden?

475

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Kaamer van Hoegee, VVD.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): We staan voor een aantal belangrijke, vaak complexe,
uitdagingen. Deze uitdagingen raken veelal niet alleen elkaar, maar ook ons als inwoner van
480 Noord-Holland. Veel van deze dossiers brengen voorstanders en tegenstanders op de been.
Vandaag hebben we het over zo een dossier, het Klimaatakkoord. Gedeputeerde Stigter gaf in de
commissie al aan dat het Klimaatakkoord nog een heel open akkoord is en er nog uitwerkingen
gemaakt moeten worden hoe dit verder ingevuld gaat worden. Het is slechts een pakket van
ambities. De VVD deelt de mening van Gedeputeerde Staten dat de Rijksambities, die
485 voortvloeien uit het Klimaatakkoord van Parijs uitgevoerd moeten worden, maar dan wel met een
Noord-Hollands sausje. De maatregelen die genomen moeten worden om deze ambities te
kunnen halen, zullen ons landschap en wellicht ook onze manier van leven drastisch doen
veranderen. Wat de VVD betreft kunnen die maatregelen alleen maar genomen worden als er een
aantal dingen goed in ogenschouw worden genomen. Voor de VVD zijn zaken als betaalbaarheid
490 en haalbaarheid belangrijk. Nog veel belangrijker voor ons is draagvlak en een behoorlijk portie
realisme. Zoals in de commissie Ruimte en Wonen onlangs al duidelijk werd, kan menig partij in
de Staten niet wachten totdat de kaders voor Wind op Land ter discussie gaan komen. De afstand
tot windturbines, werd er als eerste voorbeeld genoemd om los te laten. Hoewel ik hier in de
commissie nog verbaasd op reageerde, ben ik er nu eigenlijk best wel blij mee. Nu niet allemaal
495 te vroeg gaan juichen. Kort na de commissie kwam een aantal artsen in het nieuws, waaronder
Paul Kemps uit Swifterbant. Zij geven aan dat de afstand van windturbines tot woningen mogelijk
uit gezondheidsoogpunt nog weleens groter zou moeten zijn, dan de standaard 600 meter die
we nu hanteren. Wij zouden u ook willen vragen of u dit soort onderzoeken wilt meenemen en
wilt meewegen in uw besluiten en voorstellen. Het is mij overigens niet helemaal duidelijk
500 wanneer wij het hierover gaan hebben in de Staten. Gaat dit straks landen in het Noordhollands
perspectief op de regionale energiestrategieën?
Daar de kracht van een boodschap vaak in de herhaling zit, zeg ik het nog maar eens. Wat de
VVD betreft staat voorop dat opwekken van 35 terrawatt-uren op land en dan die van Wind op
land in het bijzonder alleen maar kan bij voldoende draagvlak. Als ik het toch over draagvlak heb.
505 Kan de gedeputeerde aangeven hoe hij draagvlak wil gaan creëren onder onze inwoners?
Bijvoorbeeld voor de energiestrategieën. Gedeputeerde Stigter gaf in de commissie nog aan,
samen met gemeenten, naar draagvlak te gaan zoeken. In de afgelopen twee weken kreeg ik van
diverse raadsleden de kritiek dat de ateliers voor de RES'en veelal op tijdstippen zijn dat een
normaal mens moet werken. Ook was er kritiek dat er op dit moment alleen maar commerciële
510 partijen aan het woord zijn en dat aanwezige raadsleden vooral de opdracht kregen hun mond te

houden. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan? Hoe denkt u dat er op deze wijze met de gemeente een draagvlak gecreëerd wordt?

Zoals gezegd zal het Klimaatakkoord veel van ons gaan vragen, ook financieel. Onze inkomsten uit de opcenten zullen op een bepaald moment gaan afnemen. We gaan ervan uit dat de

515 gedeputeerde Financiën in IPO-verband een goede oplossing hiervoor gaat vinden.

Dan wil ik het toch nog even hebben over de zero-emissiezones in stedelijk gebied. In de commissie heeft gedeputeerde Tekin aangegeven niet veel te kunnen doen aan de verschillende emissiezones in de verschillende steden. Dat is wat de gedeputeerde betreft een zaak tussen Rijk en de Top 40 van grote steden in Nederland.

520

De **VOORZITTER**: De heer Kaptheijns, PVV.

De heer **KAPTHEIJNS** (PVV): Is mevrouw Kaamer van Hoegee ook zo geschrokken van het Telegraaf artikel van dit weekend, waarin staat dat het Klimaatakkoord helemaal geen banen gaat opleveren en dat alle rapporten die daar op wezen eigenlijk nogal rooskleurig waren en bezijden de

525

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Ik heb dat artikel gezien, maar dat is een artikel van De Telegraaf, dus in hoeverre kunnen we daar wat mee doen?

530

De heer **KAPTHEIJNS** (PVV): Dus buiten de constatering dat De Telegraaf blijkbaar niet meer het VVD huisblad is, zijn deze cijfers niet verontrustend voor de VVD, zeker gezien het feit dat iedereen, alle supporters van het Klimaatakkoord ontzettend lopen te koketteren dat het ook heel veel banen gaat opleveren?

535

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Ik ben ervan overtuigd dat de transities die we uitvoeren, banen gaan opleveren. Daar zal kennis voor vergaard moeten gaan worden. Dat probleem zie ik eigenlijk niet zoals u dat ziet.

540 Ik ga verder waar ik gebleven was. Dat waren de emissiezones in de steden. De gedeputeerde ziet daarin niet echt een rol. De VVD is geen voorstander van verschillende regels in verschillende steden. Wij zijn van mening dat een beetje Haarlemmerolie in dezen wel gebruikt kan worden. In de commissie heb ik gevraagd om een overzicht waarin wordt aangegeven wanneer wij als Staten praten over klimaat gerelateerde onderwerpen, evenals een overzicht met inspraakmomenten van

545

zowel gemeenteraden als Staten. Nu hebben wij van de gedeputeerde een toezegging gehad en heb ik het geduld van een dichtslaande deur. Ik heb dit overzicht nog niet gezien. Kan de gedeputeerde aangeven wanneer we dit kunnen verwachten?

Tot slot. De VVD kan zich dus vinden in de voordracht zoals die voorligt. We zien dit document als verschillende ambities die nog verder uitgewerkt moeten gaan worden. De VVD ziet de

550

uitgewerkte ambities, ook voor onderwerpen als wonen en economie, dan ook graag tegemoet. We zullen beoordelen of deze op een realistische haalbare, betaalbare wijze zijn uitgewerkt en kunnen rekenen op groot draagvlak.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg, Forum.

555

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik heb toch nog wel een vraag voordat mevrouw Kaamer van Hoegee haar speech afsluit. Juicht de VVD dit akkoord nu toe, of vindt ze het een rot maatregel?

560

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Volgens mij zijn we er met zijn allen van overtuigd dat we hiernaar moeten gaan kijken. Wat ik zei, laten we het gewoon afwachten tot alle deelonderwerpen in de commissies terug gaan komen. Dan gaan wij bekijken wat we daar van vinden en hoe we daar mee verder kunnen.

565

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik denk dat het punt van commissies al is geweest. We gaan vandaag dit akkoord fiatteren. Ik constateer wederom dat de VVD juichend GroenLinks-beleid uitvoert.

570

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Ik vind dit toch wat kort door de bocht. Er staat in het stuk, zo is het ook door meneer Stigter verteld in de commissie: we gaan straks op deelonderwerpen praten in de Staten. Dan zullen wij beoordelen of wij dit realistisch, haalbaar en betaalbaar vinden.

575

De **VOORZITTER**: Ik wil de heer Van den Berg erop wijzen dat u wel een vraag moet stellen tijdens uw interruptie en niet uw mening. Dan geef ik het woord aan de heer Klein van ChristenUnie.

580

De heer **KLEIN** (CU): Ik ben enorm teleurgesteld dat het ordevoorstel zojuist is verworpen. Het argument dat iedere fractie haar eigen spreektijd moet managen is nogal makkelijk gedacht vanuit een fractie met acht of negen personen en 45 minuten spreektijd. We spreken deze vergadering over een aantal heel belangrijke onderwerpen: de stikstofcrisis, begroting, Klimaatakkoord, Programma Natuurontwikkeling. Het is irrealistisch om te verwachten dat dit binnen de huidige spreektijdenregeling kan voor kleine fracties. Dat de vergadering het voorstel, om daarin enigszins ruimhartig te zijn, heeft verworpen, is een blamage voor het functioneren van het functioneren van ons democratisch orgaan. Ik neem dat de tegenstemmers kwalijk. Meneer de voorzitter, ik begrijp dat een meerderheid van de vergadering vindt dat een verdere bijdrage van de CU vandaag niet nodig is. Ik zal de vergadering dan ook verlaten. Ik heb voldoende te doen. Ik kan mijn tijd beter besteden dan het uitzitten van een PS-vergadering. Ik vraag de griffie mijn bijdrage per e-mail rond te sturen en geef hierbij nog één motie die ik heb voorbereid.

590

Motie 105/18–11–19 Duurzame Huizenroute

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag 18 november 2019,

Overwegende dat:

- *verduurzaming van woningen een belangrijk provinciaal aandachtspunt is van de*

595

warmtetransitie;

- *verschillende provincies de Nationale Duurzame Huizen Route ondersteunen door er bekendheid aan te geven en de Organisatie te subsidiëren;*

verzoekt GS

600 *te onderzoeken op welke manier de provincie Noord-Holland de Nationale Duurzame Huizenroute kan ondersteunen;*

en gaat over tot de orde van de dag,

Michel Klein ChristenUnie

605

Toelichting:

Een belangrijk onderdeel van de provinciale energietransitie is de verduurzaming van de woningbouw. Er zijn veel inwoners en organisaties die zich hiervoor inzetten en ook de provincie draagt hier op verschillende manieren aan bij. Vorig weekend was de zogenaamde Duurzame Huizenroute, een evenement waarbij inwoners hun verduurzaamde huis open stellen voor geïnteresseerden. Dit evenement wordt door verschillende gemeentes en provincies ondersteund, maar nog niet door de provincie Noord-Holland. Door de Duurzame Huizen Route te ondersteunen wordt de deelname van de afzonderlijke gemeenten uit de provincie versterkt. Provincies kunnen ondersteunen bij promotie op provinciaal niveau of bij het organiseren van thematours. Maar er is nog veel meer mogelijk. Blijkens de website van de Nationale Duurzame Huizen Route gaan de organisatoren graag in gesprek met provincies om de mogelijkheden te bespreken. "Hoe meer inwoners de voorbeelden weten te vinden, des te groter het effect van de Nationale Duurzame Huizen Route."

610

615

620

Daarom het verzoek om in navolging van de provincies Drenthe, Friesland, Noord-Brabant, Overijssel, Zuid-Holland en Zeeland te participeren in de Nationale Duurzame Huizen Route.

De **VOORZITTER**: Eén moment alstublieft.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Misschien dat we het in de vorm van een ordevoorstel mogen doen. Wij doneren graag 1 minuut van onze spreektijd aan de CU.

625

De **VOORZITTER**: Meneer Klein, u krijgt 1 minuut van de PvdA

Mevrouw **ZAAL** (D66): En 1 minuut van D66.

630

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Ik denk dat dit ordevoorstel in stemming gebracht moet worden.

635

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Het lijkt me toch dat wij er zelf overgaan, wat wij met onze spreektijd doen, net zoals de VVD dat denkt te doen. Wat ons betreft mag er 1 minuut bij ons af en bij CU bij.

Mevrouw **NANNINGA** (FvD): Volgens mij is dit volstrekt niet houdbaar. Kunnen we dit eerst uitzoeken?

640 De **VOORZITTER**: Als er partijen zijn die een minuut van hun spreektijd wensen in te leveren, dan kunnen we dat in de vorm van een ordevoorstel doen en dan stemmen we daarover.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dan wens ik nu even een korte schorsing.

645 De **VOORZITTER**: Ik schors voor drie minuten.

SCHORSING

De **VOORZITTER**: Ik heb even onderzoek laten plegen in ons Reglement van Orde. Het schuiven met minuten is niet geregeld. Dat betekent feitelijk dat er een ordevoorstel is om er over te stemmen. Ik wil u daar wel één ding bij meegeven. Bij de agenda heb ik u een overzicht van de spreekminuten doen toekomen, met ook een voorstel hoe om te gaan met de kleine partijen. Daarop is door niemand gereageerd. Het is natuurlijk net wel weggestemd, maar er is eerder door niemand op gereageerd. Ik zou wel willen verzoeken dat als er partijen zijn die bereid zijn om 1 of 2 van hun minuten aan andere fracties af te staan, om daar coulant naar te kijken. Bij vergaderingen in het verleden is dat ook zo gegaan. Omdat er geen reactie is geweest, is daarop verder geen actie ondernomen.

Ik heb begrepen dat de PvdA 1 minuut aan de CU wil geven, net als D66. Dat zou betekenen dat de CU dan 2 minuten krijgt. D66 wil 1 minuut aan het CDA geven, klopt dat? Ik zie knikken.

660

Mevrouw **ZAAL** (D66): Natuurlijk. Alleen als het CDA dat wil en als het CDA dat nodig heeft. Het moet me wel van het hart dat ik het flauw vind dat iemand de vergadering verlaat op het moment dat hij of zij geen spreektijd meer heeft. Men kan natuurlijk nog wel gewoon stemmen. Ik geef toch met liefde 1 minuut aan de CU.

665 De heer **DESSING** (FvD): Ik heb als nieuweling altijd begrepen dat de regels over wat we met elkaar afspreken over de vergaderdiscipline in het Presidium worden bepaald en dat we hier niet ter plekke koehandel drijven. Dan trek ik ook de doelzaamheid van het Presidium in twijfel. Dat is de plek om over dit soort zaken goede afspraken te maken.

670 De **VOORZITTER**: Dat klopt, maar dat is ook de reden dat we ordevoorstellen hebben. Dan stemmen we ter plekke over een ordevoorstel, mocht dat nodig zijn.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Ik ben het helemaal met u eens, maar ik wil wel nadrukkelijk bezwaar maken tegen het gebruik van het woord 'koehandel'. Het is hier geen koehandel. Het is gewoon de vergaderorde die we bespreken. Laten we daaraan vooral prioriteit geven.

Mevrouw **ZAAL** (GL): In het Presidium hebben we afgesproken dat de kleine partijen vijf minuten krijgen. Als we de redenering van FvD zouden volgen, dan had het ordevoorstel eerder niet in stemming gebracht hoeven worden.

680

De **VOORZITTER**: Dat laatste hebben we niet als zodanig afgesproken. Dat heb ik afgeleid uit de vorige vergadering van uw Staten, waarbij dit eerder voorkwam.

685 De heer **DEEN** (PVV): Wat ooit één keer is gebeurd in het verleden, biedt geen garantie voor de toekomst. We steunen hier volledig de woorden van de heer Dessing. Als we bij dit soort zaken elke keer gaan onderhandelen, ordevoorstellen doen waarover al is besloten in het Presidium. Er is een spreektijdenregeling afgesproken. Iedereen heeft zich aan die spreektijd te houden. Als we dit elke keer weer ter sprake gaan brengen, dan gaat dat wat de PVV betreft te ver. We stemmen
690 elke keer consequent tegen. We vinden het prima dat de heer Klein zo kinderachtig is om deze zaal te verlaten.

De **VOORZITTER**: Die laatste opmerkingen is voor u.

695 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik bedank de PvdA en D66 voor hun coöperatieve houding in dezen. Ik dacht dat we deze Staten vooral uit debat wilden aanjagen en ruimer willen voeren. Dan kan het zijn dat zeker de kleinere partijen, soms wat krap in hun spreektijd zitten. Volgens mij moeten we daarmee coulant omgaan. Dat hebben we in het verleden gedaan en dat moeten we blijven doorzetten. Ik dank u voor deze pragmatische oplossing. Ik zou daarbij wel willen voorstellen om
700 het hierover uitgebreid te hebben in het Presidium. Wellicht kan de spreektijdenregeling nog eens tegen het licht worden gehouden. Ik kan me herinneren dat al afgesproken was. Wellicht is ook de verdeling over partijen toch iets wat we opnieuw moeten beoordelen.

De **VOORZITTER**: Dat laatste ben ik met u eens. Dat zullen we zeker doen.

705 Mevrouw **KOCKEN** (GL): Ik hoor nu hoe de afspraak in het Presidium door anderen geïnterpreteerd wordt. Ik had dat heel anders opgevat. Het lijkt me wel heel goed dat we dit in zijn geheel, en niet alleen voor vandaag, in het Presidium bespreken. Dan kan worden gekeken naar een oplossing, die wel recht doet aan zowel grote als kleine partijen.

710 De heer **SMALING** (SP): Ik vind het jammer dat het zo loopt. Jammer dat de heer Klein vertrokken is. We hebben drie zetels en FvD heeft er negen. Wij hebben niet drie keer zo weinig spreektijd als GL, deze maandag. We zijn als kleine fractie relatief goed bedeeeld. Ik denk dat we er daarom ook de hand aan moeten houden. Je hebt je tijd en dan deel je je spreektijd maar beter in.

715 De **VOORZITTER**: Dat zou dus ook kunnen betekenen dat u een deel van uw tijd aan een ander zou kunnen afstaan. We hebben het niet geregeld, dus er staat nergens dat het niet mag. Ik ga nu een ordevoorstel indienen. Wij spreken af dat we deze discussie nu niet verder voeren, maar dat we die gaan voeren in het Presidium, daar waar we iedere vergadering evalueren. Daar
720 kunnen we ook de spreektijd evalueren.

We zijn nu met 49. Wie ontbreekt er? Meneer Klein is er niet bij. Dit is wel een inkoppertje. Het ordevoorstel is dat een aantal partijen in deze Staten bereid zijn om 1 minuut van hun spreektijd over te dragen aan een andere partij die geen tijd meer heeft.

725 Dat is de stemming nummer 4. Wie is er voor dat deze mogelijkheid bestaat? De stemming is geopend.
De stemming is gesloten. Met 26 stemmen tegen is dit ordevoorstel verworpen. Voor dit voorstel waren GL, D66, PvdA, CDA, PvdD. Daarmee is het ordevoorstel verworpen.

730 Dat betekent dat we verder gaan met de vergadering.

Overigens, de heer Klein heeft nog wel een motie ingediend. Zoals u weet maakt het voorlezen van het dictum daarvan geen onderdeel uit. Die motie is wel onderdeel van de beraadslaging. Het betreft de motie om te onderzoeken op welke manier de provincie Noord-Holland de nationale duurzame Huizenroute kan ondersteunen.

735 Dan geef ik het woord aan statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Als we de samenleving zien als een voetbalteam zijn we allemaal onderdeel van team Planeet. Onze planeet is ons enige huis, datgene wat ons allemaal verbindt. Iedereen wordt er beter van als team Planeet wint. De politiek faalt al jaren als coach van dit
740 team. Met de politiek van compromissen strelen we wel het ego van individuele spelers, team Ondernemer, team Boer, team Links, team Rechts, maar ontbreekt er een visie om te doen wat nodig is om team Planeet te laten winnen. Het resultaat van dat soort politiek is een biodiversiteitscrisis, stikstofcrisis, klimaatcrisis, een bodemdalingscrisis, 1,5 miljoen dieren die per dag alleen al in Nederland worden gedood en onze gezondheid en voedselveiligheid die
745 onder druk staan. Dat noemen we dan ‘verantwoordelijkheid nemen’. Ik ben de politiek in gegaan omdat ik tot de laatste generatie behoor die Team Planeet nog kan laten winnen. Omdat ik wilde laten zien dat verantwoordelijkheid nemen, in tijden van crisis, betekent met visie en compassie een aanjager zijn: iedereen harder laten lopen voor ons team en zelf het goede voorbeeld geven. Noem het Verantwoordelijkheid 3.0. Het Klimaatakkoord had zo’n visie met lef kunnen zijn, maar
750 het is volstrekt ontoereikend. De definitie van waanzin: hetzelfde blijven doen en een ander resultaat verwachten. Einstein zei het al. Vooral in de stukken over landbouw zit waanzin. De politiek heeft decennialang ingezet op techniek die emissies moest verminderen. Deze technieken zijn end-of-pipe maatregelen die het onderliggende probleem onopgelost laten, of zelfs in stand houden. In plaats van in te zetten op echt schone innovatie, wordt steeds geld
755 verspild aan extreem fraudegevoelige mestopslag en mestvergisters. De boeren krijgen een prikkel om meer, in plaats van minder mest te produceren. Het gevolg? Minder boeren, meer dieren die dood moeten. De technieken blijken ook niet te werken. Toch blijven we met dit akkoord volop inzetten op greenwashing. Waanzin. Gezien de vraagtekens die nu al worden gezet bij de mest-business en emissiearme-stallen: Vinden GS het ook niet onverantwoord
760 voorbarig om nu al uit te spreken actief mee te werken aan positieve en versnelde vergunningverlening van deze ingrepen? Is de provincie bereid deze voornemens te schrappen? Zo niet, dan hebben we een motie achter de hand.

Wat Team Planeet nodig heeft, is bronbeleid en dat is nu inzetten op de transitie naar meer plantaardige eiwitten. Alle grote onderzoeken laten zien: de meest effectieve en goedkope
765 manier om alle problemen in één klap aan te pakken, is door over te gaan naar plantaardig.

Eiwittransitie is van levensbelang en dat het niet voorkomt in het Klimaatakkoord toont het gebrek aan een integrale visie.

Tegen milieubeginselen van bronbeleid in, zit de landbouwparagraaf dus vol met allerlei symptoombestrijding. Om de balans te herstellen, de volgende moties:

770

Eerst de motie 'Samenhangend pakket klimaatmaatregelen rond klimaat, milieu, water, gezondheid, dierenwelzijn, bodemdaling, met als dictum:

'verzoekt het college van Gedeputeerde Staten: – een meer samenhangend pakket aan klimaatmaatregelen – dat in lijn is met de milieubeginselen – op te stellen en daarmee problemen rond klimaat, milieu, biodiversiteit, voedsel, water, gezondheid, dierenwelzijn en bodemdaling integraal aan te pakken;'

775

Motie 111/18–11–19 ‘Samenhangend pakket klimaatmaatregelen rond klimaat, milieu, water gezondheid, dierenwelzijn en bodemdaling’

780 Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Klimaatakkoord;

overwegende dat:

- *het provinciale beleid zich steeds richt op deelproblemen zoals stikstof, klimaat, mestoverschot, bodemdaling, fijnstof, biodiversiteit, gezondheid en voedsel;*
- *het beleid er te veel op is gericht deze deelproblemen apart van elkaar op te lossen;*
- *in de Omgevingswet (art. 3.3) vier Europese milieubeginselen zijn opgenomen, te weten het voorzorgsbeginsel, het beginsel dat de vervuiler betaalt, het beginsel dat milieuvervuiling aan de bron dient te worden bestreden en het beginsel van preventief handelen;*

785

gehoord de discussie, verzoekt het college van Gedeputeerde Staten:

- een meer samenhangend pakket aan klimaatmaatregelen – dat in lijn is met de milieubeginselen – op te stellen en daarmee problemen rond klimaat, milieu, biodiversiteit, voedsel, water, gezondheid, dierenwelzijn en bodemdaling integraal aan te pakken;

790

795 en gaan over tot de orde van de dag.
Ines Kostić. Partij voor de Dieren

De tweede motie 'Inzetten op bronbeleid, niet blind op technologie', met als dictum:

'verzoeken het College van Gedeputeerde Staten: bij provinciale klimaatmaatregelen in de landbouw vooral in te zetten op preventief handelen en aanpak bij de bron; niet nu al in te zetten in grote technologische maatregelen, maar nog uitgebreid onderzoek te laten doen naar de vraag of de voorgestelde technologische oplossingen echt duurzaam en effectief zijn:'.

800

Motie 110/18-11-19 "Inzetten op bronbeleid, niet blind op technologie"

805 *Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Klimaatakkoord:*

constaterende dat:

- 810 – in Parijs een klimaatakkoord is gesloten waarin landen hebben afgesproken de opwarming van de Aarde het liefst binnen 1.5 graden te houden;
- we ook verplicht zijn om tegen 2020 broeikasemissies met 25% te verminderen ten opzichte van 1990;
- we met het huidige Klimaatakkoord al deze doelen bij voorbaat niet halen;
- 815 – het PBL heeft laten zien dat zelfs als we alle technologie maximaal en effectief inzetten, tegen 2050 de veehouderij verantwoordelijk zou zijn voor de volledige jaarlijkse broeikasgasuitstoot in Nederland;
- dat geen reëel perspectief is omdat elders in de maatschappij (huishoudens, midden- en kleinbedrijf, industrie) de emissies dan naar nul teruggebracht zouden moeten worden en de daarvoor benodigde kosten onevenredig hoog zouden zijn;
- 820 – steeds meer twijfel is over de vraag of technologische oplossingen in de veehouderij echt werken¹;
- in de Omgevingswet (art. 3.3) vier Europese milieubeginselen zijn opgenomen, te weten het voorzorgsbeginsel, het beginsel dat de vervuiler betaalt, het beginsel dat milieuvervuiling aan de bron dient te worden bestreden en het beginsel van preventief handelen;

825

overwegende dat:

- in het huidige Klimaatakkoord en de provinciale invulling ervan vooral wordt ingezet op technologische maatregelen om de veehouderij te verduurzamen;

830 **gehoord de discussie, verzoeken het College van Gedeputeerde Staten:**

- bij provinciale klimaatmaatregelen in de landbouw vooral in te zetten op preventief handelen en aanpak bij de bron;
- niet nu al in te zetten in grote technologische maatregelen, maar nog uitgebreid onderzoek te laten doen naar de vraag of de voorgestelde technologische oplossingen echt duurzaam en
- 835 effectief zijn;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ines Kostic Partij voor de Dieren

- 840 De motie 'Stop subsidies voor mestvergiftiging', met als dictum: 'verzoekt het college van Gedeputeerde Staten geen subsidies meer te verlenen voor mestvergiftiging';.

Motie 109/18–11–19 'Stop subsidie voor mestvergisters'

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter
845 bespreking van het Klimaatakkoord;

constaterende dat:

- mestvergisters voor grote overlast en risico's zorgen voor omwonenden door onder andere stankoverlast, ontploffingsgevaar en het mogelijk vrijkomen van giftige gassen;
- 850 – het vergisten van mest zelf erg weinig energie oplevert en dat ook de uiteindelijke klimaatwinst door o.a. KNAW en Natuur en Milieu in twijfel wordt getrokken';

- *in de Omgevingswet (art. 3.3) vier milieubeginselen zijn opgenomen, te weten het voorzorgsbeginsel, het beginsel dat de vervuiler betaalt, het beginsel dat milieuvervuiling aan de bron dient te worden bestreden en het beginsel van preventief handelen;*
- 855 – *subsidie voor energiewinning uit mestvergisting niet aansluit op de milieubeginselen;*

gehoord de discussie, verzoekt het college van Gedeputeerde Staten:

- *geen subsidies meet te verlenen voor mestvergisting;*
- 860 *en gaan over tot de orde van de dag.*
Ines Kostic, Partij voor de Dieren

Motie 'Plan eiwittransitie', met als dictum: 'verzoeken het College van Gedeputeerde Staten: de groene eiwittransitie onderdeel te laten zijn van de provinciale klimaatmaatregelen en een plan
865 aan PS voor te leggen over hoe de eiwittransitie in Noord-Holland vormgegeven kan worden; een plan aan PS voor te leggen over hoe boeren zullen worden meegenomen en geholpen bij deze transitie.

Motie 108/18-11-19 'Eiwittransitie'

870 *Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Klimaatakkoord;*

constaterende dat:

- *in Parijs een klimaatakkoord is gesloten waarin landen hebben afgesproken de opwarming van de Aarde het liefst binnen 1.5 graden te houden;*
- 875 – *we ook verplicht zijn om tegen 2020 broeikasemissies met 25% te verminderen ten opzichte van 1990;*
- *we met het huidige Klimaatakkoord al deze doelen bij voorbaat niet halen;*

880 ***overwegende dat:***

- *het Ministerie van Economische Zaken, samen met ondernemers verenigd in de Green Protein Alliance, in 2017 een convenant heeft getekend waarin wordt gesteld dat tegen 2025 50% van eiwitconsumptie plantaardig moet zijn, om zo ons voedselsysteem te verduurzamen en Nederland op dit gebied koploper te maken;*
- 885 – *het Planbureau voor de Leefomgeving, de Gezondheidsraad, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Universiteit van Oxford constateren dat een ingrijpende verandering in het landbouw- en voedselsysteem nodig is om de lange termijn doelen van het klimaat-, natuur- en milieubeleid te halen en waarbij een transitie van dierlijke eiwitten naar meer plantaardige eiwitten onvermijdelijk is;*
- 890 – *het grootste onderzoek naar de voetafdruk van onze landbouw in de geschiedenis, uitgevoerd door Oxford Universiteit, aantoon dat plantaardige eiwitten vergeleken met dierlijke eiwitten het minste impact op onze planeet (op het gebied van bijv. landgebruik, emissies en watergebruik) hebben en daarom de meest effectieve manier om onze planeet leefbaar te houden, is door over te schakelen naar plantaardige eiwitten;*

- 895 – *in de provincie Gelderland de Partij voor de Dieren, ChristenUnie, D66, GroenLinks, PvdA, SP, 5Oplus, CDA en de SGP de ambitie al zijn aangegaan om in 2020 koploper te zijn op het gebied van plantaardige eiwitten;*
- *er in Noord-Holland veel kansen liggen voor het produceren van plantaardige eiwitten in bijvoorbeeld gebieden waar veeteelt door bodemdaling minder wenselijk is en hoge*
- 900 *maatschappelijke kosten met zich mee brengt;*

gehoord de discussie, verzoeken het College van Gedeputeerde Staten:

- *de groene eiwittransitie onderdeel te laten zijn van de provinciale klimaatmaatregelen en een plan aan PS voor te leggen over hoe de eiwittransitie in Noord-Holland vormgegeven kan*
- 905 *worden;*
- *een plan aan PS voor te leggen over hoe boeren zullen worden meegenomen en geholpen bij deze transitie;*

en gaan over tot de orde van de dag.

910 *Ines Kostic Partij voor de Dieren*

Dan nog de motie 'Natuurinclusief bouwen meenemen in klimaatambities gebouwde omgeving', die de PvdD samen met de CU, indient met als dictum: 'verzoeken het college van GS om: met ecologen, natuurorganisaties en de bouw in gesprek te gaan over hoe natuurinclusief bouwen in

915 Provincie Noord-Holland zo snel mogelijk gerealiseerd kan worden; de wens om natuurinclusief bouwen te betrekken bij de uitvoering van het Klimaatakkoord in te brengen bij IPO; dit ook te betrekken bij de verdere invulling van de taken van het Expertise Centrum Warmte (ECW), als kenniscentrum voor de uitdagingen op het gebied van de gebouwde omgeving'.

920 **Motie 107/18–11–19 'Natuurinclusief bouwen meenemen in klimaatambities voor gebouwde omgeving'**

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Klimaatakkoord;

925 ***constaterende dat:***

- *de gebouwde omgeving 3,4 Mton CO2 moet besparen in 2030. Hiervoor moeten in 2030 ongeveer 1,5 miljoen woningen verduurzaamd zijn en moet de CO2-uitstoot in de bestaande utiliteitsbouw in 2030 met 1 Mton extra worden teruggebracht;*
- *ontwikkelingen rond de gebouwde omgeving een grote impact hebben op groen en natuur;*
- 930 – *IPO, Rijksoverheid, VNG en Aedes samen met belanghebbende partijen, zoals Vereniging Eigen Huis, EnergieSamen en Woonbond, uitwerken hoe de positie van eigenaars, gebruikers en/of bewoners in het kader van de wijkgerichte aanpak wordt geborgd, maar er nog geen plannen zijn om wetenschappers (bijv. ecologen), spelers in de bouwsector en natuurorganisaties te betrekken om de belangen van behoud van natuur en groen te*
- 935 *waarborgen;*

overwegende dat:

- een brede coalitie, van wetenschappers en natuurorganisaties tot grote spelers in de bouw onlangs een oproep hebben gedaan aan de overheid om het voortouw te nemen in natuurinclusief bouwen en natuur dus als uitgangspunt te nemen voor een daadkrachtig beleid’;
- natuurinclusief bouwen kan bijdragen aan klimaatambities;

gehoord de discussie, verzoeken het college van GS om:

- met ecologen, natuurorganisaties en de bouw in gesprek te gaan over hoe natuurinclusief bouwen in Provincie Noord-Holland zo snel mogelijk gerealiseerd kan worden;
- de wens om natuurinclusief bouwen te betrekken bij de uitvoering van het Klimaatakkoord in te brengen bij PO;
- dit ook te betrekken bij de verdere invulling van de taken van het Expertise Centrum Warmte (ECW), als kenniscentrum voor de uitdagingen op het gebied van de gebouwde omgeving;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ines Kostic, Partij voor de Dieren en Michel Klein ChristenUnie

Ten slotte, deze motie dienen we in met de SP en D66. De motie 'Betrekken jongeren en scholen bij energiebesparing', met als dictum: 'verzoekt het college van Gedeputeerde Staten om met Energy Challenges in gesprek te gaan om te kijken waar de provincie komende jaren kan investeren in het initiatief binnen Noord-Holland;'

Motie 106/18-11-19 'Betrekken van jongeren en scholen bij energiebesparing'
Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Klimaatakkoord;

Constaterende dat:

- de rechter de staat heeft opgedragen om de uitstoot van broeikasgassen in 2020 met minimaal 25% te verminderen ten opzichte van 1990;
- volgens het klimaatakkoord van Parijs opwarming van de aarde beperkt dient te worden tot 1.5, en in uiterste geval tot maximaal 2 graden Celsius;
- de provincie ook de ambitie heeft energiebesparing te realiseren en erkent dat dat een noodzakelijk onderdeel is van energietransitie;
- de provincie de wens heeft uitgesproken om meer jongeren bij provinciaal beleid te betrekken;

overwegende dat:

- zonder extra maatregelen Nederland lang niet zal voldoen aan de doelen van Parijs en wettelijk verplichte minimale doelstelling;
- het initiatief Energy Challenges (<https://www.energychallenges.nl/>) jongeren en scholen op een leuke, leerzame manier stimuleert om energie te besparen;
- dit initiatief provincie-breed is en goed aansluit op provinciale ambities en verplichtingen;

gehoord de discussie, verzoekt het college van Gedeputeerde Staten:

- om met Energy Challenges in gesprek te gaan om te kijken waar de provincie komende jaren kan investeren in het initiatief binnen Noord-Holland;*

985 *en gaan over tot de orde van de dag.*

Ines Kostic, Partij voor de Dieren, Wim Hoogervorst, SP en Suzanne Klaassen, D66

De **VOORZITTER**: Deze zes moties maken deel uit van de beraadslagingen.

990

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, ik rond af. De Partij voor de Dieren waarschuwt al jaren voor het falen van PAS, de luchtvaart, biomassa, de veestapel, die alle grenzen overschrijdt en de noodzaak om boeren te helpen een transitie te maken. Keer op keer krijgt de Partij voor de Dieren gelijk. Maar we verliezen kostbare jaren. We willen voorkomen dat GS wéér achteraf ons
995 gelijk moet geven. Daarom een oproep: werk een keer op tijd met ons mee. Dat brengt uiteindelijk hoge baten met zich mee: schone leefomgeving, gezondere bevolking en een landbouw die niet steeds maar aan een subsidie–infuus ligt en milieugrenzen overschrijdt, maar een landbouw waar iedereen beter van wordt. Dat is het verhaal dat ons nu energie kan geven en verder helpt. Samen als Team Planeet. Wees de coach die we echt nodig hebben.

1000

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Smaling van de SP.

1005

De heer **SMALING** (SP): Ik heb mijn hele klimaatverhaal vorige week al gehouden, dus ik hoop dat de gedeputeerde dat allemaal woord voor woord nog weet. Ik heb alleen nog een motie die ik ga voorlezen. Die heeft te maken met klimaatrechtvaardigheid. Er moet allemaal aan betaald worden. De één profiteert, de ander betaalt. De motie gaat daarover, dus niet alleen over Peta joules, megaton en percentages. Ik lees 'm voor: 'Besluit het college van GS te verzoeken om een 'Lusten en Lasten Ladder' op te stellen, die inzichtelijk maakt welke groepen burgers en bedrijven bijdragen aan c.q. profiteren van de maatregelen en Provinciale Staten hierover jaarlijks
1010 te informeren.

Motie 112/18–11–19 'Klimaatrechtvaardigheid'

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen,

1015

Constaterende dat:

- het Klimaatakkoord een uiteenlopende serie maatregelen beoogt;*

Overwegende dat:

1020

- de aandacht sterk ligt bij Peta joules, megatonnen en percentages en wat minder bij de betaalbaarheid voor verschillende groepen burgers en bedrijven;*

Besluit het college van GS te verzoeken:

- 1025 – *om een 'Lusten en Lasten Ladder' op te stellen die inzichtelijk maakt welke groepen burgers en bedrijven bijdragen aan c.q. profiteren van de maatregelen en PS hierover jaarlijks te informeren;*
en gaan over tot de orde van de dag

Eric Smaling, SP

- 1030 De **VOORZITTER**: Uw motie maakt hiermee onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik geef het woord aan de heer Van den Berg, Forum voor Democratie.

- 1035 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Daar hebben we het Klimaatakkoord. Wat een overweldigend succes voor onze inwoners, zeg ik met enig sarcasme. Het moge duidelijk zijn dat Forum voor Democratie tegen dit Klimaatakkoord is. Na het startschot begin 2018 is na meer dan een jaar een akkoord uitgewerkt, maar tussen wie is er nu een akkoord? Allerlei partijen waren uitgenodigd. Installateurs, bedrijven, milieubewegingen, allerlei lobbyisten, elke partij met haar eigen ideologische en financiële belangen. Dat is ook niet gek. Het verbaast geen enkele inwoner dat bijvoorbeeld Techniek Nederland dit Klimaatakkoord onderschrijft. Het levert installateurs
1040 immers eindeloos veel werk en geld op. Vooral de grote bedrijven varen er goed bij en dan wel op kosten van de inwoners. Ik zie hier wel een parallel in. Een omgekeerde Robin Hood, stelend van de armen en dat teruggeven aan de rijken. Hoe gek is het dat juist bij zo'n groot project als dit de burgers niet zijn betrokken, hoogstens door het verheven principe van participatie.

- 1045 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Ik heb net nog even de favoriete bronvermelding erbij gepakt; De Telegraaf. Kunt u mij vertellen of u weet hoeveel subsidie er gaat naar de fossiele energie?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): In percentages, of in absolute getallen?

- 1050 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): In absolute getallen alstublieft.

- 1055 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Daar is nogal discussie over. Dat is ook een goede discussie en die mag ook eerlijk besproken worden. Er gaan o.a. subsidies naar baggerschepen, die we volop gaan bouwen voor NLG Offshore Installaties en de initiële kosten van die schepen, dat zijn dan subsidies voor de olie-industrie. Als ze daarna voor windenergie worden ingezet dan blijft er alsnog subsidie voor de fossiele energie. Ik denk dat die vergelijking niet goed opgaat.

- 1060 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Ik kan u even uit de brand helpen. Ik had het natuurlijk even opgezocht vooraf. Dat is tweeënhalf miljard naar de fossiele energie en één komma één naar de duurzame energie.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Dan vraag ik me af welke cijfers u hebt opgezocht. Die één komma één miljard. Ik vind mevrouw Klaassen ontzettend aardig, maar dit is wel een heel slechte vergelijking. Er zijn heel andere cijfers.

- 1065 Waar was ik gebleven: .. hoogstens door het zo verheven principe van participatie. Van echte democratie is in dezen geen sprake. Als er al een democratisch proces aan vooraf ging, dan waren dat de Provinciale Statenverkiezingen, welke werden gedomineerd door de klimaatplannen en waar Forum voor Democratie won. Een overduidelijk geluid.
- 1070 Terug naar deze totstandkoming. De klimaattafels. Organisatie, geen inwoners, mogen hun zegje doen. Techniek Nederland erbij, nog een vakbond, wat milieubewegingen, die draaien op subsidie van de overheid, om vervolgens diezelfde overheid weer te adviseren wat ze moeten doen. Zelfs de wetenschappers en ingenieurs waren niet welkom aan tafel. Het doet je toch wat achter de oren krabben, als ook hier in deze Staten wordt geschermd met de 97% wetenschappelijke consensus. Uiteraard moet het wel geleid worden door wat zogenaamd
- 1075 onafhankelijke prominenten. We vliegen als het ware het groene Vaticaan in, met klimaatpaus Ed Nijpels voorop en hoge priester Diederik Samson in zijn kielzog. Zij weten wel even te vertellen wat goed is voor onze inwoners. Iets minder dan een jaar en een bonnetje van tweeënhalve ton verder ligt er een akkoord klaar van proportie, met een handleiding voor leven op alle vlakken, met allerlei zaken die je niet mag doen, opgedragen vanuit de bestuurlijke kolos, die op alle
- 1080 vlakken de connectie kwijt is met haar bevolking. Een bevolking waar de steun snel afbrokkelt, die van gas losgaan in meerderheid niet steunt en kernenergie in meerderheid omarmt. Maar goed, we krijgen hoe dan ook een handleiding doorgedrukt en wel op vijf vlakken. Elektriciteit, mobiliteit, landbouw, bebouwde omgeving en industrie.
- 1085 Elektriciteit: het moet voor 70% hernieuwbaar zijn, maar dat betekent in de praktijk een land of zee volplempen met windmolens en zonnepanelen. Beter zelfs, het is niet mogelijk, want het is en blijft wiebelstroom. Op elk moment staan er gassen klaar, tenminste dat je hopen, om de schaduw of de windstilte op te vangen. Uit de industrieën halen we de competitiviteit weg en verplichten we ze tot elektrificeren, waterstof dan wel biogas. Het blijft altijd populair: wijzen met de vinger naar de industrie, maar ondertussen wel al hun producten afnemen. Ondanks de
- 1090 vervuilde batterijen moet al het vervoer, inclusief vrachtvervoer in 2015 emissieloos zijn. Het maakt niet uit hoe, als het maar met accu's en waterstof is. De gevolgen voor de extra elektriciteit vraag zijn niet te overzien, maar moeten kost wat het kost plaatsvinden. We bouwen simpelweg nog wat extra windmolens van tweehonderdvijftig meter hoog. Wat maakt het tenslotte uit? Daarnaast halen we alle huizen van het gas, zetten we bij iedereen een
- 1095 warmtepomp neer, terwijl dit tot meer uitstoot leidt en mensen dol maakt van de herrie. Zelfs de GGD trekt nu aan de bel. Daar is het vooral wat mensen niet mogen en dat neemt haast religieuze proporties aan. Gij zult geen CO2 uitstoten, geen diesel rijden, geen aardgas gebruiken, geen vlees eten en niet vliegen, tenzij je Jesse Klaver of Rob Jetten heet. Sommige mensen zijn nu eenmaal meer gelijk dan anderen. Dan vraag ik me af hoeveel groene bushokjes je moet bouwen
- 1100 om die reizen te compenseren, zoals laatst besproken in onze commissie. Het neemt steeds naardere vormen aan, maar het komt erop neer dat de maatschappij compleet beheerst en uitgebuit moet worden. Vervuilen mag niet, maar als je extra belasting betaalt, dan is het goed. Breng al uw offers, maar vooral uw geld. Heel veel geld. Nu al leven 625.000 huishoudens in energiearmoede. Zij kunnen hun energierekening niet of nauwelijks betalen. Laat de televisie
- 1105 maar uit en zet de kachel maar niet meer aan. Over kwaliteit van leven gesproken.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Ik heb eigenlijk een heel korte vraag. Betekent het dat Forum het uitgangspunt 'de vervuiler betaalt' niet onderschrijft?

- 1110 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Waar zou die vervuiling plaats moeten vinden? Ziet u dat als milieuvervuiling of als klimaatvervuiling?

Mevrouw **KOCKEN** (GL): U gaf net aan dat je niet mag vervuilen tenzij je maar betaalt. Dan vraag ik me dus af of u dat idee niet onderschrijft. Dat is wel zoals de politiek er nu naar kijkt: Wie vervuult die moet in ieder geval een compensatie betalen. Ik ben heel benieuwd of u dat een slecht idee vindt.

- 1120 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Het is wel treffend dat ik juist met u deze discussie voer, omdat we de vorige spraken over het vliegen naar de Verenigde Staten. Toen kwam het op mij over als: vliegen is slecht, maar zolang het betaalt is het goed. Ik denk dat bepaalde producten zeker belast moeten worden om de consumptie daarvan te verminderen, maar in de zin van vliegen zie ik daar geen voordeel in.

- 1125 Mevrouw **KOCKEN** (GL): Ik vraag aan u: Onderschrijft u het principe 'de vervuiler betaalt'? Gewoon ja of nee.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik vind het wel interessant eigenlijk. De vervuiler betaalt. In principe ja, alleen het hangt er dan wel vanaf wat voor vervuiling het is.

- 1130 Over kwaliteit van leven gesproken. Dit aantal zal alleen maar groeien. Verwacht wordt dat het in 2030 anderhalf miljoen huishoudens zullen zijn. Dit verwacht je van een aantal partijen, maar de grap van dit alles is dat de linkse partijen voorop lopen om dit mogelijk te maken. Ook het CDA bedacht zich afgelopen week bij de hype aan te sluiten. Het is lachwekkend, maar een schande tegelijkertijd. Dan het allerbelangrijkste: al zouden we constateren dat er een acuut klimaatprobleem is, dan is de ingeslagen weg niet de juiste en hij werkt niet. kernenergie, zo wordt gezegd, zou niet mogelijk zijn en het is te duur. Als het al kan, dan pas na 2030. Het is beschamend om te constateren dat de bouw van een kerncentrale goedkoper is dan de jaarlijkse subsidie voor ontbossing. Laatst zag ik een treffende quote van Ronald Plasterk "Als je niet bezorgd genoeg bent over het wereldklimaat om je standpunt over kernenergie te overwegen, dan ben je niet erg bezorgd." Samenvattend: al zouden we de CO₂-uitstoot rigoureus willen
- 1135 reduceren, dan zijn de genomen maatregelen gewoon niet de juiste. Dit gaat in de breedste zin over toekomst en welvaart van ons land, welke nu volledig de kop ingedrukt worden door dit megalomane project, dat de economische motor van Nederland krakend tot stilstand laat komen. Stop direct met deze waanzin. Forum voor Democratie zal vandaag tegen dit akkoord stemmen en blijven werken aan pragmatische voorstellen die onze energievoorziening betrouwbaar,
- 1140 1145 schoon en daadwerkelijk betaalbaar houden.

De heer **SMALING** (SP): Ik zou de heer Van den Berg nog willen vragen: Is kernenergie nu zijn alternatief voor dit probleem, of bestaat het probleem helemaal niet?

1150 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik denk ten eerste dat er geen probleem is. Als er al problemen zijn dan hoeven we niet zo snel te reageren als dat we nu doen. Als er wel een probleem is dan zijn de maatregelen niet de juiste en is kernenergie de meest effectieve manier om de CO₂ uitstoot terug te brengen. Dat is simpelweg CO₂-vrij en het levert 24 uur per dag stroom, in tegenstelling tot windmolens en zonnepanelen. Het mag duidelijk zijn dat we biomassa niet mogen
1155 accepteren.

De heer **SMALING** (SP): Ik vraag het omdat ik op zoek ben naar: Zijn we het wel eens over het probleem, maar is uw oplossingsrichting anders dan sommige andere partijen, of zitten we vanaf het begin al helemaal op een ander spoor? Ontkent u bijvoorbeeld dat er sprake is van een
1160 hogere CO₂ uitstoot de afgelopen honderdvijftig tot tweehonderd jaar?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Dat laatste ontken ik zeker niet. Er is zeker een hogere CO₂-uitstoot, maar of dat tot een probleem leidt. Ik denk dat we eerder moeten beginnen aan deze discussie. Het lijkt of in deze Staten een aantal stappen zijn overgeslagen. We hebben niet eens
1165 geconstateerd dat er een probleem is. We zijn alleen maar bezig met een plan. Wat gaan we doen en hoe snel gaan we het doen? Ik denk dat het simpelweg niet juist is. Wellicht kan ik u nog tot andere gedachten brengen.

De heer **SMALING** (SP): Samenvattend: we gaan richting tien miljard mensen op deze aardbol. Forum voor Democratie is er niet voor dat we tot die tijd kolen, olie, gas blijven gebruiken op de
1170 schaal waarop we dat nu doen?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik denk dat kernenergie een uitstekende manier van energieopwekking is, ook als je constateert dat er geen klimaatprobleem is. Het veroorzaakt
1175 simpelweg geen luchtvervuiling. Daar ben ik hartstikke voor.

De heer **SMALING** (SP): IK ben blij, want er is geen totale ontkenning van het klimaatprobleem bij Forum van Democratie. Die conclusie mag ik toch trekken?

1180 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Het spijt me. Ik zou u graag aan mijn zijde vinden, maar nee. Ik ontken, wat dat betreft, dat er een klimaatprobleem is. |Het is hier niet zo urgent als dat hier wordt geschetst.

De **VOORZITTER**: U was klaar?
1185

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ja, ik heb alleen nog een motie. Het dictum daarvan is: 'verzoekt Gedeputeerde Staten de kosten van de energietransitie voor de inwoners van Noord-Holland nauwkeurig in kaart te brengen voordat er een besluit wordt genomen over de rest, en gaan over tot de orde van de dag.' De motie heet 'Kosten energietransitie Noord-Holland'.
1190

Motie 113/18-11-19 'Kosten energietransitie Noord-Holland'

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 18 november 2019, te Haarlem, ter behandeling van het Klimaatakkoord.

1195 **Constaterende dat:**

- ook Noord-Holland voor een grote energietransitie staat;
- de kosten voor de energietransitie in Noord-Holland nog altijd niet inzichtelijk zijn;
- de rechter in april 2019 nog een streep heeft gezet door de plannen om woningen in Amsterdam van het aardgas af te halen omdat de kosten voor bewoners niet inzichtelijk waren¹;

1200

- bij de vaststelling van de Regionale Energiestrategie (RES) in operationele zin invulling wordt gegeven aan het klimaatakkoord;

Overwegende dat:

1205

- het operationeel maken van de RES mogelijk in gevaar komt als de kosten van de energietransitie niet inzichtelijk zijn;
- transparantie over de kosten van de energietransitie richting de inwoners van Noord-Holland essentieel is in verband met draagvlak;

1210

Verzoekt Gedeputeerde Staten de kosten van de energietransitie voor de inwoners van Noord-Holland nauwkeurig in kaart te brengen voordat er een besluit wordt genomen over de RES, en gaan over tot de orde van de dag.

1215

*Ondertekening,
Daniël van den Berg, Forum voor Democratie*

De **VOORZITTER**: Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Het woord is aan mevrouw Van Soest, 50PLUS/Partij voor de Ouderen.

1220

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): We zullen het kort houden. Het was interessant om een beeld te krijgen van de energietransitie in de komende jaren, maar zou het ook gerealiseerd kunnen worden in heel Noord-Holland? Positief is dat met de ambtenaren hard wordt gewerkt om het van de grond te krijgen en alle belanghebbenden erbij te betrekken. Het kost veel geld door externe inhuur et cetera. De subsidiestroom die loopt. Het wordt een behoorlijke uitdaging om at

1225

allemaal ook daadwerkelijk te realiseren. Als het al gaat lukken betekent dit een enorme versnippering van de energie opwekking, met enorme kosten en een impact op de omgeving. Prima als dat met wind en zon zou kunnen, maar zolang nog niet zeker is of dat voldoende is, lijkt ons eventueel energie uit water een goed alternatief. Geothermie en kernenergie moeten ook

1230

verder worden onderzocht. Er moet niets uitgesloten worden. Alle opties moeten openblijven. Twijfels of één en ander haalbaar is met de inzet van uitsluitend biomassaverbranding is een papieren oplossing en zorgt voor een nieuw milieuprobleem. Zolang hierover geen absolute duidelijkheid is, moeten we alle vormen van energieopwekking openhouden. Een zorgpunt is in ieder geval de enorme toename van niet of gedeeltelijk recyclebare zonnepanelen en accu's van

1235 auto's met een beperkte levensduur. Dat zorgt voor een nieuw milieuprobleem voor de toekomst. Dat was even onze verontrusting.

De **VOORZITTER**: Voordat we over gaan tot de reactie van het college op de eerste termijn, schors ik even tien minuten, zodat het college zich kan voorbereiden op de moties.

1240

SCHORSING

De **VOORZITTER**: Het wachten was op de heer Stigter, maar hij is weer binnen.

Ik heropen de vergadering. Voor de beantwoording in de eerste termijn geef ik het woord aan gedeputeerde Stigter.

1245

Gedeputeerde **STIGTER**: De laatste zullen de eersten zijn (Mattheüs 19). Het is jammer dat de heer Klein er niet bij is op dat punt. Het slaat zeker op het Klimaatakkoord. Bijna 1500 dagen nadat in Parijs een klap is gegeven op het Klimaatakkoord, ligt het Klimaatakkoord hier voor op tafel. We zijn een van de laatste provincies waarbij het wordt besproken. Maar de laatsten zullen de eersten zijn.

1250

Het akkoord is een belangrijke start voor de maatregelen die nodig zijn en om klimaatverandering tegen te gaan, maar het is een akkoord. Er zal nog heel veel uitwerking plaatsvinden, de komende tijd. Het legt de ambities vast en geeft een route aan. Veel uitwerkingen op de verschillende deelgebieden zullen de komende tijd gaan spelen. Het college gaat dat met de Staten en partijen in het veld uitvoeren. De uitgangspunten die daarbij gehanteerd worden door het college zijn: draagvlak, is er realistisch perspectief en ook een ambitieus perspectief. Dat zorgt ervoor dat we dat in samenhang kunnen oppakken. Die verschillende ambities raken elkaar. Een samenhangende aanpak en verschillende partijen hebben daar aandacht voor gebracht, is een onderdeel van het Klimaatakkoord. Het vraagt ook om inzicht op het totaal om daar ook in samenhang op te kunnen sturen. Een laatste opmerking is gemaakt rondom de RES'en draagvlak. Daar ga ik wat dieper op in, voor ik de moties langsloop.

1255

1260

Het gaat om het draagvlak en het proces rondom de Regionale Energie Strategieën; RES.

1265

Daar hebben we over gesproken in het kader van de startnotitie. Ik zie ook hier dat het nog steeds vragen oproept. De RES is een belangrijk proces om te komen tot de duurzame energieopwekking binnen deze provincie. Daarbij wordt voorlopig, in deze fase, gekeken naar wind en zon. De provincie is nauw betrokken bij dat RES-proces, als een van de actoren, samen met de waterschappen, gemeenten en allerlei andere maatschappelijke organisaties. De partijen, met wie wordt samengewerkt, vinden het belangrijk om te weten hoe de provincie er in staat. Wat vindt de provincie ervan? Om te voorkomen dat er veel energie wordt gestoken in een lokaal, regionaal proces, terwijl de provincie halverwege het proces zou komen met de opmerking dat het niet past in het ruimtelijk beleid of dat ze het anders had verwacht. Er is grote behoefte aan het kenbaar maken van hoe de provincie in het proces zit. Ook de waterschappen en gemeenten maken dat kenbaar. Bij de bespreking van de startnotitie heb ik toegezegd om dat perspectief vanuit de provincie met u te delen. Dat is bij uitstek de manier waarbij u invloed kunt uitoefenen op dat proces. Het gaat over de ambitie, waarmee in het gezamenlijk proces aan tafel zitten. Het

1270

1275

staat wat mij betreft nog steeds dat we het wel degelijk gaan hebben over die ambitie in het gezamenlijke proces. Dit als startpunt om te kijken naar de betrokkenheid van de Staten in dat proces. Daarnaast zijn de Staten aan bod bij de concept RES. U bent uitgenodigd om deel te nemen aan de ateliers. Uiteraard bent u in beeld bij de definitieve vaststelling van het RES-proces. U heeft op verschillende momenten en op verschillende manieren ruimte om invloed uit te oefenen op dat proces. Dat maakt de provincie tot een voorspelbare en betrouwbare partner in dat gezamenlijke proces. U heeft nog geen overzicht gehad van de ateliers. Dat was wel de bedoeling, maar we zien dat er nog heel veel ateliers in ontwikkeling zijn. Ze moeten nog worden ingepland. Het voortouw ligt vooral bij de gemeenten. We hopen half december het overzicht wel te hebben, om dat vervolgens naar u toe te zenden. U wordt daarbij uitgenodigd om deel te nemen.

1290 De **VOORZITTER**: Mevrouw Sanderse, CDA.

Mevrouw **SANDERSE** (CDA): U gaf net aan dat wij bij de ateliers aanwezig mogen zijn. Ik ben er zelf ook bij aanwezig geweest. Het is een zeer lastig om daar als volksvertegenwoordiger, ook voor raadsleden, een rol te spelen. We zijn daar aanwezig als toehoorder en niet als Statenlid. We kunnen daar helemaal geen invloed leveren.

Gedeputeerde **STIGTER**: De ateliers die nu hebben plaatsgevonden waren meer een hoorzitting van experts. De komende ronde van hoorzittingen en ateliers, die vanaf december en januari gaat plaatsvinden, is vooral bedoeld voor Statenleden en raadsleden. Met elkaar kan interactief op regionaal niveau worden bekeken wat er kan en wat wel of niet wenselijk is. Uw pleidooi heb ik goed begrepen. Het is dus juist de bedoeling om dat vanaf december en januari te gaan starten. Over de signalen die u ontving over het feit dat bijeenkomsten overdag plaatsvonden, kan ik zeggen dat die te plannen bijeenkomsten vooral 's avonds zullen plaatsvinden.

1305 De **VOORZITTER**: Er komt nog een interruptie aan. Mevrouw Kaamer van Hoegee VVD.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Bent u met mij van mening dat de communicatie richting de raadsleden en ook een aantal Statenleden niet goed is verlopen? Raadsleden waren echt verontwaardigd over het feit dat ze daar alleen maar als toehoorder mochten zitten.

1310 Gedeputeerde **STIGTER**: Ik weet niet precies hoe de communicatie en informatie richting raadsleden is gegaan. Als zij de indruk hebben gehad dat zij daar als raadslid uitgenodigd waren, dan is het niet goed gegaan in het proces. Nogmaals, die ronde voor raads- en Statenleden start in december/januari.

1315 De **VOORZITTER**: Mevrouw Sanderse, CDA.

Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Nog even over die rondes. Wij gaan ervan uit dat de besluitvorming over de kaders hier plaatsvindt. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat wij en masse met 55 man naar elke bijeenkomst gaan om daar onze kaders aan te geven?

1320

Gedeputeerde **STIGTER**: Dat is zeker niet de bedoeling. Ik heb al eerder aangegeven dat er verschillende manieren en momenten zijn om invloed uit te oefenen op dat proces. Dat gebeurt hier in deze zaal. Uiteindelijk ligt hier in deze zaal een concept-RES op tafel, waarvan u alles nog
1325 mag vinden. Vervolgens ligt er straks een definitief resultaat voor. U bent ook in de gelegenheid om aan de voorkant te sturen op de vraag hoe de provincie aan tafel zit in dat gezamenlijke proces. Het is uiteindelijk een product dat we met elkaar maken. Het is belangrijk om het gesprek aan te gaan als vertegenwoordigers, in gezamenlijkheid met vertegenwoordigers van gemeenten en waterschappen. Dat is de uitnodiging voor de ateliers. Dat is niet het kaderstellende gesprek.
1330 Dat vindt daar niet plaats. Daar kan het gesprek worden aangegaan, worden gehoord wat er leeft en er kan worden ingebracht hoe de provincie er in staat.

Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Dat lokt direct de vraag uit: Waar ligt dan wel dat kaderstellende moment? U heeft in uw antwoorden aangegeven dat het perspectief, dat u nu aan het opstellen
1335 bent en waarin verschillende kaders samen moeten komen, ter kennisgeving zal worden aangeboden. Ook de concept-RES wordt ons ter kennisgeving aangeboden. We kunnen er dingen op meegeven, maar wij besluiten daar niet over. Ik hecht eraan om een duidelijk moment te hebben waarop wij onze ruimtelijke consequenties en ruimtelijke kaders mee kunnen geven aan de regio's en gemeenten, zodat zij uit de voeten kunnen met een duidelijk signaal vanuit de
1340 Staten.

Gedeputeerde **STIGTER**: Het zit een beetje in het woord. Wat is dan kaderstellend? De RES is een gemeenschappelijk product. Het is niet een product van de provincie, zoals het ook niet een product is van de gemeenten zelf. Het zou oneigenlijk zijn om te zeggen dat de provincie het
1345 kaderstellend orgaan. De provincie maakt onderdeel uit van het geheel. De partners met wie we dit doen moeten wel aan de voorkant weten hoe de provincie in wedstrijd zit en vanuit welke ambitie de provincie redeneert en welk ruimtelijk kader daarbij van belang is. Niet als zijnde dat dit de absolute waarheid is, maar als helderheid aan de voorkant. Uiteindelijk komt het kaderstellende van de RES'en zelf aan bod als de concept-RES hier op tafel ligt.

1350 Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Het CDA stelde net een leuke vraag. Ik ben op zoek naar een concreet antwoord. Gaan wij als Staten nog een keer iets vinden van de RES'en?

Gedeputeerde **STIGTER**: Ik heb al twee keer gezegd dat u daar als Staten tweemaal over gaat. Er
1355 ligt straks een concept-RES op tafel waarover u uw denkbeelden, verwachtingen en kritiek mag neerleggen. U bent besluitvormend in beeld, omdat hier een RES moet worden vastgesteld.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Wanneer is dat? In de planning die ik heb gezien staat alleen dat Gedeputeerde Staten besluitvorming gaan doen. Kunt u aangeven op welk moment
1360 Provinciale Staten betrokken worden?

Gedeputeerde **STIGTER**: Zoals het nu is voorzien, voeren de Staten het debat over de inzet in januari 2020. In overleg met de griffie wordt een handig moment ingepland. Dat raakt ook het

1365 traject rondom de Verordening. Conform afspraak met het Rijk moeten Gedeputeerde Staten voor de zomer een concept-RES inleveren. We liepen tegen knelpunten aan in de planning, maar daar liepen ook de gemeenten tegen aan. Het Rijk was daarvoor gevoelig. Het Rijk moet een doorrekening kunnen maken om te weten of de 30 RES'en goed genoeg zijn en voldoende ambitie tonen. Eerst werden daar woorden aan besteed als 'doorrekening'. Dat is van tafel. Er worden 30 concept-RES'en aangeleverd. Die liggen hier. Daarbij kunnen Provinciale Staten hun
1370 bedenkingen meegeven. Als totaalpakket gaat dat naar het Nationaal Programma RES, dus het Rijk. Vervolgens volgt een advies. Het is aan Gedeputeerde Staten om op basis van de bedenkingen van de Staten en gemeenteraden om te komen tot een voorstel voor een RES. Dat lijkt de gedeputeerde het moment om met Provinciale Staten van gedachte te wisselen over de ambitie en invulling.

1375 Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Daaruit mag ik concluderen dat de Staten nog voor het zomerreces met u in debat gaan over het concept-RES van Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid?

1380 Gedeputeerde **STIGTER**: Ja.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Sanderse nog een aanvullende vraag?

1385 Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Ja, heel graag. Ik hoorde gedeputeerde zeggen dat getracht wordt de kaders aan de voorkant in januari mee te geven. Waarom kunt u het Noord-Hollands perspectief niet als een A-stuk voor Provinciale Staten in de besluitvorming brengen? Waarom zegt u: "Daar mag u kennis van nemen"? Dan komt het over alsof we wat bedenkingen mogen meegeven. Dat gaat voorbij aan onze kaderstellende rol. Dat is echt ons punt.

1390 Gedeputeerde **STIGTER**: Misschien heb ik me op dat punt onvoldoende uitgedrukt. Het is wel degelijk mijn bedoeling om het Noord-Hollands perspectief, –dat is een werktitel–, met u als A-stuk te bespreken. Over het RES hebben we eerder gesproken. Dat stond als B-stuk geagendeerd in dit stuk. De planning vanuit de RES'en en de manier waarop het Rijk wil omgaan met ons concept-RES dat is onderwerp van gesprek geweest. Vandaar ook de naamsverandering. Daarmee
1395 ligt er een evaluatie van de status die kan worden gegeven aan de concept-RES.

Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Heel fijn dat u dat heeft opgehelderd en dat het perspectief ter besluitvorming naar ons toekomt. Dat is wat anders dan u in uw antwoorden had aangegeven. Heel fijn.

1400 De heer **DESSING** (FvD): Ik wil in dit kader een aanvullende vraag stellen. Hoe ziet u het draagvlak voor al die RES'en die gemaakt worden? Op welk moment wordt de burger daarin gekend? Is dat alleen in die ateliers? Hoe zorgt u ervoor dat iedereen zich in die RES'en kan vinden en dat er echt draagvlak ontstaat?

1405

- Gedeputeerde **STIGTER**: Dat draagvlak is een heel belangrijk uitgangspunt voor de RES'en. We hebben eerder een startnotitie vastgesteld. Daarin heeft u kunnen lezen hoe belangrijk wij dat vinden, in het kader van die RES'en. Er zijn allerlei acties op uitgevoerd. De belangrijkste gaan nu starten. De acties die zijn uitgevoerd hebben vooral betrekking op het technisch in kaart brengen van: Hoe ziet de regio eruit? Aan welk ambitie zou je kunnen denken? Vanaf nu starten de inhoudelijke gesprekken. Dan vindt ook op gemeentelijk niveau gesprekken plaats met de inwoners. Wat kan hier? Wat willen we hier? Hoe gaan we kijken naar initiatieven die al lopen binnen gemeenten? Het is een belangrijk uitgangspunt en we gaan de komende weken en maanden zien hoe dat wordt uitgevoerd. Als provincie sluiten we daarbij aan.
- 1410
- 1415 Dan ben ik toe aan de moties. Allereerst de motie van het CDA rondom draagvlak. We hadden het er al over. Zoals ik aangaf is draagvlak een belangrijk uitgangspunt voor RES'en maar ook voor het Klimaatakkoord en alle beleid dat wij maken. Ons oogpunt is dat we beleid maken en uitvoeren dat maximaal aansluit bij wat de inwoner van Noord-Holland wil. Als ik de motie zo
- 1420 mag uitleggen dat draagvlak een belangrijk uitgangspunt is bij het maken van de RES'en, dan zie ik dat als ondersteuning van beleid. Uiteindelijk zal het altijd een afweging zijn ten aanzien van bijvoorbeeld goede ruimtelijke ordening of internationale verplichtingen waarbij het bij elkaar moet gaan komen. Zo hebben we dat in ons coalitieakkoord afgesproken. Als leidraad, als richtsnoer, zoals dat in uw eigen beginselprogramma staat ten aanzien van de bijbel, omarmt het
- 1425 college dat.
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Hoe definiëren Gedeputeerde Staten draagvlak? Hoe gaan ze dat meten en daarover berichten?
- 1430 Gedeputeerde **STIGTER**: Dat is heel lastig meten. Het is iets kwalitatiefs. Je kunt wel verschillende activiteiten ontplooiën om diverse groepen te benaderen om te kijken hoe beleid valt. Daar krijg je verschillende reacties op. Het is geen wetenschappelijke methode met een getal aan het eind. Zo werkt draagvlak over het algemeen niet, helaas.
- 1435 Bij de motie rondom de energiestructuur: daarover hebben we het hier al vaker gehad. Inmiddels is duidelijk dat de infrastructuur een noodzakelijke voorwaarde is om de energietransitie te doen slagen. Noord-Holland voerde een systeemstudie uit. Dat laat zien wat nodig is. Hiervoor geldt dat de provincie een van de partijen is. Daarnaast zijn de energiebedrijven en gemeenten van belang. We gaan er niet alleen over. De motie roept op om een gesprek te initiëren en aan te
- 1440 gaan en er voortvarend mee aan de slag te gaan. Dat zie ik als ondersteuning van beleid. Zo heb ik het ook afgelopen vrijdag besproken met de partners in het veld om deze actie te gaan opzetten.
- Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): De motie is op zich heel erg sympathiek, maar er staat wel: "hiertoe er bij de netbeheerders op aan te dringen om te beginnen met het verzwaren van de infrastructuur rond die gebieden in Noord-Holland die in potentie op korte termijn kunnen bijdragen." Sorteert u daarmee niet voor op waar u Wind op land en Zon op land wilt gaan plaatsen in Noord-Holland?
- 1445

1450 De heer **STIGTER**: Het lijkt me meer een logisch uitgangspunt, daar waar je de grootste knelpunten voorziet. Los van duurzame energie, zou je daar waar je nu knelpunten ziet in het net, mee moeten beginnen.

1455 Dan ben ik bij de motie van de CU, over de duurzame huizenroute. Deze motie zie ik als overbodig, omdat we de huidige huizenroute al financieel subsidiëren, via de regeling Energiebesparing in Noord-Holland.

De motie 'betrekken jongeren en scholen bij energiebesparing' van de PvdD e.a. zie ik als ondersteuning van beleid en die wil ik graag overnemen. Dat gesprek met Energy Challenge zal in mijn agenda worden afgesproken.

1460 De motie over een samenhangend pakket, motie 111, is eigenlijk een oproep om te komen tot een samenhangende aanpak van dit vraagstuk, omdat er inhoudelijke relaties liggen. Dat is ook het uitgangspunt van dit college. Wij zullen het klimaatbeleid in samenhang gaan uitvoeren en ook kijken waar het de andere portefeuilles raakt.

1465 De een na laatste motie, van de SP, roept op tot klimaatrechtvaardigheid en die wil ik ontraden. De argumenten daarvoor is dat de analyse, die wordt gevraagd om de lusten en lasten in kaart te brengen, eigenlijk als wordt gemaakt door het Centraal Planbureau. Die brengt dat voor het totaalpakket van het Klimaatakkoord in beeld. Ons beeld is eigenlijk dat Noord-Holland daar niet in afwijkt ten opzichte van andere provincies. Met die analyse vallen we daar op terug. Mocht de uitkomst daarvan reden zijn om het aan te kaarten bij het Rijk, dan zullen wij dat zeker doen in
1470 de reguliere overleggen met het Rijk over de uitvoering ervan. De haalbaarheid en de betaalbaarheid voor onze inwoners is een belangrijk uitgangspunt geweest vanuit het IPO, om te kijken naar het klimaatpakket.

1475 De heer **SMALING** (SP): Volgens mij is dit wel een manier om wat terug te geven aan de burger. Je gaat toch een heleboel op provinciaal niveau doen. Als dat landelijk gebeurt, dan heeft dat een aggregatieniveau wat de doorsnee burger niet bereikt, of wat te ver boven de pet uitkomt. Wij kunnen toch op het juiste niveau een goede input leveren? Ik verzoek de gedeputeerde om het toch te doen.

1480 Gedeputeerde **STIGTER**: Het pakket aan maatregelen, dat in het Klimaatakkoord is afgesproken, gaat ook over mobiliteit, de gebouwde omgeving. Om de lusten en lasten van dat hele pakket in kaart te brengen, is ontzettend ingewikkeld en het raakt elkaar ook. Dat is de reden dat vanuit de Kamer fracties verschillende moties hebben ingediend om dat in kaart te brengen. Op basis
1485 daarvan heeft het CPB een aanvullende analyse gemaakt van het Klimaatakkoord om niet geaggregeerd, maar juist op huishoudenniveau dat in kaart te brengen. Ik zou graag daarop willen terugvallen. Ik ben best bereid om een keer het gesprek over de lusten en lasten te voeren. Laten we nu ten aanzien van de analyse terugvallen op het CPB. Mocht dat aanleiding zijn en dat men ziet dat bepaalde bevolkingscategorieën bovenmatig worden getroffen, dan zal dat een
1490 duidelijk signaal zijn, wat wij samen met de gemeenten ongetwijfeld zullen meegeven richting de

minister. Ik wel er voor waken dat we de energie die we hebben, gaan stoppen in een analyse die op landelijk niveau al voorhanden is, inclusief het abstractieniveau van de huishoudens.

1495 De heer **SMALING** (SP): Het hoeft niet met drie cijfers achter de komma. Zo een ladder kan ook enigszins kwalitatief worden ingericht. Dat is het eerste punt. Het tweede punt is dat het CPB met geaggregeerde cijfers komt. Je hebt een RES in het Noorden en een RES in het Zuiden, waarmee verschillende maatregelen genomen gaan worden. Wil je dat aanbieden aan een bevolking waardoor men er ook wat aan heeft en dat men geografisch kan zien kan welke ingreep het is geweest, dan wil je dat hier toch ook doen?

1500 Gedeputeerde **STIGTER**: het abstractieniveau van de CPB analyse is niet alleen dat we op nationaal niveau bepalen hoe de kosten en baten neerslaan. Het is wel degelijk vanuit de zorg die gemeenten en provincies hebben aangedragen richting het Rijk. De zorg is dat dit voor bepaalde categorieën niet betaalbaar zal zijn. Daarmee komen de ambities onder druk te staan. Het CPB
1505 heeft die analyses gemaakt en blijft die maken, op geaggregeerd niveau van de huishoudens. De verschillende maatregelen die in het klimaatpakket zitten, grijpen in elkaar in, als het gaat om de prijs van energie, de kostprijs van maatregelen, de verwachte reductie van die prijs als het gaat om de schaalvoordelen. Dat is zo ingewikkeld dat ik zou willen afranden om dat als provincie, afzonderlijk van genoemde analyse, in kaart te brengen.

1510 De heer **SMALING** (SP): Er zijn mensen met weinig geld, die wonen in een galerijflat en er zijn mensen met een vrijstaand met vele vierkante meters dakoppervlak, waar panelen op kunnen. Het MKB betaalt relatief veel meer dan de grootindustrie. Het is toch een uitgelezen kans om dat juist inzichtelijk te maken, als je de bevolking mee wilt krijgen in deze maatregelen?

1515 Gedeputeerde **STIGTER**: Ik ben het inhoudelijk met u eens om dat inzichtelijk maken, omdat je daarmee veel beter kunt sturen en weet waar de kwetsbaarheden in zitten. Het ging er meer over dat de motie oproept vanuit Noord-Holland om tot zo een ladder te komen. Daarop is mijn reactie: Laten we terugvallen op de analyse van de planbureaus, die eigenlijk precies doet wat u
1520 vraagt.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik denk dat meneer Smaling het gras voor mijn voeten heeft weggemaaid. Ik vind het een uitstekend punt wat hij maakt. Juist de RES'en bieden een uitgelezen kans om per gebied een berekening te kunnen maken wat voor effecten iets heeft. Noord-
1525 Holland Noord is een veel uitgestrekter landschap ten opzichte van bijvoorbeeld Amsterdam. Daar komen heel andere kosten bij kijken. PBL is ook niet zo nauwkeurig gebleken in het verleden. Wat ik net al in mijn eigen speech zei is dat nu al 600.000 huishoudens last hebben van energie armoede. Ik vind het een goede suggestie van de heer Smaling. Ik wil erop aan dringen en u vragen of u nog eens de motie in overweging zou willen nemen.

1530 Gedeputeerde **STIGTER**: U geeft mij precies het antwoord om de motie niet uit te voeren. U verbindt het namelijk ook met RES'en. Een RES is een heel belangrijk vehikel om te komen tot het inzichtelijk krijgen van de locaties waar we duurzame energie willen en kunnen realiseren,

1535 inclusief het in kaart brengen, welke warmte er beschikbaar is. Dat gaat maar voor een deel neer van de kosten en de baten van de inwoners. heel veel maatregelen die in beeld zijn van het Klimaatakkoord vallen buiten de RES'en. Daarmee is het niet zinvol om vanuit RES-perspectief te gaan kijken naar lusten en lasten, kosten en baten van dit pakket klimaatmaatregelen.

1540 De heer **VAN DEN BERG** (FvD0: Bent u het dan niet met mij eens dat er logischerwijs in Amsterdam, een gebied dat sterk verstedelijkt is, veel hogere lasten uit kunnen komen dan bijvoorbeeld op het platteland van Noord-Holland Noord? Als je dat verschil hebt qua kosten dan is het toch juist zinvol om dat te kunnen uitsplitsen en dat inzichtelijk te maken naar de bevolking? Juist als zo spreekt over draagvlak, dan zou dat het draagvlak kunnen verhogen, of juist verlagen als de kosten tegenvallen. Ik wil u vragen om er toch nog een keer naar te kijken.

1545 De **VOORZITTER**: Die vraag heeft u nu meerdere keren gesteld.

Gedeputeerde **STIGTER**: Ik heb de vraag een paar beantwoord.
Ik laat het hier even bij.

1550 De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Van der Hoek.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: De opmerkingen in eerste termijn gingen bijna niet over mijn portefeuille, behalve dan uit de hoek van de PvdD. Daar waar er iets over gezegd is, is ook
1555 meteen een motie ingediend. Ik denk dat een deel van de beantwoording zit in onze reactie op de moties.

Ik begin met motie 108. Dat is de motie over de eiwittransitie, die oproept om het onderdeel te laten zijn van de provinciale klimaatmaatregelen en een plan voor te leggen en dan ook nog eens een plan voor te leggen hoe we de boeren daarin meenemen. Dat lijkt me een randvoorwaarde,
1560 dat we dat op een goede manier doen. Gedeputeerde Staten ontraden de motie. Eiwit is in ieder geval een onderdeel van de nader uit te werken Voedselvisie. Dat is ook al door o.a. D66 gezegd. Verder ontraad ik het ook om er nu weer een apart plan te maken voor die eiwittransitie. Het moet in samenhang met andere beleidsdoelstellingen worden gezien. Het maakt onderdeel uit van de integrale verduurzaming van de agrifood sector. Tevens zou ik een voorbehoud willen
1565 maken over de haalbaarheid van een doelstelling als versnellen van de eiwittransitie. Die agrifood sector bestaat uit diverse en met elkaar samenhangende ketens. Die opereren op een internationale markt. Als provincie zijn we een schakel daarin. De verwachting moet niet worden gewekt dat wij die transitie regisseren. De inzet daarop zeker, maar niet met dit dictum.

1570 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Er is iets tussen ons en de moties. Er staat nergens in het dictum dat we moeten versnellen.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Het staat wel bij uw overwegingen, volgens mij.

1575 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Het staat niet in het dictum en ook niet in de overwegingen. Wat u net noemde is niet relevant. Wat ik verder wil vragen is het volgende. In de landbouwparagraaf wordt

met geen woord gerept over de eiwittransitie. Er wordt alleen gesproken over technologische maatregelen. Als u erkent dat het belangrijke maatregelen zijn in het kader van het Klimaatakkoord, waarom neemt u deze dan niet gewoon op?

1580

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Omdat het niet zo is afgesproken in de onderhandelingen over het Klimaatakkoord. Als u wilt dat het in het Klimaatakkoord staat, dan moet u een amendement indienen op het Klimaatakkoord. Dat ligt nu voor. Hier ligt voor een integraal pakket wat is afgesproken in het kader van het Klimaatakkoord. Daar staan maatregelen in die gaan over de

1585

landbouw. Als u daarin een essentieel onderdeel mist en u vindt dat het landelijk moet worden ingebracht, dan moet u het voorliggende stuk amenderen. De moties die u voorlegt, gaan over het provinciale beleid. In reactie op deze motie zeg ik dat we zeker iets gaan doen met de eiwittransitie, alleen niet op de manier zoals u dat wilt, namelijk door er weer een apart plan voor te maken, maar door het gewoon integraal mee te nemen en ook in overleg met de sector waar het over gaat.

1590

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Heel fijn dat u het gaat meenemen, maar ons verhaal is juist dat u het integraal meeneemt met alle plannen rond klimaat. Anders zijn we bezig aparte hokjes in te vullen. Even over wat u zei over amenderen: Gedeputeerde Staten hebben ons juist expliciet afgeraden om te amenderen, maar met onze eigen voorstellen, via moties, te komen. Daarom hebben we het zo gedaan. Noord-Holland kan hier ook een eigen beleid in voeren.

1595

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Zeker. Dat eigen beleid probeert u met uw motie voor elkaar te krijgen. Ik heb u net gezegd hoe we daarmee willen omgaan. U maakt net het punt dat u wilt dat het in het Klimaatakkoord wordt meegenomen. Dan moet de tekst toch echt worden veranderd. Dat gaan GS niet doen. Dit is een uitkomst van een breed besproken paragraaf. We staan achter, en dat leggen we ook aan u voor, hetgeen er op dit moment in staat.

1600

Motie 109 gaat over de mestvergisters. Daar hebben we het in de commissie over gehad. GS ontraden deze motie. Het is een bronmaatregel die het probleem niet direct oplost. De transitie kost jaren. Daarin kunnen de mestvergisters wel degelijk een goede tussenoplossing zijn in een lang proces. Dat subsidiëren van de mestvergisters maakt onderdeel uit van de afspraak in het Klimaatakkoord, die draag er ook aan bij. We vangen methaan af. Dat haalt de emissie naar beneden. Het kan worden gebruikt als biogas.

1605

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Even terug komend op de eerste motie. U leest iets heel anders dan dat wat wij hebben ingediend. Het dictum was: "verzoeken het college van Gedeputeerde Staten de groene eiwittransitie onderdeel te laten zijn van de provinciale klimaatmaatregelen en een plan aan PS voor te leggen." Dus niets Klimaatakkoord. Gewoon klimaatmaatregelen. Geen versnelling maar gewoon om het mee te nemen.

1610

Ten tweede: die mestvergisters, dat is een grote ramp. Het werkt. Er is fraude gepleegd. Het OM zegt dat zelf. We hebben net GL horen spreken en Forum berispen over de vervuiler betaalt. Hier betalen we de vervuiler, in plaats van de vervuiler laten betalen. Dat is toch bizar? Bent u het niet met het OM en de wetenschap eens dat het waanzin is om nu mestvergisters in te zetten, terwijl

1615

1620 we innovatie, schone technieken kunnen inzetten. We moeten ons houden aan het beginsel dat de vervuiler betaalt. Zet deze waanzin niet in. Bent u het daarmee eens?

De **VOORZITTER**: Ik wil u laten interrumpen, maar wilt u wel zo snel mogelijk tot een vraag komen. Anders zijn we continu bezig met het herhalen van standpunten. Dan gaan we de eindtijd niet halen. Dat kan ik u verzekeren.

1625

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Over het laatste. Ik denk dat beide gebeurt. Dit zijn de afspraken, die we hebben gemaakt in het Klimaatakkoord met betrekking tot mestvergistings. We hebben op dit moment mest en daar moeten we iets mee. Dus kiezen we daar op dit moment de beste oplossing voor. Natuurlijk hoort daar onverkort bij dat we ook inzetten op de innovatie en dat we

1630

die ook bevorderen. Met betrekking tot het andere punt dat maakte; daar heb ik net in die zin op geantwoord. In de provinciale uitwerking nemen we de eiwittransitie mee.

Dan ga ik naar motie 110. Die motie gaat over bronbeleid. Ik moet helaas teleurstellen, maar ook die motie ontraden GS. De gedachte in de motie is dat technologische oplossingen geen soelaas gaan bieden bij de verduurzaming van de veeteelt en dat er een andere keuze gemaakt moet worden meer bij de bron. Vervolgens vraagt u dan om een uitgebreid onderzoek te laten doen, of die technologische oplossingen ook echt duurzaam zijn. die onderdelen gaan voorbij aan de rol die de verschillende partijen hebben. Dat zijn het Rijk en de agrariërs zelf, ook niet onbelangrijk om te noemen, ook om samen die verduurzaming af te dwingen en zelf op te pakken.

1635

Kan en wil de provincie op deze manier ingrijpen op die bedrijfsvoering van individuele agrariërs. Een uitgebreid onderzoek is nogal kostbaar en ook niet logisch om dat vanuit de provincie Noord-Holland alleen te doen. Bovendien is het onderzoek naar de effectiviteit van bronmaatregelen onderdeel van het Topsectorenbeleid van het Rijk. Dat vindt plaats bij de daarvoor gecertificeerde onderzoeksinstituten. Het is geen kerntaak van de provincie.

1640

1645

Dat is het voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Loggen.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ook voor mij alleen een motie die door de PvdD is ingediend. Toch ook nog iets in algemene zin. Ik kan niet zoveel met de overwegingen. We hebben geen zeggenschap over ECW. Ik snap de gedachte die u heeft wel. Ik sta positief tegenover de inhoud en de gedachte die de PvdD tracht te bewerkstelligen. Het sluit aan bij hetgeen we eigenlijk al doen.

1650

natuurinclusief bouwen wordt al aanpak onder de Aanpak van groen kapitaal in samenwerking met de natuurorganisaties en in het bijzonder met de Vogelbescherming, IVN, de bouwsector en gemeenten. Daarnaast verkent de provincie ook hoe natuurinclusief bouwen integraal kan worden meegenomen in de energietransitie, klimaat adaptatie en circulair bouwen. Dat gaat in de praktijk meestal over nieuwbouw. Ik denk dat het goed is dat we daar ook mee doorgaan. Dat we het een plek geven op de Woonagenda. Ik kan nog informeren hoe dat gaat bij het IPO. Als u mij vanuit die gedachte zou willen ondersteunen en ik de motie op deze wijze mag lezen, dan kan

1655

1660

het college de motie omarmen. Echter, als het college moet controleren met wie het aan tafel zit, dan gaat dat iets te ver. Als ik zo vrij mag zijn, dan refereer ik aan de motie van het CDA over

draagvlak. Draagvlak is een onderdeel. Een goede ruimtelijke afweging en een goede landschappelijke inpassing zijn net zo goed onderdelen die we moeten meewegen. We moeten in een breed kader aanpakken. De gedachte is sympathiek. Ik vind het ook wel belangrijk. Net als innovatie een belangrijk thema hoort te zijn. Als ik de motie zo mag lezen: ja. Houdt u vast aan het dictum dan wordt de motie ontraden.
Dit was het.

De **VOORZITTER**: Is er behoefte aan een tweede termijn?
1670

Mevrouw **GIELEN** (GL): Ik begin met de integraliteitsmotie van de PvdD. Als ik deze mag lezen zoals gedeputeerde Stigter het uitlegt, dat de motie is ter ondersteuning van wat we doen, dan ondersteunt GL de motie graag. Ik had de motie geïnterpreteerd als een nieuw pakket aan maatregelen. Is de motie zo bedoeld? Ik begrijp dat dit het geval is. Dat is goed om te horen.
1675 Ik wil u allen wijzen op de participatie coalitie met o.a. de Natuur- en Milieufederatie, die nu ook loopt, of gaat starten in het kader van het RES. Het is een mooi initiatief om meer burgerparticipatie in dat traject te betrekken. Het lijkt me mooi om dat hier even te noemen. De draagvlakmotie van het CDA: als je het draagvlak in de ruimtelijke ordening neemt, dan vraag ik me af hoe we dat gaan meten. Hoe wordt het meetbaar. Er zijn ook nog andere overwegingen.
1680 Het mag niet het enige uitgangspunt zijn. Als ik de motie uitleg zoals de gedeputeerde dat doet, dus dat het één van de belangrijke uitgangspunten is dan vind ik die een stuk sympathieker.

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Heel kort. Graag zou ik gedeputeerde Stigter willen vragen nog iets meer duidelijkheid te geven in het collegestandpunt ten aanzien motie 103. Dat was mijn
1685 bijdrage.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Dank aan gedeputeerde Stigter voor zijn toezeggingen als het gaat over de planning voor de RES'en, evenals de toezegging dat we Noord-Hollands perspectief in de Staten gaan vaststellen en ook de toezegging dat we wensen en bedenkingen mogen meegeven voor de RES'en. Ik had liever gezien dat het als bespreekpunt in de Staten zou komen. We hebben nu het vermoeden dat het slechts een B-agendastuk in de commissie wordt. De motie van de PvdA en de reactie van gedeputeerde Stigter: de VVD begrijpt heel goed dat de energie infrastructuur goed geregeld moet worden. Ik sprak met een boer die het dak van zijn stal vol heeft laten leggen met zonnepanelen, maar de boel niet aangesloten krijgt. Dat is heel
1690 lastig. Het lijkt op de muziek vooruit lopen, als we nu al bij de netwerkbeheerders gaan aandringen op het starten van het verzoeken van deze infrastructuur, die in potentie op de korte termijn het meeste kunnen bijdragen. Wat de VVD betreft sorteren de netwerkbeheerders hier alvast voor op Wind en Zon op land, in die gebieden waar al heel veel gebeurt en waar het draagvlak niet heel groot. Hoe ziet u dat dan voor zich om toch dat draagvlak te creëren als we
1695 het vooruit lopend op de rest, alvast overlaten aan de netwerkbeheerders? Dank u wel.
1700

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik ben blij met een aantal toezeggingen van de gedeputeerde over natuurinclusief bouwen, over de eiwittransitie. De motie van de eiwittransitie trekken we in, of

houden we aan. Voor de rest gaan we ervan uit dat de anderen meestemmen. De interpretatie van
1705 de gedeputeerde van de andere moties, volgen we.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Dank voor de beantwoording van de vragen door Gedeputeerde
Staten. Het is voor mij klip en klaar. Dit zogeheten akkoord moet en zal door de strot van de
inwoners van Noord-Holland gedrukt worden. Ik kan niet anders zeggen. Dit akkoord wordt
1710 enkel gedragen door omhoog gevallen bestuurders, die koehandel met elkaar bedrijven. Er is
geen draagvlak. Er is hiervoor geen meerderheid bij de bevolking. De echte manier om draagvlak
te verhogen is door burgers er echt bij te betrekken, met een raadgevend dan wel een
raadplegend referendum.

1715 Mevrouw **GIELEN** (GL): wij stemmen hier toch over het Klimaatakkoord. Daarmee geven we toch
als PS een signaal af of we voor of tegen zijn?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ja, ik denk dat deze strekking precies past bij de omhoog gevallen
bestuurders. ER is een meerderheid onder de bevolking. Mensen kiezen bepaalde partijen, maar
1720 dat betekent niet dat voor bepaalde thema's zijn. Dat kan ik toelichten. Er worden elke dag
peilingen gedaan, o.a. over kernenergie. Vijfenvijftig procent is voorstander van kernenergie.
Waarom volgen we dat dan niet? Ik snap dat we hier een democratische grondslag hebben en dat
is goed, maar dit akkoord wordt simpelweg niet gedragen. Er wordt ook niet geluisterd naar de
kritiek.

1725 Mevrouw **GIELEN** (GL): Maar impliceert u daarmee dat de kiezers hebben gestemd bij de stembus,
zonder zich in te lezen in de thema's van de partij waar zij op stemden?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Nee, in tegendeel. Ik denk dat het niet voor niets is dat Forum voor
1730 Democratie de grootste partij van Nederland is geworden. Wij hebben een heel sterk standpunt
over het klimaat. Ik denk dat we daar iets mee moeten. Het lijkt er niet op dat we dat hier doen.
Ik vraag de gedeputeerde om berekeningen. Dat wordt in de wind geslagen. Dat maakt het niet
overzichtelijker voor de burger. Het verhoogt zeker niet het draagvlak.

1735 Mevrouw **GIELEN** (GL): Bent u het er ook mee eens dat, hoewel Forum voor Democratie een grote
partij is, u niet in uw eentje de meerderheid heeft en dat daarmee ook niet de meerderheid van
de burgers achter de grootste partij staat?

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Daar ben ik het mee eens.
1740 Er is geen draagvlak. Er is geen meerderheid. Ik adviseer Gedeputeerde Staten om wat te doen
met de doorrekening van de verschillende kosten. De RES is daarvoor een uitgelezen kans. Juist
regionaal kunnen dan de kosten worden berekend. Daarbij wordt rekening gehouden met de
verschillende woongebieden, platteland, vrijstaande huizen, galerijflats. Dan kunnen we er echt
rekening mee houden. We kunnen de mensen dan een eerlijk verhaal vertellen over wat we gaan
1745 doen met de kosten en wat mensen kunnen verwachten. We gaan dit doen, terwijl we nog niet

weten hoe we het moeten gaan doen en wat het gaat kosten. We verplichten ons er wel aan. Forum van Democratie is daar faliekant op tegen.

1750 Gedeputeerde **STIGTER**: Ik heb twee punten gehoord. Hoe moet motie 103 worden geïnterpreteerd ten aanzien van draagvlak? De tweede vraag betrof de energie infrastructuur. De motie 103 roept op om draagvlak als belangrijk uitgangspunt mee te nemen bij RES'en. Dat is de ondersteuning die we ook in het coalitieakkoord hebben afgesproken. Draagvlak is voor het college een belangrijk beginsel en uitgangspunt voor het maken van alle beleid. Wat ik tot uitdrukking heb willen brengen. Draagvlak is moeilijk te bepalen. Je kunt het op vele manieren
1755 interpreteren. Het is belangrijk dat we gemeenten ondersteunen in allerlei processen om draagvlak te creëren op lokaal niveau. Uiteindelijk zal het bestuur een afweging maken ten aanzien van andere verantwoordelijkheden, zoals een goede ruimtelijke ordening. Op basis van draagvlak, goede ruimtelijke ordening en andere elementen maak je beleid.

1760 Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Nu ziet deze motie met name op de keuze over ruimtelijke ordening als uitgangspunt.

Gedeputeerde **STIGTER**: Ik heb de motie als volgt geïnterpreteerd. Draagvlak is een belangrijk uitgangspunt bij het maken van beleid. We vinden het belangrijk bij het maken van beleid. De
1765 bestuurlijke afweging gaat echter nog wel plaatsvinden. Op die manier kan ik de motie uitleggen als ondersteuning van beleid. Als de motie op een heel andere manier bedoeld is, als enig leidraadbeginsel, dan is de motie onuitvoerbaar.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ik hoor telkens herhalen dat participatie en draagvlak moeilijk te meten is, zo niet, niet te meten is. Ik doe de suggestie om juist in dit soort zaken u hard te
1770 maken in Gedeputeerde Staten voor een raadplegend referendum. Vraag het maar aan de burgers van Noord-Holland. Kunt u zich er in vinden dat dit een goede optie zou zijn?

Gedeputeerde **STIGTER**: Als u een referendum wilt organiseren, dan is dat aan u. Daar ga ik niet
1775 over. Draagvlak kun je ook meten in hoe straks zal worden gestemd over het Klimaatakkoord. Ik ben benieuwd of het dan draagvlak heeft. Het beeld dat u neerzet dat het een groepje bestuurders is, is flauwekul. De groepen die betrokken waren bij het opstellen van het Klimaatakkoord waren overheden en allerlei maatschappelijke organisaties. Je moet lang zoeken wil je iemand vinden die er niet bij betrokken is geweest.

1780 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ja, wat u zegt dat klopt; organisaties, overheden, maar zeker niet de burger. Juist de burger had bij dit onderwerp betrokken moeten worden. We hebben geen raadplegend referendum, maar u kunt zich er wel hard maken in Gedeputeerde Staten dat we daarnaar toe gaan werken. Dan kunnen we dit echt gaan peilen onder de bevolking. Dat is de
1785 enige juiste manier. Wilt u zich daar voor inzetten?

De **VOORZITTER**: U lacht erom, maar ik ga u straks toch afkappen als u niet met een vraag komt. Het duurt anders te lang. U herhaalt telkens uw standpunt. Ik wil toch een beetje zelfdiscipline vragen.

1790

Gedeputeerde **STIGTER**: Ik ga me niet hard maken voor een raadplegend referendum over de Klimaatakkoord vaststelling.

1795

Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Voorzitter, ik heb uw oproep in mijn oren geknoopt. Dan kan ik ook in de richting van **de heer Stigter** de volgende vraag stellen: Vindt u het ook zo leuk dat wij uw uitleg van harte onderschrijven?

Gedeputeerde **STIGTER**: Ja.

1800

De **VOORZITTER**: Dat was een duidelijk antwoord.

1805

Gedeputeerde **STIGTER**: Over de energie infrastructuur was ook een vraag. Als u de systeemstudie bekijkt, die we ook aan deze tafel hebben besproken, dan ziet u dat er een grote waaier is van aanbevelingen. Die gaan over ruimtelijke ordening (Waar gaan we wel of niet datacentra plaatsen?), over het verzwaren van infrastructuur en over het nadenken over toekomstige energiedragers. Die zullen worden verstrekt door de energietransitie in brede zin. We zijn bezig om te kijken hoe stappen verder kunnen worden gezet in de diverse aanbevelingen. De manier waarop netbeheerders aan tafel zitten, is constructief. Ze zijn zeker niet bezig om op mogelijke locaties voor windenergie, die nog niet in beeld zijn in RES, alvast hun infrastructuur aan te leggen. Het zal een kunst zijn om de knelpunten, zoals we die nu al zien, op tijd op te pakken. Uw zorg is niet de realiteit in de manier waarop we met de netbeheerders aan tafel zitten. U hebt gezegd dat we wel moeten beginnen om enthousiasme aan te boren bij inwoners en boeren. Vervolgens zouden we moeten zeggen dat het plan helaas niet door kan gaan, omdat de infrastructuur ontoereikend is. Dat willen we voorkomen.

1815

De **VOORZITTER**: Ik denk dat alle antwoorden gegeven zijn vanuit het college. Dan gaan we over tot allereerst de motie, die zijn ingediend.

1820

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Mag ik vragen om een schorsing van vijftien minuten?

De **VOORZITTER**: Nee, vijftien vind ik te lang. Tien minuten schorsen, maar dan wil ik u verzoeken om ook dat als pauze te zien. Dan kunnen we daarna gelijk doorgaan met de volgende voordracht.

1825

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Hartelijk dank.

SCHORSING

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. Voordat we overgaan tot het in stemming brengen van de ingediende moties, heb ik een algemene opmerking. Er was een vraag naar aanleiding van de reactie van het college over sommige moties, waarbij bijvoorbeeld door de gedeputeerde is uitgesproken: *“als ik de motie op die manier mag lezen, of uitleggen, dan kan u als Staten over de motie beslissen, of raad ik de motie niet af.”* Dat betekent dat degene die de motie heeft ingediend, bij een stemverklaring moet aangeven of het dictum daardoor ook zo gelezen kan worden. Anders weten we met elkaar niet waarover we stemmen. Dan moet de motie ook worden aangepast. Bij het afgeven van de stemverklaring kan de indiener van een motie zeggen: *“Ik heb geluisterd naar de gedeputeerde. Ik kan leven met de uitleg van de gedeputeerde. Dat betekent dat mijn motie als volgt moet worden geïnterpreteerd.”* Dan is helder, ook voor de notulen, waarover Provinciale Staten besloten hebben. Is dat voor iedereen duidelijk?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ik snap het niet. Ik spreek en lees Nederlands. Dit doet me denken aan Martinus Nijhoff. *“Lees maar, er staat niet wat er staat.”* Dus dat kan niet.

De **VOORZITTER**: Het kan wel. Als de indiener van de motie vindt dat hij of zij overtuigd is door de gedeputeerde in de wijze waarop de gedeputeerde zegt dat het gelezen moet worden. Uiteindelijk stemmen we over de tekst die hier ligt. Slechts de indiener van de motie kan na geluisterd te hebben na het college en collega's besluit om de motie aan te houden, in te trekken of zo nodig aan te passen. Dat moet de indiener dat zelf aangeven. Als de motie wordt aangepast, dan is de tekst zoals die door indiener wordt uitgesproken. Dat wordt de tekst waarover we gaan stemmen.

Mevrouw **DE VRIES**: Ligt het dan niet voor de hand om een aangepaste motie in te dienen.

De **VOORZITTER**: Dat is wat er dan ook gebeurt. Die is er nog niet. Als er niks veranderd stemmen we hierover.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Nu snap ik het ook niet meer. Een gedeputeerde geeft een interpretatie van een motie en als partij bevestig je in het debat dat die interpretatie juist is. Dan is dat toch hetgeen waarover je stemt? Het is juist mooi dat Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten nader tot elkaar kunnen komen op het moment dat ze interpreteren wat er in die motie staat. Als we dat proces niet meer gaan doen, omdat het niet meer mag, dan volgen lange schorsingen om alles samen met GS te herformuleren. Dat zou ik willen voorkomen. Uw voorstel steun ik, namelijk: De gedeputeerde geeft een uitleg. De partij die de motie heeft ingediend, heeft dan wel in het debat, zoals mijn partij net deed door middel van een vraag, dan wel in een aparte stemverklaring aan te geven dat dat de uitleg is zoals die toegepast mag worden. Daar stemmen we dan over, volgens mij.

De **VOORZITTER**: Dat klopt. Tijdens een discussie ging het over een woord of hoe dat uitgelegd zou moeten worden. Dat betekent dus dat we stemmen over de motie zoals die hier ligt. Als de motie wordt aangenomen dan is er over gesproken, precies zoals u zegt. Dat betekent dat de gedeputeerde de motie gaat uitwerken, in de geest van zoals in het debat is besproken en

1875 bevestigd door degene die de motie heeft ingediend. Als inderdaad het dictum moet worden aangepast, dan mag u ervan uitgaan dat er een nieuwe motie moet worden ingediend. Het is aan degene die de motie eerder indiende, om een nieuwe motie in te brengen, of zo nodig de motie aan te houden of in te trekken.

1880 Mevrouw **ALBERTS** (SP): Even voor de snelheid. Ik wil voorkomen dat ieder bij elke motie uitgebreid stemverklaring gaat geven, terwijl het in het debat al voorbij is gekomen. Dat wil ik aan ons, hier als PS, meegeven.

De **VOORZITTER**: Goed, dan gaan we nu over tot het in stemming brengen van de eerste motie, die is ingediend. Dat is motie 103. Dat is motie 'Draagvlak klimaatakkoord', door het CDA ingediend. We gaan stemmen bij stemming nummer 5. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring?

1885 Mevrouw **KLAASSEN** (D66): D66 zal tegen deze motie stemmen, omdat voor ons de uitvoering een integrale afweging is, waar draagvlak een onderdeel van is.

1890 De **VOORZITTER**: Nog andere partijen een stemverklaring? Aantekening? Dan open ik nu stemming nummer 5. We hebben 50 Statenleden aanwezig. Ik sluit de stemming. Er zijn 50 stemmen binnen. Met 27 stemmen voor aangenomen. 23 stemmen tegen. Tegen gestemd hebben FvD, D66, PvdA, PvdD en Fractie Baljeu. Motie 103 is aangenomen.

1895 De volgende motie is motie 104, ingediend door de PvdA, GL, PvdD, D66. Dat is de motie 'Ondersteuning, prioritering, versterking energie infrastructuur Noord-Holland'. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring?

1900 Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): De VVD zal tegen deze motie stemmen. We hebben de gedeputeerde de motie horen ontraden, zeker als het gaat over de bullit waar netbeheerders alvast worden opgedragen om te beginnen met het verzwaren van het netwerk.

De **VOORZITTER**: Nog anderen een stemverklaring, een aantekening? Dan open ik stemming nummer 6 van motie 104.
1905 Ik sluit de stemming. Met 29 stemmen voor en 21 stemmen tegen is motie 104 aangenomen. Tegen stemden de VVD, FvD, PVV, 50PLUS/PvdO en Fractie Baljeu. Deze motie is aangenomen.

1910 Volgende motie is motie 105. Motie 'Duurzame huizenroute', is ingediend door de CU. We gaan straks stemmen op stemming nummer 7. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring?

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Meneer Klein is er natuurlijk niet. Ik vermoed dat hij de motie zou aanhouden, aangezien het antwoord van de gedeputeerde is dat de motie overbodig is, omdat we dit al doen. Om die reden stemt GL tegen de motie.

1915

De **VOORZITTER**: Nog andere stemverklaringen? Iemand aantekening? Dan open ik nu stemming nr. 7 voor motie 105.

Met 35 zetels tegen en 15 voor is deze motie verworpen. Voor hebben gestemd: CDA, PvdD en de SP.

1920

Dan breng ik in stemming motie 106. Dat wordt stemming nummer 8. De motie 'Betrekken van jongeren en scholen bij energiebesparing' is ingediend door de PvdD, SP, D66.

Wenst iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring?

1925

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Wij gaan voor deze motie stemmen, vanwege de gegeven uitleg door de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Nog andere stemverklaringen? Iemand aantekening? Dan open ik stemming nummer 8 voor motie 106.

1930

Ik sluit de stemming. Met 38 stemmen voor en 12 stemmen tegen is deze motie aangenomen. Tegen gestemd hebben: FvD, PVV, 50PLUS/PvdO en Fractie Baljeu.

Dan breng ik in stemming motie 107. Dat wordt stemming nummer 9. De motie 'Natuurinclusief bouwen meenemen in klimaatambities voor gebouwde omgeving' is ingediend door de PvdD en

1935

CU. Iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring?

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Natuurinclusief bouwen achten wij belangrijk, maar als één van de aandachtspunten. De energietransitie is maatwerk, zoals aangedragen vanuit de regio's en aangegeven door de gedeputeerde.

1940

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Ik zit eigenlijk te wachten op het antwoord van de PvdD, want met de uitleg van de gedeputeerde kunnen we namelijk prima leven met deze motie.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): We gaan mee met de interpretatie van gedeputeerde Loggen. We brengen de motie in stemming.

1945

Mevrouw **SANDERSE** (CDA): Hoewel het een sympathiek geheel is en de uitleg van de gedeputeerde daar ook wel een heel eind in meegaat, vinden wij de overweging toch te absoluut geformuleerd en zullen we tegen stemmen.

1950

De **VOORZITTER**: Een hernieuwde stemverklaring van mevrouw De Vries.

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Zoals nu aangegeven door de PvdD en door de gedeputeerde kunnen we daar in meegaan.

1955

De **VOORZITTER**: Iemand aantekening? Nee, zo niet dan open ik stemming 9 voor motie 107.

Ik sluit de stemming. Met 34 stemmen voor en 16 stemmen tegen is deze motie aangenomen. Tegen hebben gestemd: FvD, CDA, PVV, 50PLUS/PvdO en Fractie Baljeu.

1960 Motie 108 is ingetrokken.

Dan komen we bij motie 109. Dat wordt stemming nummer 10. De motie 'Stop subsidies voor mestvergisters' van de PvdD. Wenst iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring?

1965 De heer **VAN DEN BERG** (FvD): FvD is van mening dat iedereen in deze markt vrij zou moeten zijn om mestvergisters te plaatsen, alleen zonder subsidie. Dus daarom steunen wij de motie. Maar nogmaals, als boeren dit willen doen, dan staat ze dat vrij.

De **VOORZITTER**: Iemand aantekening? Dan open ik nu stemming 10 voor motie 109.

1970 Ik sluit de stemming. Met 27 stemmen tegen en 23 stemmen voor is de motie verworpen. Voor hebben gestemd: GL, FvD, PvdD, PVV en SP. Verworpen.

In stemming wordt gebracht motie 110 van de PvdD. Motie 'Inzetten op bronbeleid, niet blind op technologie'. Dat wordt stemming nummer 11. Wenst iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring, of aantekening? Dan open ik nu stemming 11 voor motie 110.

1975 Ik sluit de stemming. Met 37 stemmen tegen en 13 stemmen voor is deze motie verworpen. Voor hebben gestemd: GL, PvdD en de SP. De motie is verworpen.

Dan breng ik in stemming motie 111. Dat wordt stemming nummer 12. Motie 'Samenhangend pakket klimaatmaatregelen rond klimaatmilieu, watergezondheid dierenwelzijn en bodemdaling' is ingediend door de PvdD.

1980 Wenst iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ook hierin gaan we mee met de interpretatie van de gedeputeerde.

1985 Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Zoals nu aangegeven door de indiener en zoals uitgelegd door de gedeputeerde kunnen we de motie steunen.

De **VOORZITTER**: Andere stemverklaringen? Wenst iemand aantekening? Dan open ik stemming nummer 12 voor motie 111.

1990 Ik sluit de stemming. De stemmen staken, zoals u heeft gezien. We hebben een uitleg hoe nu te handelen, maar die kijken we nog even na. Ik schors voor twee minuten de vergadering.

[SCHORSING]

1995 De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering.

We gaan het als volgt aanpakken, uiteraard in lijn met de Provinciewet: Deze motie komt terug bij de eerstvolgende Provinciale Statenvergadering. Aan het begin zal de motie in stemming worden gebracht. Mochten dan weer de stemmen staken, dan is de motie verworpen. Voor nu heeft de motie geen invloed op de voordracht zelf. Het is geen amendement. Dat betekent dat ik straks de

2000 voordracht gewoon in stemming zal brengen. Dat betekent dat motie 111 wordt aangehouden tot de volgende Provinciale Statenvergadering.

Dan breng ik in stemming motie 112. Dat wordt stemming 13. De motie 'Klimaatrechtvaardigheid' is ingediend door de SP. Verlangt iemand hoofdelijke stemming?

2005 Iemand een stemverklaring?

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Deze motie kunnen wij steunen. We vinden het heel belangrijk om zeker te weten dat echt iedereen naar draagkracht mee kan doen. Of dit het juiste instrument is, weten we niet, maar we zien dit vooral als een oproep aan GS om met deze gegevens te komen, landelijk of anderszins.

2010

De **VOORZITTER**: Anderen nog een stemverklaring? Aantekening?

Dan open ik stemming nummer 13 voor motie 112.

Ik sluit de stemming. Met 28 stemmen en 22 stemmen voor is deze motie verworpen.

2015

Dan breng ik in stemming motie 113. De motie 'Kosten energietransitie Noord-Holland' is ingediend door FvD. Dat wordt stemming nummer 14. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Iemand aantekening?

Dan open ik nu stemming 14 voor motie 113.

2020 De stemming is gesloten. Met 36 stemmen tegen en 14 stemmen voor is deze motie verworpen. Voor stemden: FvD, PVV, SP, 50PLUS/PvdO en Fractie Baljeu.

Daarmee kom ik tot het in stemming brengen van voordracht 80 'Klimaatakkoord'. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Dat is de heer Kaptheijns (PVV).

2025

De heer **KAPTHEIJNS** (PVV): Dat had ik in mijn spreektijd al aangegeven. Dank u wel.

De heer **VAN DEN BERG** (FvD): Ook vanuit Forum steun.

2030 De **VOORZITTER**: Wenst iemand een stemverklaring af te leggen?

De heer **SMALING** (SP): Dit gaat over de voordracht. We hebben er lang over nagedacht hoe we zouden stemmen. We besloten om tegen de voordracht te stemmen, omdat wij enerzijds wel voor maatregelen zijn en daarmee ook zaken, die in het Klimaatakkoord genoemd worden, zeker onderschrijven. We willen iets terugzien voor de mensen in de provincie. De mensen die weinig inkomen of weinig opleiding hebben en die in een galerijflat wonen, die praten niet de taal van het Klimaatakkoord. Ze praten ook niet de taal van een RES. Ze maken zich alleen maar zorgen over wat het voor mij betekent en wat gaat het mij kosten. Dat komt onvoldoende tot uitdrukking wat de SP-fractie betreft.

2040

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dit beleid blijkt gewoon te weinig en erger nog, het steunt het oude beleid, het steunt vervuiling. Het gaat tegen alle milieubeginselen in. Helaas, moeten wij ook tegenstemmen.

- 2045 De VOORZITTER: Wensen nog andere partijen een stemverklaring af te leggen? Iemand hoofdelijke stemming?
Dan gaan we nu over tot hoofdelijke stemming. De griffier zal de namen van de Statenleden noemen. Het verzoek is om duidelijk 'voor' of 'tegen' te zeggen. De stemming is geopend.
- 2050 Mevrouw Van Soest (50PLUS/PvdO): tegen
Mevrouw Kapitein (D66): voor
Mevrouw Strens: voor
Mevrouw Jellema: voor
De heer Steeman: voor
- 2055 De heer De Wit: voor
Mevrouw Doevendans (PvdA): voor
Mevrouw Van Meerten: voor
De heer Kanik: voor
De heer Hartog (VVD): voor
- 2060 De heer Gringhuis: voor
De heer Kohler: tegen
De heer Van Gilse (VVD): voor
Mevrouw Kaamer van Hoegee (VVD): voor
De heer Terwal (VVD): voor
- 2065 De heer Mantel: tegen
Mevrouw Nanniga: tegen
De heer Jensen: tegen
Mevrouw Vastenhouw: tegen
De heer Bolkestein (VVD): voor
- 2070 De heer Deen (PVV): tegen
Mevrouw Zaal: voor
Statenlid Kostić (PvdD): tegen
De heer Hollebeek (PvdD): tegen
De heer Smaling: tegen
- 2075 De heer Van der Maas: voor
De heer Voskuil (PvdA): voor
De heer Heijnen (CDA): voor
Mevrouw Van Geffen: voor
De heer Van den Berg: tegen
- 2080 Mevrouw Er (GL): voor
De heer Baljeu (Fractie Baljeu): tegen
Mevrouw Kocken: voor
Mevrouw Sanderse: voor

	Mevrouw Kuiper (CDA)	voor
2085	Mevrouw Koning (CDA)	voor
	De heer Dessing	tegen
	De heer Leerink (PvdA):	voor
	De heer Dulfer	voor
	Mevrouw Bezaan	tegen
2090	De heer Kaptheijns (PVV):	tegen
	Mevrouw Gielen (GL):	voor
	Mevrouw Van Wijnen:	voor
	De heer Carton (PvdA):	voor
	Mevrouw De Vries (PvdA):	voor
2095	De heer Cardol (GL):	voor
	De heer Zaal	voor
	Mevrouw Klaassen (D66)	voor
	Mevrouw Alberts (SP):	tegen
	De heer Zoon (PvdD):	tegen

2100

De **VOORZITTER**: Met 33 stemmen voor en 17 stemmen tegen is deze voordracht aangenomen.

11. Statenvoordracht 81 Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) 2020–2027

2105 De **VOORZITTER**: Dan gaan we door met voordracht 81, Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) 2020–2027. In eerste termijn geef ik het woord aan mevrouw Kuiper van het CDA. Het is uw maidenspeech. Succes.

2110 Mevrouw **KUIPER** (CDA): Eindelijk mijn maidenspeech en ik ben er bijzonder trots op dat ik dat hier in dit huis tegenover jullie mag uitspreken. Ik ben hier vlakbij geboren en voor mij is de Haarlemmerhout onlosmakelijk verbonden met mijn jeugd. Met mijn opa iedere week naar de hertjes en als het warm genoeg was een ijsje in het pannenkoekenhuis. Veel is veranderd in de loop der tijd maar het is geruststellend dat ook veel hetzelfde is gebleven, zoals de Haarlemmerhout en het Provinciehuis.

2115 Er wordt vaak gesproken over de zichtbaarheid van de Provincie als bestuurslaag maar je hoeft maar naar het PMO te kijken om te zien wat voor enorme belangrijke rol de provincie heeft bij het bereikbaar en veilig houden van onder andere wegen, vaarwegen en fietspaden. Als je als inwoner over een provinciale weg rijdt, dan verwacht je dat deze van goed asfalt is voorzien, de bermen zijn onderhouden en het dynamisch verkeersmanagementsysteem je langs de juiste

2120 route leidt. En zoals het vaak gaat, iedereen vindt dat normaal totdat een keer een brug niet goed functioneert, of je toch wel heel erg lang in de file staat. Maar het allerbelangrijkste is dat goed onderhoud van onze wegen bijdraagt aan de verkeersveiligheid. We hebben hier al eerder kort over gesproken bij de analyse die de ANWB heeft laten uitvoeren over de verkeersveiligheid van onze provinciale wegen. Ook de heer Van der Maas van de VVD heeft bij de behandeling van de

2125 begroting aangegeven wat een impact een ongeluk, een dodelijk ongeluk heeft in de levens van vele mensen. Onderhoud, samen met een investeringsprogramma dat zich richt op het vergroten

van de verkeersveiligheid en het naar beneden brengen van het aantal ongelukken, zijn zaken waarin de provincie echt een verschil kan maken. Voor mij een onderwerp waar ik mij graag deze statenperiode voor wil inzetten. Belangrijk daarbij is dat het een gezamenlijke inspanning is, 2130 namelijk die van Gedeputeerde Staten, de gedeputeerde de heer Tekin, maar ook van u als Provinciale Staten. Als er prioriteiten moeten worden gesteld, geld beschikbaar moet komen voor het verhogen van de verkeersveiligheid op onze provinciale wegen zijn wij allemaal aan zet. Zou de gedeputeerde hierop nog willen reageren?

Als nieuw lid van deze Provinciale Staten wil ik dan ook bij dezen mijn complimenten uitspreken 2135 voor alle mensen die hieraan werken, niet alleen aan het opstellen van het PMO maar ook degenen die voor de uitvoering zorgdragen.

Dit PMO laat zich lezen als een PMO in onderhoud. Allereerst zal er eind 2019 een nieuwe Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen worden aangeboden. Nu het NIKG de kaders stelt voor het 2140 onderhoudsniveau zal dit ook van invloed zijn op het in 2020 op te stellen PMO. In deze nieuwe kaders zullen ook de financiële consequenties van de duurzaamheidsdoelstellingen van de coalitie worden verwerkt, die uiteindelijk ook zullen doorwerken in het onderhoudsprogramma. In het PMO staat beschreven dat een belangrijk principe bij de aanpak van onderhoud een transparante afweging is tussen prestaties, risico's en kosten. En wellicht is dit vanzelfsprekend, 2145 maar voor het CDA is het belangrijk dat dit ook geldt voor de maatregelen die uit oogpunt van de duurzaamheidsambities van de coalitie worden genomen in het PMO.

Ten tweede. Het PMO wordt dit jaar niet gelijktijdig met het PMI aangeboden, omdat er nog gewerkt wordt aan een PMI waarin de ambities en uitgangspunten van de coalitie zijn geïncorporeerd. De investeringen hebben invloed op het onderhoud, want nieuwe wegen, 2150 fietspaden, VRI's betekenen meer onderhoud. Maar ook het omgekeerde is waar. Als besloten wordt een bepaalde verbinding niet aan te leggen, of langdurig uit te stellen, heeft dit gevolgen voor de wegen die nu die verkeersstromen moeten verwerken. Met uitzicht op bijvoorbeeld een nieuwe weg die voor ontlasting zou moeten zorgen, wordt wellicht anders naar de inrichting en het onderhoud gekeken dan wanneer dit niet het geval is en dit niet in het vizier ligt. Voor het 2155 CDA is het belangrijk dat bij de opstelling van het nieuwe PMI en het daaraan gekoppelde PMO wordt gekeken wat de impact is van het laten vervallen, of het langdurig uitstellen van projecten voor bestaande wegen. Ik hoop van harte dat de gedeputeerde dat met mij eens is.

Het CDA kan ook van harte onderschrijven dat onderzocht wordt hoe het PMI en PMO verder kunnen worden samengevoegd, gezien de nauwe samenhang daartussen.

2160 Het CDA stemt in met het voorstel en wacht af hoe de ambities van de coalitie zich vertalen in nieuwe kaders en het nieuwe PMI en wat dit voor consequenties heeft voor het onderhoud van de kapitaalgoederen.

2165 Het blijft indrukwekkend als je beschouwt hoe veelomvattend en verstrekkend de inzet van de provincie Noord-Holland is als het gaat om het onderhoud van haar kapitaalgoederen. Mocht er ooit een evenement komen, dat daar het licht op wil laten schijnen, dan zou ik voorstellen dat zeker te sponseren, want een beter onderwerp om duidelijk te maken waar de provincie voor staat is moeilijk te vinden. Het is maar een suggestie, dank u wel.

2170

De **VOORZITTER**: Gefeliciteerd met uw maidenspeech, mevrouw Kuiper. Dan geef ik het woord aan mevrouw Alberts van de SP.

2175

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ik heb twee vragen en een motie. Ik vervang trouwens even de heer Hoogervorst. Hij moest voor zijn werk elders zijn.

De eerste vraag is welk tijdspad er nu geldt voor het project Leeghwaterbrug en wanneer kan de evaluatie, waarin ook de financiën worden meegenomen, starten? Welke rol speelt de stikstofproblematiek in onderhoudsprojecten? Daar zijn we erg benieuwd naar.

2180

Dan heb ik een motie, die gaat over de Zeeweg. De inspreker wenst geen groot onderhoud, maar een reconstructie. Dus heb ik een motie opgesteld, die samen met de Partij voor de Dieren wordt ingediend. Het dictum luidt: 'de reconstructie van de N200, in het belang van verkeersveiligheid, doorstroming, beperking stikstofuitstoot en bescherming van het Nationaal Park Zuid

2185

Kennemerland, op te nemen in het eerstvolgende PMI (die twee worden toch samengevoegd) en in de studiefase rond deze reconstructie optimaal gebruik te maken van de inmiddels voorliggende stukken door Stichting Ons Bloemendaal en Vrienden van Middenduin.'

Motie 114/18–11–19 'Aanpak verkeersveiligheid en reconstructie N200'

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen,

Constaterende dat:

2190

- *de N200 een belangrijke verbinding is tussen de Noord-Hollandse kust en het achterland;*
- *deze provinciale weg in oorsprong een historisch-culturele waarde heeft;*
- *de verkeerssituatie op de N200, mede door de vele plak- en pleistermaatregelen, een sterk onveilig karakter heeft gekregen;*
- *er door gebruikers en omwonenden gesproken wordt van veel snelheidsovertredingen en veel verkeerslawaai;*
- *de N200 door een Nationaal Park loopt, en het karakter van dit park door de verkeerssituatie sterk bedreigd wordt;*

2195

Overwegende dat:

2200

- *de veiligheid op de N200 voor alle verkeersdeelnemers moet worden verbeterd, anders dan door hier en daar een kleine maatregel;*
- *het Nationaal Park Zuid-Kennemerland alle bescherming verdient die het nodig heeft, en dat reconstructie van de N200 daar in hoge mate aan kan bijdragen;*
- *op korte termijn een eenduidige aanpassing van de maximumsnelheid noodzakelijk is om de verkeersveiligheid direct te verbeteren;*
- *door reconstructie de stikstofuitstoot gereguleerd en verminderd zal kunnen worden;*

2205

Besluit het college van GS te verzoeken:

2210

- *de reconstructie van de N200, in het belang van verkeersveiligheid, doorstroming, beperking stikstofuitstoot en bescherming van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, op te nemen in het eerstvolgende PMI;*

- *in de studiefase rond deze reconstructie optimaal gebruik te maken van de inmiddels voorliggende stukken door Stichting Ons Bloemendaal en Vrienden van Middenduin.*

2215 *Remine Alberts, SP en Jaap Hollebeek PvdD*

De **VOORZITTER**: De door u ingediende motie maakt nu onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik het woord aan de heer Steeman van D66. Ook de heer Steeman heeft vanavond zijn maidenspeech. Het is ook spannend hoeveel minuten er nog op het bord staan. U kunt in ieder geval niet onderbroken worden, ook niet door de voorzitter.

2220 De heer **STEEMAN** (D66): Ik moet eerlijk bekennen, ik had hier liever niet willen staan. Maar daar kom ik later op terug.

2225 Vorig jaar rond deze tijd mochten de Noord-Hollandse D66-ers zich buigen over het conceptverkiezingsprogramma voor de Statenverkiezingen. Op 24 november 2018 hielden we in Hilversum een ledenvergadering. De uitgesproken en levendige discussies rondom het onderwerp verkeer, vervoer en mobiliteit staan me nog helder voor de geest. Niet alleen dat elke regio zo zijn eigen specifieke oplossingen wil voor knelpunten op de weg, of in het openbaar vervoer, waarbij de Provincie een rol zou moeten spelen, maar vooral de innovatieve manier van denken

2230 rondom die thema's viel me toen echt op. En dat past ook bij D66: nooit blijven hangen in stokpaardjes en gewoontes, altijd vooruit kijken en soms op het irritante af buiten de lijntjes blijven denken. Veel van wat ik die dag in Hilversum heb langs horen komen, heeft via ons uiteindelijke verkiezingsprogramma zijn weg weten te vinden in het coalitieakkoord: De fiets centraal, Smart Mobility, duurzaam bermbeheer, leefbaarheid rond Rijkswegen, een meer

2235 duurzaam mobiliteitsbeleid, goed ingerichte OV-hubs, –en dus nog terugkomend op de heel lokale thema's–, ook de expliciete inzet op de bereikbaarheid in de Gooi- en Vechtstreek, de N247 in Broek in Waterland en het doortrekken van de Noordzuidlijn. Het zijn allemaal onderwerpen die op die novemberdag in Hilversum al voorbij kwamen. Gelukkig heeft D66 in de Staten medestanders gevonden na de verkiezingen.

2240 Met een actieve politieke vereniging, een fantastisch team vrijwilligers, die veel meer waardering verdienen dan ze aan het eind van de dag daadwerkelijk krijgen, en een grote verzameling progressieve liberalen kun je zelfs al in het eerste Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) van dit provinciale college de discussies uit een zaaltje in Hilversum terugvinden. Biodiversiteit, biologisch en ecologisch bermbeheer, natuurlijke oevers bij vaarwegen, een

2245 nadrukkelijke aandacht voor omliggende natuurgebieden. Zo snel kan het dus gaan. Alhoewel snel? Er is een jaar overheen gegaan.

Kritische noten, bij het voorstel, over het voorkomen van risico's bij bijvoorbeeld brugonderhoud; de mogelijkheden van Asset managementplanning en de enorme mogelijkheden die het heeft om

2250 ook bij simpel onderhoud inwoners en belanghebbenden nauw te betrekken, heb ik al gekraakt bij de commissie. Die wilde ik hier niet herhalen, maar ik heb het bij deze toch gedaan. Een opdracht voor het onderzoeken van de mogelijke voordelen van snelheidsverlaging op Provinciale wegen is al bij de begroting aangenomen. In diezelfde lijn is er nu een aantal partijen dat de situatie op en rond de N200 (Zeeweg in Bloemendaal) veiliger, overzichtelijker en leefbaarder wil

2255 maken en daarvoor wordt door D66 een motie mede-ingediend. De motie wordt door de PvdD ingediend.

Het zal geen verrassing zijn dat D66 uiteindelijk akkoord is met dit PMO, maar er moet me wel nog een heel ander pleidooi van het hart en daar neem ik in mijn maidenspeech nog heel even de
2260 gelegenheid voor.

Als regelmatig woon-werkfietser heb ik het besef dat ik nog maar de op twee na duurzaamste manier van vervoer heb gekozen. Zelfs lopen is nog duurzamer; maar om nou elke dag 42 kilometer te lopen? Dan zie ik mijn gezin wel heel erg weinig. Ik wil graag een warm pleidooi houden voor de meest duurzame manier van vervoer: geen vervoer. Gewoon niet reizen. Het
2265 voorkomen van reiskilometers. Ook daar heeft de Provincie een grote rol in, niet in de laatste plaats een voorbeeldrol. Wonen en werken zo dicht mogelijk bij elkaar brengen, is al een inzet van de Provincie, maar kan nog veel slimmer. Bijvoorbeeld door OV-knooppuntenbeleid nog veel extremer door te voeren. Wonen en werken zo dicht mogelijk bij een betrouwbaar, hoogwaardig en duurzaam openbaar vervoer te brengen en desnoods eens goed te kijken of op nieuwe
2270 plekken slimme OV-knooppunten, of transportknooppunten voor goederen- en -pakketvervoer bij moeten komen. En ook zeker door ook een andere infrastructuur hoger op de agenda te zetten: de digitale infrastructuur. Zodat thuiswerken en werken op afstand een aantrekkelijk alternatief wordt voor het maken van reiskilometers. Om dat pleidooi kracht bij te zetten, had ik mijn maidenspeech eigenlijk anders willen houden.

2275 Zoals gezegd: ik had hier liever niet gestaan. Vanmiddag hebben we nog getest: ik had mijn iPad hier neer kunnen zetten en via FaceTime kunnen verdergaan vanuit de gang hiernaast om te laten zien dat ook in de Staten werken op afstand heel goed mogelijk is. Helaas, overleg met de voorzitter maakte duidelijk dat het fysiek en aanspreekbaar aanwezig zijn in deze Statenzaal bij
2280 de Statenvergadering een groot goed is en simpelweg weglopen tijdens een maidenspeech buiten de vergaderorde is. Dus daar voeg ik me naar. Geen speech op afstand dus. Voor nu dan. Want zeg nou zelf: als je, bijvoorbeeld als inspreker vanaf Texel op afstand in de Statenzaal zou kunnen inspreken dan scheelt dat al snel vier-en-een-half uur vervoer.

2285 De 'ladder van duurzame mobiliteit' begint met 'niet reizen' en stond niet voor niets –na een mooie discussie in Hilversum– prominent in ons verkiezingsprogramma. De progressieve denkers van D66 kijken over mijn schouder mee met nog veel meer ideeën om zo laag mogelijk op die ladder te blijven. Als het vervoer dan toch niet te voorkomen is, reis dan zo duurzaam mogelijk. Zo laag mogelijk op de ladder. Met een Provincie die dat ondersteunt en stimuleert.

2290 Wij zijn in ieder geval blij dat het onderhoud van de huidige provinciale infrastructuur goed geregeld is en zullen met het PMO instemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Steeman. Digitaal volgen thuis, kan altijd. Meekijken kan altijd. Ik geef het woord aan de heer Gringhuis van GroenLinks.

2295 De heer **GRINGHUIS** (GL): Ik ben ook aan het digitaliseren. Ik had mijn speech altijd op papier, maar vandaag doe ik het met het tablet. Ik ben erg benieuwd of dat gaat lukken. Voor ons ligt het

PMO van 2020 tot 2027. Hier wilde ik twee zaken uitlichten. Als eerste wil ik een punt uit de commissievergadering met u delen. De gedeputeerde heeft toegezegd dat er een onderzoek
2300 komt naar het verduurzamen van provinciale bushokjes. Er zal worden uitgezocht wat mogelijk is en kosten worden in kaart gebracht. GL is hiermee erg blij. De provincie bezit circa 550 bushaltes, waarvan een deel bushokje heeft. Met het duurzamer maken van de bushokjes, maken we Noord-Holland ook weer een stukje duurzamer. Mijn fractie is benieuwd wanneer de Staten dit onderzoek tegemoet kunnen zien. We wachten hier met vreugde op. In gemeenten zijn al
2305 succesvolle voorbeelden. Hier kunnen we als provincie op aanhaken. Mijn tweede punt dat ik wil uitlichten is de motie Zeeweg. Die gaat de PvdD, samen met GL, D66, SP en de PvdA indienen. Deze motie vraagt om een gelijkstelling van de maximumsnelheid naar 60 km per uur. Hiermee wordt het voor verkeersdeelnemers helderder wat de maximumsnelheid is. Ook neemt de verkeersveiligheid toe. In de huidige situatie is er een afwisseling tussen
2310 maximum- en adviessnelheden. Dat zorgt voor onduidelijkheid en onveilige situaties. Alleen dit jaar zijn er al ongeveer veertig ongevallen geweest. Dat is voor een dergelijke weg best veel. Wat ik hieraan nog wil toevoegen, is een rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving, dat vorige week is uitgebracht. Daarin wordt opgeroepen om nationale parken beter te beschermen. Ik zie de motie dan ook als ondersteuning van deze oproep. De stikstofuitstoot wordt minder als
2315 er langzamer wordt gereden. Hiermee geven we de natuur de eerste kans om zich te herstellen in dat gebied. Mijn fractie steunt de motie dan ook volledig, net zoals zij het PMO en de voordracht ondersteunt.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan mevrouw Doevendans van de PvdA.

2320 Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Voor ons ligt het PMO. Er is al veel over gezegd. Ook het PMO kan op het akkoord van de PvdA rekenen. We zijn blij dat er zoveel mogelijk invulling wordt gegeven aan het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken'. Ook zijn wij blij dat Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten verder samen gaan kijken hoe het PMI en PMO dichterbij elkaar kunnen
2325 worden gebracht. Wij willen vanaf deze plek nogmaals benadrukken dat ook het gebiedsgericht werken voor ons erg belangrijk is, zodat je meteen alles in één keer mee kunt nemen, waar mogelijk. Toch willen we vanaf deze plek nog een keer zeggen dat het heel erg belangrijk is dat als er onderhoud wordt gepleegd, daarin ook de bewoners mee te nemen op een vroegtijdig moment en daarin ook te kijken naar de diversiteit van onze bewoners. Dat zou moeten worden
2330 vertaald naar momenten en manieren die diversiteit aanspreken. Dus niet alleen een informatiebijeenkomst, of brieven, zodat ook rekening wordt gehouden met mensen met een drukke agenda, of mensen die laaggeletterd zijn. In die betrokkenheid moet worden gekeken of het ook op andere manieren kan, zodat veel meer mensen kunnen worden meegenomen. We zijn heel erg blij dat de fiets en het openbaar vervoer nadrukkelijk worden meegenomen.
2335 Voor de PvdA is het belangrijk dat er bereikbaar en betaalbaar openbaar vervoer is. Het dient ook aanbodgericht te gebeuren. Kijken we naar Enkhuizen, als voorbeeld: Daar is een buslijn geschrapt, omdat er te weinig gebruik van werd gemaakt. Uiteindelijk rijdt daar nu een buurtbus. Die zit overvol. Zorg ervoor dat het laten rijden van bussen aanbodgericht is. Uiteindelijk zorgt het voor een goed alternatief voor de auto. Er moeten dan goede alternatieven worden geboden,
2340 dus de bus en de fiets.

In de Tweede Kamer is een motie aangenomen, waarin onderzoek wordt gedaan naar de betaalbaarheid en gratis openbaar vervoer voor kinderen tot twaalf jaar onder begeleiding, op woensdagmiddag en in het weekend. Kan de gedeputeerde daarbij aansluiten en kijken hoe dat in Noord-Holland ook kan worden geregeld? Jong geleerd is oud gedaan. Daarnaast vindt de

2345 PvdA het belangrijk dat openbaar vervoer ook betaalbaar is. Het moet niet uitmaken hoe groot je portemonnee is om te kunnen genieten van de bus.

Zoals eerder gezegd zullen wij moties mede indienen als het gaat over de maximumsnelheid op de N200 en het beheer van de wegbermen en natuurlijke oevers. De PvdA vindt het belangrijk dat er een focus op de fiets blijft. Niets is zo vervelend als je lekker vaart maakt dat je dan moet

2350 stoppen voor een verkeerslicht of een gevaarlijke bocht. De PvdA vindt het belangrijk dat iedereen zeker kan zijn om van A naar B te kunnen komen op een zo meest duurzame en betaalbare manier.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

2355 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ondanks de constructieve dialoog en de toezeggingen van de gedeputeerde om nog op een aantal zaken terug te komen, –dank daarvoor–, voelde ik me tijdens de commissievergadering Mobiliteit en Bereikbaarheid toch geroepen om alvast een motie aan te kondigen. Ik mis namelijk iets in de beleidsstukken over mobiliteit en infrastructuur,

2360 namelijk de ecologische infrastructuur. In het PMO is gelukkig veel aandacht voor bermbeheer, maar het lijkt erop dat alle door de Provincie beheerde bermen als losse postzegeltjes natuur worden beschouwd. In de begroting is meer budget opgenomen voor ecologisch bermbeheer, maar ook daar is niets te vinden dat duidt op enige samenhang. In het coalitieakkoord lees ik dat bermbeheer gekoppeld wordt aan biodiversiteit, maar dat gaat ook niet verder dan een term als

2365 natuurvriendelijk bermbeheer. Wel wordt er in het kader van een ‘vitaal landelijk gebied’ terloops aandacht besteed aan bloemrijke bermen.

Ook voor waar het betreft het natuurlijk oeverbeheer, constateer ik veel goede wil in eerdergenoemde beleidsdocumenten. U raadt het echter waarschijnlijk al: ook hier mist de Partij voor de Dieren samenhang. De Provincie Noord-Holland verkondigd luid en duidelijk dat

2370 versnippering van natuurgebieden dient te worden tegengegaan. We lezen overal dat biodiversiteit versterkt moet worden. Dit zijn niet toevalligerwijs de ambities die ten grondslag liggen aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het blijkt echter verdraaid lastig om op het schaalniveau van de NNN handen en voeten te geven. Maar natuur is ook buiten dit netwerk te vinden. Daarom lijkt het een logische gedachte om juist op het schaalniveau van bermen en

2375 oevers op zoek te gaan naar een meer netwerkachtige benadering, uitgaande van de volgende pijlers: Aandacht voor ecologisch maai- én zaaibeleid; Samenhang tussen de diverse bermen en oevers, omdat deze vaak in elkaars fysieke nabijheid liggen; Onderzoek naar de mogelijkheid om tot een zoveel mogelijk aansluitend netwerk te komen.

Daarom dien ik, samen met de SP en PvdA, een motie in met het volgende dictum: ‘verzoeken

2380 het college van GS om een integrale visie op het beheer van wegbermen en oevers op te stellen, bevattende zowel maai- als zaaibeleid, en deze in de aanbestedingen voor de gebiedscontracten mee te nemen.’

Motie 115/18-11-19 'Integrale visie op het beheer van bermen en natuurlijke oevers'

2385 *Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud 2020-2027;*

constaterende dat:

- *in de begroting meer budget is opgenomen voor ecologisch bermbeheer én voor het invullen van landschappelijke inpassing en biodiversiteit van provinciale (vaar)wegen;*
- *in het coalitieakkoord staat dat versnippering van natuurgebieden dient te worden tegengegaan en de biodiversiteit in Noord-Holland versterkt dient te worden;*
- *het verbeteren van biodiversiteit langs infrastructuur als een prioriteit van het in stand houden van deze infrastructuur wordt aangemerkt in zowel de begroting als het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO);*

overwegende dat:

- *in de eerder genoemde provinciale beleidsdocumenten bij bermbeheer wel aandacht is voor maaibeleid, maar niet voor zaaibeleid;*
- *nergens sprake is van samenhang tussen diverse door de provincie beheerde bermen;*
- *nergens sprake is van samenhang tussen bermbeheer en oeverbeheer, terwijl bermen en oevers fysiek veelal aangrenzend zijn;*
- *in beide gevallen de ambitie wordt uitgesproken de biodiversiteit te versterken;*
- *de Gedeputeerde aan de commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid heeft aangegeven naar een meer integrale benadering van investeringen en onderhoud te willen en de commissie daar welwillend tegenover leek te staan;*

gehoord de discussie, verzoeken het college van GS:

- *om een integrale visie op het beheer van wegbermen en oevers op te stellen, bevattende zowel maaï- als zaaibeleid, en deze in de aanbestedingen voor de gebiedscontracten mee te nemen;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Jaap Hollebeek, Partij voor de Dieren, Remine Alberts, SP en Sandra Doevendans, PvdA

2415

De VOORZITTER: Deze motie maakt nu onderdeel uit van de beraadslagingen.

- De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Projecten uit het PMI en PMO hebben veelal een behoorlijke ruimtelijke impact. Ik begrijp dat aan de voorkant van een project niet exact duidelijk is wat er ongeveer gekapt moeten gaan worden. Toch is het wel mogelijk om een 'ongeveer te verwachten' aantal bomen dat gaat sneuvelen, te inventariseren. Ik zie dit als een gemis aan een ecologische raming. We kunnen nu alleen maar afwachten wat er achteraf gebeurd is. We kunnen nooit vooraf inzichtelijk krijgen wat de consequenties zijn herinrichtings- en/of onderhoudsprojecten en we kunnen geen gegronde, afgewogen besluitvorming garanderen en zeker niet vaststellen of er zorgvuldigheid in acht is genomen met betrekking tot het aantal te kappen bomen. Daarom dien ik de volgende motie in, samen met de SP), met het volgende dictum: 'verzoeken het college van

GS om bij alle herinrichtings- en onderhoudsprojecten aan provinciale wegen van tevoren een inventarisatie op te laten stellen van het aantal en het soort van de vermoedelijk te kappen bomen.'

2430

Motie 116/18-11-19 'Inventarisatie van de te verwachten bomenkap bij herinrichting en onderhoud provinciale wegen'

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud 2020-2027;

2435

constaterende dat:

- *in de memorie van antwoord bij de begroting wordt gesteld dat er 'aan de voorkant van een project' niet altijd bekend is of sprake zal zijn van bomenkap of om hoeveel bomen het gaat;*
- *pas aan het einde van het kalenderjaar inzichtelijk wordt gemaakt bij welke projecten bomen zijn gekapt en/of zijn herplant;*

2440

overwegende dat:

- *bij deze werkwijze nooit vooraf inzichtelijk kan worden gemaakt wat de consequenties voor natuur, milieu en biodiversiteit zijn bij herinrichtings- en/of onderhoudsprojecten aan provinciale wegen;*
- 2445 – *dientengevolge geen gegronde, afgewogen besluitvorming kan plaatsvinden over deze projecten;*
- *daarnaast achteraf niet kan worden vastgesteld of er zorgvuldigheid in acht is genomen met betrekking tot het aantal te kappen bomen;*
- *de Gedeputeerde aan de commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid heeft aangegeven naar een meer integrale benadering van investeringen en onderhoud te willen en de commissie daar*
- 2450 *welwillend tegenover leek te staan;*

gehoord de discussie, verzoeken het college van GS:

- 2455 – *om bij alle herinrichtings- en onderhoudsprojecten aan provinciale wegen, van tevoren een inventarisatie op te laten stellen van het aantal en het soort van de vermoedelijk te kappen bomen;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Jaap Hollebeek, PvdD en Remine Alberts, SP

2460

De **VOORZITTER**: En ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

- De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Mevrouw Alberts heeft zojuist al het belang geschetst van het opnemen van de N200 in het PMI. Ik dien de al aangekondigde motie, mede ingediend door D66,
- 2465 GL, SP en PvdA, aan met dictum: 'verzoeken het college van GS de maximumsnelheid op de N200, op het traject tussen de bebouwde kommen van Overveen en Zandvoort, overal gelijk te stellen op 60 km/uur en in afwachting van groot onderhoud tijdelijke maatregelen te nemen om dit traject van de N200 een inrichting te geven die past bij een maximumsnelheid van 60 km/uur; en gaan over tot de orde van de dag.'

2470

Motie 117/18–11–19 'Zeeweg N200'

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud 2020–2027;

constaterende dat:

- 2475 – *de Provincie Noord-Holland beheerder is van de Zeeweg (N200);*
- *deze weg het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) doorsnijdt;*
- *de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) de Provincie voor de opdracht plaatst om de uitstoot van stikstof in en nabij Natura 2000 gebieden te beperken;*
- 2480 – *het NPZK Natura2000 gebied is, waar er een overschrijding van de kritische waarde voor stikstof is van meer dan 25% (bron: Wageningen Environmental Research);*
- *er nu wisselende snelheidsregimes bestaan op de route van Overveen naar Zandvoort tussen 50 en 80 km per uur;*
- *de Zeeweg met al 43 ongevallen in 2019 als gevaarlijke weg aangemerkt wordt en het aantal ongelukken ook een stijgende trend vertoont ondanks de grote herinrichting in (bron: VIA);*
- 2485

overwegende dat:

- *er een grote urgentie is om maatregelen te nemen om de stikstof emissie te reduceren (bron: "Niet alles kan" rapport commissie Remkes);*
- 2490 – *een van de mogelijke maatregelen ter vermindering van de stikstofemissie van verkeer de reductie van de rijsnelheid op wegen is, met name op wegen door of langs Natura 2000 gebieden;*
- *een constante en lagere snelheid leidt tot een betere doorstroming van het verkeer;*
- *een constante en lagere snelheid leidt tot een lagere uitstoot van stikstof;*
- 2495 – *een lagere snelheid een positieve invloed heeft op de verkeersveiligheid, waaronder een verwachte afname van aanrijdingen met wild;*

gehoord de discussie, verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *de maximumsnelheid op de N200, op het traject tussen de bebouwde kom van Overveen en Zandvoort, overal gelijk te stellen op 60 km/uur;*
- 2500 – *in afwachting van groot onderhoud tijdelijke maatregelen te nemen om dit traject N200 een inrichting te geven die past bij een maximumsnelheid van 60km/u;*

en gaan over tot de orde van de dag.

- 2505 *Marcel Steeman, D66, Jaap Hollebeek, PvdD, Jesper Gringhuis, GL, Remine Alberts, SP en Sandra Doevendans, PvdA*

De **VOORZITTER**: En ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

- 2510 Dan de maidenspeech van de heer Terwal van de VVD. Uiteraard, ook de heer Terwal. succes.

- De heer **TERWAL** (VVD): Staat u mij toe om van dit moment te genieten. Mogen praten zonder geïnterrupteerd te worden, dat is mij thuis aan de keukentafel in Amsterdam niet gegeven. Ik kan dit zeggen, want ik weet dat mijn man hard aan het werk is en niet meekijkt, zowel dan hoop
- 2515 ik ergens een logeerplek te kunnen regelen.
- Bij het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) heeft de VVD geen aanvullende punten. In de commissievergadering Mobiliteit en Bereikbaarheid hebben we aangegeven dat het PMO wat ons betreft als hamerstuk kon worden afgedaan. Toen kwam er een motie van de PvdD, D66, GL, PvdA en de SP als een duveltje uit een doosje. Een motie die Gedeputeerde Staten
- 2520 verzoekt de maximumsnelheid op de N200 tussen Overveen en Zandvoort overal gelijk te stellen op 60 km per uur. Om drie redenen is mijn fractie tegen deze motie. De motie loopt op de zaken vooruit. Er is mij altijd geleerd dat het best goed is om op de muziek vooruit te lopen, maar het is wel verstandig als je de muziek ook hoort. Vorige week is tijdens de begrotingsbehandeling een motie aangenomen, overigens zonder steun van de VVD, waarin Gedeputeerde Staten worden
- 2525 verzocht te onderzoeken in hoeverre het verlagen van de snelheidslimiet binnen het gehele provinciale wegennet een bijdrage levert aan de oplossing van de stikstof problematiek. De inkt van deze motie is nog niet droog of er volgt vandaag een motie die het voorgestelde onderzoek toch niet wil afwachten en direct op één enkele weg snelheidsverlaging wil invoeren. Dit zonder de effecten te kennen, waar juist het eerder voorgestelde onderzoek helderheid moet scheppen.
- 2530 Verwarrend. Ik heb niet veel verstand van voetbal en heb ik nog steeds moeite met de buitenspelregel, maar dit overhaaste spel herken ik. Dat heet namelijk paniekvoetbal. Mijn vraag aan de PvdD, D66, GL, SP en de PvdA is dan ook: Wat wilt u? Een gedegen onderzoek dat duidelijkheid verschaft over de te verwachten effecten van een snelheidsverlaging op provinciale wegen op de stikstofuitstoot en depositie, of zelf maar wat aanmodderen met deelmaatregelen
- 2535 zonder enig effect te kennen.
- De tweede reden waarom de VVD-fractie tegen de motie is. De motie stelt dat een constante en lagere snelheid leidt tot een lagere uitstoot van stikstof. Dit is onjuist. Zo las ik een interessant artikel met als kop 'De strijd tegen stikstof, 60 in plaats van 80 op de provinciale weg, is het paard achter de wagen'. Dit stond niet eens in De Telegraaf, maar verbazingwekkend genoeg, en
- 2540 ik beken ik kom die krant ook nog weleens tegen bij de kapper, in De Volkskrant. Wat blijkt: bij een verlaging van de maximum snelheid naar 60 km per uur gaat de uitstoot van stikstofoxide juist flink toenemen, zo legt een emissie-expert in deze krant uit. Omdat de systemen die de uitlaatgassen van schadelijke stoffen ontdoen een minimale bedrijfstemperatuur nodig hebben. Ik quote: "Ligt de snelheid laag, dan hoeft de motor minder hard te werken en daalt de
- 2545 temperatuur van uitlaatgassen en functioneert de katalysator slechter." Nettoresultaat: meer stikstofuitstoot, of zoals de krant quote: het paard achter de wagen. Nu lijken er bepaalde partijen te zijn die terug willen naar paard en wagen, maar beste mensen, dit is echt symbool politiek. Nu hoor ik u zeggen, dat je niet alle kennis uit De Volkskrant kunt halen. Dat ben ik geheel met u eens. Dus heb ik vanochtend met de afdeling Engineering Maintenance gebeld van
- 2550 het mooie, honderdjarige 'blauwe bedrijf met vleugels' waar ik met veel plezier werk. Zij bevestigen het verhaal.
- Tot slot. De derde reden, en dat mag u verwachten van een partij die altijd goed op de centen past, er is geen financiële dekking voor deze motie. Daarnaast krijg ik ook niet de indruk dat er

overleg is met de gemeenten die dit aangaan. Ik hoor graag de reactie van de gedeputeerde
2555 Mobiliteit op deze motie.
Ik dank u hartelijk voor het woord, voorzitter.

De **VOORZITTER**: U heeft uw maidenspeech ruimschoots gebruikt, meneer Terwal. Keurig.
Dit was de eerste termijn. Het woord is aan gedeputeerde Tekin als reactie namens het college.
2560 Ik schors even voor drie minuten. Dan zijn de moties er.

SCHORSING

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken weer te gaan zitten?
2565 Dan geef ik voor de beantwoording in eerste termijn het woord aan gedeputeerde Tekin.

Gedeputeerde **TEKIN**: Mooi om te zien dat er bij dit onderwerp, drie of vier maidenspeeches zijn
gehouden. Het is altijd mooi om daar naar te luisteren.
Dan begin ik gelijk met mevrouw Kuiper. Misschien kunnen we een sponsorevenement een keer
2570 op De Dreef doen, met betrekking tot onderhoud en verkeer. Het lijkt me een indirecte suggestie
die u deed. Die heb ik wel onthouden. U maakt terecht het punt, net als de heer Van der Maas,
over verkeersveiligheid. Wat het college betreft wordt dit een van de prioriteiten de komende
jaren. U zult ook al heel snel iets van mij horen. We zijn nu al bezig, samen met het Rijk, om
risicoanalyses te maken. Dat heeft ook een relatie met de N200. Daar kom ik straks op terug. Het
2575 meeste wat de heer Terwal heeft gezegd, is mij uit het hart gegrepen. U zult daar meer over
horen. Ik vind ook dat wij allemaal ambassadeurs moeten zijn op het gebied van
verkeersveiligheid. Ik ga samen met de regio's kijken hoe we daar handen en voeten aan kunnen
geven. Ik heb ook dat overleg met het Rijk. De minister heeft het ook tot één van haar prioriteiten
benoemd. Begin december gaan we met elkaar in gesprek over hoe hieraan meer handen en
2580 voeten gegeven kunnen worden. Er komt wel wat extra geld onze kant op, maar dat zal nooit
helemaal voldoende zijn. Bij de re-shuffle van PMI – PMO gaat het om drie prioriteiten: veiligheid,
leefbaarheid en duurzaamheid. In het stuk staat dat het NIKG op 16 december naar u toe zal
komen. Dat ga ik net niet redden. Ik heb wat meer tijd nodig. Ik hoop uiterlijk in het eerste
kwartaal van 2020 dat stuk uw kant op te sturen. Alle elementen die u noemde, daarvoor is meer
2585 tijd nodig om het netjes op te schrijven. Ik ga ook mijn best doen ten aanzien van de impact van
de wegen, die nu expliciet in het coalitieprogramma staan, op onderhoud. Die vraag stelde u me
ook in de commissie. Ik ga mijn best doen om daar al een eerste duiding aan te geven en ook de
duiding van duurzaamheid in relatie tot prestatiekosten et cetera. Dat is ook de reden dat het
stuk iets langer op zich laat wachten.
2590 Mevrouw Alberts stelde drie vragen. De planning voor oplevering van de Leeghwaterbrug is
maart 2020. Wat mij betreft komt daarna een uitgebreide evaluatie, waarbij we zullen in gaan op
het kostenverhaal, het opdrachtgeverschap, het omgevingsmanagement. Wat de gedeputeerde
betreft wordt dat een heel breed onderzoek. Het college wil daaruit ook lessen trekken voor de
toekomst. Bij maart 2020 maakt het college een voorbehoud. De gedeputeerde weet niet hoe de
2595 komende winter zich zal ontwikkelen, qua vorst et cetera, maar zoals het er nu naar uitziet
verloopt alles volgens schema om in maart 2020 uiterlijk de brug open te stellen.

Dan was er de vraag over onderhoud en stikstof. Onderhoudswerkzaamheden hebben een beperkte invloed. Als die beperkt is, hoeft geen rekening gehouden te worden met stikstof. De Zeeweg behandel ik even apart. Daar is een motie voor ingediend.

- 2600 De heer Steeman is een ervaren en begenadigd fietser, weet de gedeputeerde. De gedeputeerde is benieuwd naar de ervaringen van de heer Steeman met de provinciale fietsroutes. U gaf al een voorbeeld. U sprak over slimme OV-Knooppunten, andere infrastructuur en OV-hubs. Dit zijn allemaal onderwerpen die u vanuit mijn portefeuille de komende tijd langs ziet komen. Dat doe ik niet alleen. Ik heb ook de gemeenten en regio's nodig om daar stappen in te gaan zetten.
- 2605 Mevrouw Kaamer van Hoegee vroeg eerder naar zero-emissie. Ik kom binnenkort met een nadere duiding over de Regionale Mobiliteitsplannen. Dat is het moment dat we dit soort onderwerpen in de commissie verder kunnen bespreken.
- De heer Gringhuis had een vraag over de motie. Die doe graag apart af. Eerst even over de bushokjes. Het klopt. Dat heb ik ook toegezegd. Een goede suggestie. Het lijkt me verstandig om
- 2610 uiterlijk in het eerste kwartaal bij u terug te komen met welke mogelijkheden er zijn. We zitten vast aan gebiedscontracten. Wat u eigenlijk wilt is een eerste vingeroefening om te zien wat dat betekent. Dan kunnen we er met elkaar over in gesprek. Dat kan ik u toezeggen. Dat moet lukken in het eerste kwartaal van 2020. Richting mevrouw Doevendans: het klopt dat het PMI/PMO veel meer gebiedsgericht zullen zijn. Dat doen we nu al. Het moet ook worden
- 2615 samengevoegd. Daar heb ik dus nog wat tijd voor nodig. Daar heb ik ook uw inbreng bij nodig. Daar kom ik op een ander voor bij u terug. Bij onderhoud worden bewoners steeds meer meegenomen. Het is niet onbelangrijk om te melden: we gebruiken daarvoor ook de gemeenten. Gemeenten weten, nog beter dan wij, via welke informatiekkanalen bewoners geïnformeerd kunnen worden. We hebben daar positieve ervaringen mee. Wat mij betreft wordt dat de
- 2620 standaardwerkwijze bij onderhoudsprojecten. Ook via Social Media zullen we er aandacht voor blijven vragen. Inmiddels gebruikten 300.000 Noord-Hollanders de buurtbus. In het coalitieprogramma staat het een en ander over flexvervoer, buurtbussen. In de toekomst moet blijken wat dat ons nog gaat geven. We gaan er in ieder geval mee door. We houden natuurlijk ook de Tweede Kamer agenda in de gaten. De motie is al tot ons gekomen. Ook in Amsterdam is
- 2625 een soortgelijke motie aangenomen. Afgelopen vrijdag sprak ik met de voorzitter van de DOVA. DOVA is een coöperatieve vereniging van concessiehouders. De VRA en alle provincies maken hiervan onderdeel uit. Naar aanleiding van de Tweede Kamer motie maakt DOVA een inventarisatie over het onderwerp 'gratis OV voor kinderen'. Er zijn blijkbaar al een paar provincies die dat al hebben ingevoerd. De gedeputeerde is er wel nieuwsgierig naar. Zodra dat
- 2630 klaar is, zal ik dat ook tot u brengen. Zo heb ik uw verzoek begrepen.
- De gedeputeerde is van mening dat hij en de heer Hollebeek altijd een constructieve dialoog hebben met elkaar. Uw inbreng ging met name over de moties. Ik ga naar de moties. Motie nummer 114 doe ik samen met 115. De heer Terwal is mij echt voor. Vorige week hadden we een goed debat met elkaar. Er is toen een motie aangenomen. De heer Terwal citeerde De
- 2635 Volkskrant, maar volgens mij kan ik ook nog anderen citeren. Het is echt nog onduidelijk in dit land wat het effect is bij een verlaging van 80 naar 60 km per uur. Ik heb in de commissie NLG en Mobiliteit & Bereikbaarheid toegezegd dat ik hiernaar wil kijken. De gevoelens van de Staten wil ik echt meenemen, naar aanleiding van de inspraak van een bewoner. Dat ga ik niet alleen doen. Daar heb ik het Nationaal Park, de gemeenten voor nodig. Misschien hebben we het wel over

- 2640 kapitaalvernietiging. In 2015 is de weg heringericht. Als binnen afzienbare tijd alles weer overhoop moet worden gegooid dan vraagt u mij wat het betekent onder het kopje 'kapitaalvernietiging'. Dat overzicht heb ik op dit moment niet. Dat gaat me veel te snel. Naar aanleiding van de motie van D66, waarin het college werd opgeroepen om uiterlijk eind dit jaar al met resultaat te komen, heb ik gezegd dat al een vraag was uitgezet bij het RIVM. Vorige week
- 2645 waren eerste proeven daarvan te zien. Het Kabinet stelde die vraag. Ik ben er serieus mee bezig. Ik neem het sentiment van de Staten daarin mee, maar ik wil het echt wat breder doen. Het gesprek wordt gedaan, ook met die buurtbewoner, maar hij is niet de enige belanghebbende. Ik hoor mensen spreken over verkeersslachtoffers. Geef mij de tijd om u daarover rustig te informeren. ER zit nog een heel verhaal achter, over al die aantallen. Ik vind dat u mij die tijd
- 2650 moet geven. De moties 114 en 115 wordt sterk ontraden door het college, omdat wij de consequenties op dit moment nog niet kunnen overzien. Laat ik er duidelijk bij zeggen dat het college het sentiment van de Staten begrijpt. Gunt u ons de tijd om dit goed uit te zoeken, ook die verkeersveiligheid kant, –e zijn al bezig met een risicoanalyse–, de stikstofkant, de handhavingskant. Daartoe moet ik met het OM en Justitie aan de slag. Gunt u ons de tijd om ons
- 2655 huiswerk op een gedegen manier te doen.

De **VOORZITTER**: Ter interruptie mevrouw Alberts van de SP.

- Mevrouw **ALBERTS** (SP): De motie die de SP indiende, samen met de PvdD, over de Zeeweg vraagt: neem het nu op in het PMI, want daar krijg je een studiefase. Dan krijgen we precies waarvoor u
- 2660 nu juist tijd vraag. Opnemen in het PMI kan ook als uitkomst hebben dat het helemaal de verkeerde kant opgaat. Dat is het effect van een studiefase. Kortom, bent u bereid om op die manier naar de motie te kijken?
- 2665 Gedeputeerde **TEKIN**: PMI gaat over de aanleg van met name nieuwe wegen. PMO gaat over onderhoud en herinrichting. Dus eigenlijk zou het bij onderhoud horen. Stel dat je de maximumsnelheid gaat verlagen, dan weet ik nog niet welke gevolgen dat heeft voor de weginrichting. Ik ga er maar vanuit dat het niet meer gevolgen heeft dan om vanuit de aanvliegroute 'onderhoud' iets te veranderen. Ik kan dat op dit moment nog niet overzien.
- 2670 Mevrouw **ALBERTS** (SP): Het zou ook kunnen dat er weg aanpassingen moeten worden gedaan. Dan kan je daaruit automatisch laten voortvloeien dat de snelheid omlaag gaat. Dus je keert het eigenlijk om. Nogmaals: als je aan het studeren slaat, doe het dan via het PMI. Daar zit dan ook een tijdselement in. U heeft alle tijd om dat te bekijken. Precies waar u om vraagt,
- 2675 Gedeputeerde **TEKIN**: Volgens mij is het op dit moment nog niet eens van belang waar we het onder scharen. Ik moet echt rekening houden met het feit dat net groot onderhoud is gepleegd en dan gaan we na vier jaar alles weer overhoop gooien. Ik wil daar rustig de tijd voor hebben. Gunt u het college die tijd. Ik heb u gehoord en ik heb ook de inspreker gehoord. Laat u mij mijn
- 2680 huiswerk maken voordat u ook aan de omgeving valse verwachtingen gaat wekken. Stel dat deze motie wordt aangenomen en het college komt terug met een verhaal dat echt totaal anders ligt

dan hebben we allebei iets uit te leggen. Ik kom hier op een nette gedegen manier terug. Dan is het instrument nog niet eens zo interessant. Dan gaan we met elkaar in gesprek.

2685 Mevrouw **ALBERTS** (SP): Kunt u een indicatie geven wanneer u uw huiswerk af hebt? Gaat dat minstens drie jaar duren, of verwacht u het volgende maand al te kunnen leveren?

Gedeputeerde **TEKIN**: Even in het verlengde van de discussie die ik met D66 had over de motie. Dat ga ik dus niet redden voor het eind van het jaar met het RIVM. De risicoanalyses worden op
2690 dit moment gemaakt, als het gaat over verkeersveiligheid. Gunt u mij de tijd om deze vraag terug te nemen. Het gaat echt geen drie jaar duren. Ik ga geen vertragingstechniek toepassen. Dat ga ik zeker niet doen. Gewoon op een realistische termijn kom ik bij u terug.

Ik was even in de war over welke motie als eerste is ingediend. Dat is de bomenkap motie van de heer Hollebeek (nummer 116). Op zich zou ik dat natuurlijk ook wel willen, dat we aan de start
2695 van een project precies zouden weten welke bomen er eventueel gekapt of niet gekapt zouden kunnen worden. Ware het niet dat als wij een weg aanleggen of onderhoud verrichten dat we ook de omgeving willen consulteren. Vaak gebeurt het dat na die consultatie het wegtraject er anders uitziet. Om geen valse verwachtingen te wekken: deze motie is heel moeilijk uitvoerbaar voor het college. Het kost heel erg veel extra capaciteit. Ik ben niet zo enthousiast over wat het
2700 uiteindelijk overlevert, waar u en ik tevreden over zouden kunnen zijn. Wat ik u wel kan toezeggen, is een notitie over de omgang met monumentale bomen, die langs onze eigen infrastructuur staan. Dit is in het verlengde van wat ik destijds als portefeuillehouder Natuur op verzoek van de PVV heb gedaan. Ik begrijp de zorg van de heer Hollebeek, alleen kan ik hem niet voorzien van het antwoord dat hij graag zou willen horen.

2705 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Bent u zich ervan bewust dat ik juist daarom het woord 'ongeveer' heb vermeld?

De heer **TEKIN**: Bomenkap leidt tot emoties. Dat zien we allemaal. Als we nu aan bewoners c.q. de
2710 omgeving vertellen dat een bepaalde boom niet wordt gekapt, maar kort daarna blijkt dat die boom wel moet worden gekapt, dan moeten we allebei iets gaan uitleggen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Beseft u dat ik me hier niet hard heb gemaakt voor een individuele boom, maar dat ons idee achter deze motie dat het op dit moment niet duidelijk is wat er
2715 ongeveer te verwachten valt en dat het dus een vrijbrief zou kunnen zijn om van alles en nog wat te doen? Het is achteraf nooit mogelijk om te kijken of zorgvuldigheid in acht is genomen.

Gedeputeerde **TEKIN**: We proberen altijd zorgvuldigheid in acht te nemen. We moeten ecologische toets doen, een melding. We gaan niet zomaar bomen kappen. Dat doen we in
2720 overleg met de omgeving. Het is soms niet fijn, maar soms is het nodig.

De heer **STEEMAN** (D66): Om de oproep van de voorzitter gestand te doen, kom ik meteen met mijn vraag. Kent u BEA? De bomen effect analyse is een vrij standaard gebruik binnen de weginfra. Kunt u toezeggen dat u ook bij weginfrastructuur en onderhoudsprojecten een bomen

2725 effect analyse zult uitvoeren? Dat voldoet aan de vraag van de PvdD. Een analyse is ook wat er gebeurt bij onderhoud en weginfrastructuur.

Gedeputeerde **TEKIN**: Als we dat al niet doen dan zeg ik toe dat we dat wel gaan doen. Ik ga ervan uit dat we dat gewoon doen. Ik kom erop terug. Ik heb al een toezegging gedaan aan de
2730 heer Hollebeek. We willen met een andere blik naar onze monumentale bomen gaan kijken, die langs onze eigen infrastructuur staan.

Dan de laatste motie. Die weg willen we ook op, ook op basis van het coalitieprogramma. Het college heeft geen bezwaar tegen het aannemen van die motie.

Oh, er gaat toch iets niet goed. Er zijn twee moties over de Zeeweg, 114 en 117. Volgens mij is
2735 het college daar heel duidelijk over. 116 gaat over het kappen van bomen. Nummer 115 is in de geest van het coalitieprogramma. Het college gaat een poging wagen om het in die trant vorm te geven.

De **VOORZITTER**: Even voor mijn duidelijkheid. Motie 117 raadt u dus af, als college?
2740

Gedeputeerde **TEKIN**: Ja.

De **VOORZITTER**: Duidelijk. Dat was de reactie van het college op de eerste termijn. Is er behoefte aan een tweede termijn?
2745

De heer **STEEMAN** (D66): Als het aankomt op suggesties. De Leeghwaterbrug en de pontjesroute zouden wat mij betreft al wel open mogen, maar een inzet op doorfietsroutes in zijn
algemeenheid en het weghalen van knelpunten die al in beeld zijn, kan niet snel genoeg
opgepakt worden, wat D66 betreft. We zijn blij met het verhaal van de gedeputeerde over het
2750 betrekken van de inwoners, ook bij het onderhoud, maar er moeten wel twee kanten op komen. Het is voor ons een groot goed dat het betrekken van inwoners niet alleen informeren is, maar dat er ook opgehaald wordt, waardoor plannen misschien zelfs kunnen verbeteren. Richting de VVD: zonder de N200 motie, wat een vrij traag duveltje is gebleken, want de motie lag er al een week, had u wellicht niet zo'n prachtige maidenspeech gehad.

Ik zal niet ingaan op die anonieme bron in De Volkskrant. Gelukkig is de insteek van de motie
2755 breder dan alleen de stikstofproblematiek. Gehoord het antwoord van de gedeputeerde is het wellicht verstandig om de motie, in overleg met de overige indieners, aan te houden. Laat het in ieder geval glashelder zijn dat de huidige situatie daar veiliger, overzichtelijker, leefbaarder en beter passend bij het Nationaal Landschap kan zijn.

2760 De **VOORZITTER**: Het woord is aan mevrouw Doevendans van de PvdA.

Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): als het gaat over de motie van de Zeeweg kan ik me aansluiten bij mijn voorganger, de heer Steeman, over het aanhouden daarvan. Ik kijk even naar de andere
2765 indieners.

De heer **TERWAL** (VVD): Heel kort. Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording, dat hij net als de VVD-fractie vindt dat zorgvuldigheid toch echt voor snelheid gaat, ondanks dat wij als partij best wel voor een beetje snelheid zijn. Het voelt toch wel alsof we de patiënt al naar de OK rollen, terwijl we nog niet eens een diagnose hebben gesteld. Ik zou de partijen echt willen oproepen om de motie aan te houden. Geef het college even de tijd om een onderzoek uit te voeren, of zoals de gedeputeerde zei: zijn huiswerk te doen. Daarna kijken we wel weer verder.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): De heer Terwal heeft gezegd dat hij hecht aan snelheid. Hij noemt een motie, die al tien dagen daarvoor was aangekondigd, een duveltje uit een doosje. Vindt u dat niet getuigen van snelheid?

De heer **TERWAL** (VVD): ik heb de motie al eerder gezien, maar ik wist niet dat die ingediend zou worden. Dat verbaast mij enigszins.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik even naar de gedeputeerde. Is er nog behoefte om te reageren in tweede termijn? Nee. Er zijn geen extra vragen gesteld. Ik heb u ook een paar toezeggingen horen doen. Wat dat betreft heeft u goed geantwoord. Dank daarvoor.

Dan gaan we over tot het in stemming brengen van de ingediende moties.
Meneer Voskuil.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Inmiddels hebben zowel D66 als wij aangegeven bereid te zijn om onze motie aan te houden. Ik ben wel erg benieuwd wat de PvdD en GL daarmee gaan doen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): We hebben besloten, maar dan moet ik nog even naar mevrouw Alberts naast mij kijken, om motie 115 wel in te dienen. Motie 116 en 117 worden aangehouden.

De **VOORZITTER**: Ik zag ook nog een handopsteken bij de heer Gringhuis. Klopt dat?

De heer **GRINGHUIS** (GL): Ja. Ook over motie 117. Daar stonden wij ook onder. Die willen we ook graag aanhouden.

De **VOORZITTER**: Nog anderen die iets ten aanzien van de moties willen opmerken, voordat ik ze in stemming breng? Dat betekent dat motie 116 en 117 zijn aangehouden.

Dan breng ik nu in stemming motie 114, ingediend door de SP en de PvdD. We gaan stemmen stemming nummer 15, dat is de motie "Aanpak verkeersveiligheid en reconstructie N200, Zeeweg Bloemendaal". Verlangt iemand hoofdelijke stemming, iemand stemverklaring, iemand een aantekening? Dan open ik nu stemming nummer 15.

Ik sluit de stemming. Met 44 stemmen tegen en 5 stemmen voor is de motie verworpen. Voor hebben gestemd: PvdD en de SP.

Vervolgens breng ik in stemming motie 115, ingediend door de PvdD, SP en PvdA. Dat is de motie 'Integrale visie op het beheer van bermen en natuurlijke oevers'. Iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring? Mevrouw Kuiper.

2810

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Wij zullen tegen deze motie stemmen, omdat hierin niet is opgenomen dat als er zaaibeleid wordt vastgesteld, dat ook effecten kan hebben voor naastliggende percelen. Dat is een zorg voor het CDA.

2815

De **VOORZITTER**: Iemand een aantekening? Dan gaan we stemming 16 openen voor motie 115. Ik sluit de stemming. Met 32 stemmen voor en 17 stemmen tegen is deze motie aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, CDA, PVV, 50PLUS/PvdO en Fractie Baljeu.

2820

Dan breng ik nu in stemming voordracht 81. Dat is het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud 2020 – 2027. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? stemverklaring? De heer Deen van de PVV.

2825

De heer **DEEN** (PVV): We hadden het in de commissie ook al gezegd. We kunnen voor dit PMO stemmen, behoudens het feit dat we als provincie niet alleen willen bijdragen aan de nationale en internationale klimaat- en CO2-doelstellingen, maar hierop zelfs vooruit willen lopen. Ten tweede vinden we dat Solar Road het liefst morgen al verkocht zou moeten worden.

2830

De **VOORZITTER**: Anderen een stemverklaring? Aantekening? Dan gaan we nu stemmen over voordracht 81 Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud 2020–2027. Dat is stemming nummer 17. Hij is geopend. Negenenveertig stemmen voor. De voordracht is met algemene stemmen aangenomen. Dank u wel.

2835

12. Statenvoordracht 83 Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2020–2024

De **VOORZITTER**: Voor ons ligt agendapunt 12. Voordracht 83. Dat is Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2020–2024. Ik geef het woord aan de Heijnen van het CDA.

2840

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik vervang mijn collega, mevrouw Koning. Ze moest de vergadering voortijdig verlaten. Niet nadat ze natuurlijk mee heeft gedaan in het voorstemmen voor de PMO. We zijn blij met het Natuurbeheerplan, omdat het mogelijkheden geeft om biodiversiteit te versterken en alle soorten van natuurbeheer, inclusief agrarisch natuurbeheer toe te passen. We hebben een fantastische mooie provincie, met veel natuur en recreatiemogelijkheden. We hebben meer dan 50.000 hectare natuurgebied. Dat is een enorme prestatie en ontzettend veel werk om dat goed te beheren. Een grote uitdaging voor de terrein beherende organisaties en pachters. Om te zorgen dat we onze ambities in lijn brengen met goede beheer mogelijkheden voor de verdere toekomst hebben we bij de begrotingsbehandeling vorige week de wens geuit tot een onderzoek naar de beheerkosten van het NNN. Ambities moeten realistisch blijven en in balans met kosten en belangen van mensen die rond natuurgebieden wonen en werken. We danken het college voor de toezegging om die analyse te maken.

2850

We hebben nog enkele zorgen. We maken ons zorgen over enkele onderdelen uit het rapport of zaken waarnaar wordt verwezen, waaronder Amsterdam Wetlands. Het gebied mag naar mening

van het CDA geen museum worden, maar alle gebruiksfuncties moeten in balans zijn en toekomstbestendig blijven. Bekeken moet worden of bodemdaling kan worden afgeremd door
2855 o.a. onderwaterdrainage. Een ander punt van zorg is het feit dat steeds mensen zienswijzen blijven indienen om natuurbestemmingen gewijzigd te krijgen voor percelen waarvan ze eigenaar zijn. Ze vragen een ontgrenzing van percelen aan.

De **VOORZITTER**: Meneer Heijnen, uw spreektijd zit erop. Wilt u uw bijdrage afmaken?
2860

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik heb nog vier zinnen en zal een amendement in dienen.

De **VOORZITTER**: het amendement mag u altijd indienen.

2865 De heer **HEIJNEN** (CDA): we blijven erop toezien dat omzetten van eigendomspercelen naar natuur op basis van vrijwilligheid moet geschieden, zoals bij aanwijzing van NNN is afgesproken., We dienen daartoe een amendement in, samen met FvD, PVV en 50PLUS/PvdO. Het dictum van dit amendement luidt: de tekst op pagina 12 paragraaf 3.2 Instrumenten als volgt te wijzigen:
Verwerving van gronden vindt plaats op basis van vrijwilligheid en tegen een redelijke
2870 marktconforme vergoeding waarmee de eigenaar op een andere plek grond kan terugkopen.”

Amendement 17/18–11–19 ‘Instrumenten NNN — Geen onteigening’

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag 18 november 2019 ter behandeling van het Programma Natuurontwikkeling 2020–2024;

2875

Besluiten aan het in de Voordracht genoemde ontwerpbesluit de tekst op pagina 12 paragraaf 3,2 Instrumenten als volgt te wijzigen:

“VERWERVING VAN GRONDEN”

2880 – *Verwerving van gronden vindt plaats op basis van vrijwilligheid en tegen een redelijke marktconforme vergoeding waarmee de eigenaar op een andere plek grond kan terugkopen.”*

Toelichting:

– *Bij de begrenzing van het NNN is afgesproken dat verwerving en realisatie van natuur gebeurt op basis van vrijwilligheid en dat compensatie mogelijk is.*
2885 – *Er momenteel nog gebieden binnen de lijnen van de begrenzing van het NNN liggen waarvoor eigenaren ontgrenzing hebben aangevraagd en er gebieden zijn die eigendom zijn van agrariërs en waarvan de eigenaren altijd hebben aangenomen dat realisatie van natuur alleen gebeurt op basis van vrijwilligheid. Daarom hebben zij bij oorspronkelijke intekening van de begrenzing geen bezwaar gemaakt. Als de realisatie op basis van vrijwilligheid niet het geval
2890 blijkt te zijn zij ernstig in problemen kunnen komen met hun bedrijfsvoering.*
– *Dit bijvoorbeeld het geval is als de huiskavel van een agrarisch bedrijf verplicht natuur zou moeten worden waardoor de melkkoeien niet meer naar buiten zouden kunnen.*
– *Het instrument onteigenen niet past bij het besluit dat in aanvang is genomen dat realisatie
2895 van het NNN op basis van vrijwilligheid gebeurt.*

Dennis Heijnen CDA

Ivo Mantel, Forum voor Democratie

Marco Deen PVV

2900 *Wil van Soest, 50PLUS/PvdO*

De **VOORZITTER**: Dit amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Jellema van de PvdA.

- 2905 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Meer in het algemeen is het onderwerp PNO onzes inziens voldoende besproken in de commissie. Een punt van aandacht aldaar wel, aan het adres van het college, was het gesprek van de gedeputeerde met bewoners en de belanghebbenden van Kortenhoef Oost. Gezien de eindeloze lijst van reacties op dit PNO vanuit deze contreien leek het of er iets over het hoofd was gezien. Het lijkt me dat we hier de communicatie de schuld kunnen geven. In ons
- 2910 coalitieakkoord is de ambitie uitgesproken dat we er aan het eind van de Statenperiode drieduizend hectare natuur bij hebben in Noord-Holland. We kunnen en willen hier niet op terugkomen. Daarnaast is het uitermate belangrijk dat inwoners, nu heb ik het dus over Kortenhoef e.o. in een gebied meedenken. Onze vraag aan de gedeputeerde is dan ook welk tijdsplan er nu in dezen bewandeld gaat worden. Onze doelen moeten toch behaald worden. Een
- 2915 belangrijke stem voor de lokale belanghebbenden lijkt ons prima, maar wat als de mensen er niet uitkomen. Misschien is dat te negatief gedacht van mij, maar het zou zomaar kunnen. Er zijn veel mensen die hun zienswijze bij het PNO hebben opgeschreven. Zoveel zielen, zoveel wensen. Hoe ziet de gedeputeerde de balans tussen actief meedenken en meedoen van de bewoners en het tegelijkertijd behalen van onze ambitieuze, maar prachtige natuurdoelen? De gedeputeerde heeft
- 2920 toegezegd dat er een brief komt over het vervolgplan van en over die drieduizend hectare nieuwe natuur. Daar kijken wij reikhalzend naar uit. Daarnaast maakt de fractie zich zorgen. We willen de gedeputeerde uitnodigen om te reflecteren op de plannen van minister Schouten in haar voornemen om Natura 2000 gebieden op te heffen als ze niet substantieel bijdragen aan de natuurdoelen. Hoe verhoudt zich dat tot de mooie plannen die in de coalitie zijn afgesproken?
- 2925 Het amendement van het CDA moet ik nog nader bestuderen. Ik kom daarop terug in de tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan mevrouw Strens van D66.

- 2930 Mevrouw **STRENS** (D66): De natuur staat onder druk. Op dit moment sterven soorten sneller uit dan ooit. Door de grote hoeveelheden stikstofuitstoot verzuurt onze bodem en verdwijnen belangrijke planten en voedingsstoffen. Een belangrijke oorzaak van deze aantasting is ons menselijk handelen. We veroorzaken dit dus zelf. Het positieve hieraan is dat wij ook zelf in staat zijn om het tij te keren en te zorgen voor herstel van natuur en bio diversiteit. Het voorliggende
- 2935 Programma Natuurontwikkeling beschrijft de stevige ambities van dit college. Voor D66 is uitbreiding en versterking van het Natuurnetwerk Nederland hierin een belangrijke prioriteit. Dit geeft perspectief aan kwetsbare biodiversiteit via grotere en robuuste leefgebieden. Zeker in het licht van de huidige stikstofcrisis is dit noodzakelijker dan ooit. Het zal in onze ogen niet

- 2940 gemakkelijk zijn om de ambitie van drieduizend hectare in vier jaar waar te maken. Ook in de vorige collegeperiode is hieraan al hard gewerkt en lag het realisatietempo te laag. Het zijn complexe trajecten, die vragen om een zorgvuldige werkwijze om met grondeigenaren en natuurpartners in goed overleg de juiste stappen te zetten. Wat D66 betreft is er dan ook geen tijd te verliezen. Ook in de commissie hebben wij hiervoor al aandacht gevraagd. We zijn blij met de toezegging van de gedeputeerde dat zij met een nadere uitwerking komt.
- 2945 De heer **ZOON** (PvdD): Wat vindt u er dan van dat in 1990 is begonnen met de aanleg van de EHS en dat straks na 34 jaar de EHS nog niet is afgemaakt?
- 2950 Mevrouw **STRENS** (D66): We hebben met elkaar afgesproken dat het in 2027 gerealiseerd moet worden en daar houden wij ons ook aan.
- De heer **ZOON** (PvdD): Vindt u het, negen jaar na 2018, dat de EHS af zou moeten zijn niet een beetje treurig?
- 2955 Mevrouw **STRENS** (D66): Ik denk dat er redenen zijn, waardoor het nog niet gerealiseerd is. Daarom is het ook belangrijk dat we nu tempo maken om in ieder geval 2027 te gaan halen. We zijn dus blij met de toezegging van de gedeputeerde in de commissie. Om scherp te hebben wat wij graag in die nadere uitwerking terug willen zien, dien ik samen met GL een motie in waarvan het dictum luidt: 'verzoeken het college van Gedeputeerde Staten een integraal plan van
- 2960 aanpak voor het realiseren van het NNN te maken met daarin een jaarplanning voor het aantal hectares; een inventarisatie van de belemmeringen en kansen; een overzicht van het budget uit alle programma's en projecten en de geplande optimalisaties uit het PNO hierin mee te nemen en Provinciale Staten uiterlijk begin 2020 hierover te informeren'
- 2965 **Motie 118/18-11-19 'Plan van aanpak NNN in Noord-Holland'**
De Provinciale Staten van Noord-Holland, bijeen op 11 en 18 november 2019, hebben kennis genomen van het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2020-2024 voor de Provincie Noord Holland;
constateren dat:
- 2970 – *in Noord-Holland nu 50.600 hectare natuur in het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) is gerealiseerd;*
– *in het coalitieakkoord is opgenomen dat het gehele NNN van Noord-Holland (56.400 hectare) in 2027 voltooid moet zijn;*
– *in de vorige bestuursperiode hierop al voortgang is geboekt, en regelingen & instrumenten*
- 2975 *zijn aangepast om het doel te bereiken;*
– *dat hiervoor nu in de plannen is opgenomen dat in deze bestuursperiode 3.000 hectare nieuwe NNN gerealiseerd wordt; • hiervoor extra middelen zijn gereserveerd;*
- overwegen dat:**
- 2980 – *het realiseren van natuur een zorgvuldig proces vereist met eigenaren, bewoners en overheden, dat tijd kost en veel geld kost;*

- *het huidige tempo niet hoog genoeg is om de doelstelling in 2027 te halen;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- 2985 – *een integraal plan van aanpak voor het realiseren van het NNN te maken met daarin:*
- *een jaarplanning voor het aantal hectares;*
 - *een inventarisatie van de belemmeringen en kansen;*
 - *een overzicht van het budget uit alle programma's en projecten;*
 - *de geplande optimalisaties uit het PNO hierin mee te nemen;*
- 2990 – *Provinciale Staten uiterlijk begin 2020 hierover te informeren;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Amélie Strens D66 Noord-Holland

Rien Cardol GroenLinks

2995

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

3000 Mevrouw **STRENS** (D66): We zijn blij dat in het PNO duidelijk de meerwaarde van de Nationale Parken wordt genoemd en dat ook is opgenomen dat het college van de bevoegdheid gebruik wil maken om nieuwe Nationale Parken bij de minister aan te wijzen voor aanwijzing, als hier draagvlak voor bestaat. Wij zullen hier zeker op een later moment in dit huis nog met voorstellen voor komen.

3005 Dan nog een laatste opmerking. Mevrouw Jellema refereerde er ook al aan. Vorige week heeft het Kabinet haar plannen gepresenteerd om op korte termijn de stikstofcrisis het hoofd te bieden.

3010 Onderdeel van dat pakket is een noodwet, die ervoor zorgt dat grote projecten op het gebied van kustbescherming, water- en wegveiligheid door kunnen gaan, terwijl wordt gewerkt aan compensatie voor verbetering van stikstof en voor maatregelen die de natuur verbeteren en maatregelen die nodig zijn om de effecten van deze activiteiten te compenseren. Er wordt een bedrag van 250 miljoen euro gereserveerd. Het zou heel mooi zijn als een deel van die 250 miljoen euro ten goede kan komen aan het versterken van de natuur in Noord-Holland. WE zijn benieuwd hoe het college daar tegenaan kijkt en of er wellicht al zicht is voor welke projecten het Kabinet 250 miljoen euro gereserveerd heeft.

3015 De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Cardol van GroenLinks.

De heer **CARDOL** (GL): Ik was dit weekend op Texel, met zee, duinen, prachtige polders en duizenden vogels langs het wad. Dan weet je weer waarom we in dit drukke landje zuinig moeten zijn op onze natuur en ons landschap. Het is dus erg onverstandig om natuur en economie tegenover elkaar te stellen. Natuur is een voorwaarde voor ons bestaan, die verkwansel je niet om een foute pas te herstellen. Dit PNO laat zien dat er een groene wind waait door het Provinciehuis. Dat stemt GL tot vreugde. We hebben hier nog steeds de groenste politicus in ons midden. We helpen zijn opvolger graag om in die voetsporen te treden. De natuur is er wereldwijd slecht aan toe. De bio diversiteit daalt dramatisch. Klimaatverandering drukt een zwaar stempel op de natuur. Dat is zichtbaar in Nederland, maar elders op de wereld zijn de

- 3025 gevolgen merkbaar. Het leidt tot natuurrampen, ontheemding van mensen en vluchtelingenstromen. GL is blij met de groene ambities in het coalitieakkoord en de vertaling in dit programma. De ambitie om sneller te werken aan voltooiing van het natuurnetwerk met nieuwe instrumenten en een gebiedsgerichte aanpak. Het voornemen om samen met een breed scala aan groene organisaties en vrijwilligers aan de slag te gaan met natuurherstel. Aandacht
- 3030 voor akker- en weidevogels. Stiltegebieden en het karakteristieke landschap. De pilots in Laag Holland die snel tot conclusies moet leiden voor het gehele veenweide gebied en aandacht voor verbetering van de waterkwaliteit en de negatieve invloed daarop van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Is het PNO genoeg? Nee. Kan het sneller? Zeker. Veranderingen vragen tijd en zorg voor mensen die een rol spelen in die veranderingen. De transitie naar
- 3035 kringlooplandbouw is ingrijpend. De bodemdaling is niet van vandaag op morgen te stuiten. De kwaliteit van het water blijft zorgwekkend. Als we er samen de schouders onder zetten, dan is er een wenkend perspectief. Een mooier, gezonder en leefbaarder Noord-Holland voor mens en dier, voor deze en volgende generaties.
- Wij kunnen instemmen met het PNO. Niet omdat het genoeg is, maar omdat we met elkaar,
- 3040 zoveel mogelijk burgers en organisaties grote stappen willen zetten in deze periode. Daarom hebben we samen met D66 een motie ingediend, die we beschouwen als een aansporing aan het college om op korte termijn met concrete plannen te komen, omdat we ongeduldig zijn en omdat de tijd dringt.
- 3045 De VOORZITTER: Het woord is aan de heer De Wit van de VVD of de heer Bolkestein. Niet? Beide niet? Oké. De heer Smaling van de SP? De heer Zoon, PvdD.
- De heer ZOON (PvdD): De grootste bedreiging voor de natuur is de mens, bebouwing, stikstof, droogte door klimaatverandering en onderbemaling, gifgebruik in landbouw en bij particulieren.
- 3050 De mensen kunnen natuur ook herstellen door deze ruimte te geven en door natuur aan te leggen, die tegen een stootje kan. Dat is steeds belangrijker: dus om niet aan de uitkomsten te werken, maar aan de randvoorwaarden voor die natuur. De terrein beherende organisaties laten ons graag zien hoe die natuur versterkt wordt. Een paar maanden geleden nog lieten ze ons in het veenweidegebied zien hoe veenmos weer kan aangroeien als de randvoorwaarden goed zijn.
- 3055 Daarom het volgende amendement, met het volgende dictum: aan het in de voordracht genoemde ontwerpbesluit toe te voegen: "Met dien verstande dat wordt ingezet op het zo mogelijk herstellen van bodemdaling."

Amendement 18/18-11-19 'Terugdraaien bodemdaling'

- 3060 *Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter behandeling van het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2020-2024;*

Besluiten aan het in de Voordracht genoemde ontwerpbesluit:

- 3065 *"1. Het Programma Natuurontwikkeling 2020-2024, waarin opgenomen het Natuurbeheerplan 2020, vast te stellen."*
- toe te voegen:*
- "Met dien verstande dat wordt ingezet op het zo mogelijk herstellen van bodemdaling."*

Toelichting

- 3070 *In de Omgevingsvisie heeft de provincie zich tot doel gesteld de bodemdaling in veenweidegebieden “af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen”. Bodemdaling wordt wel genoemd in het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2020–2024, maar wijkt af van de Omgevingsvisie. Vandaar de oproep aan het college van Gedeputeerde Staten om ervoor te zorgen dat binnen PNO ook wordt ingezet op het waar mogelijk en gewenst herstellen*
- 3075 *(terugdraaien) van bodemdaling. Het besluit wordt in die zin aangepast.*

Fabian Zoon

Partij voor de Dieren

- 3080 De **VOORZITTER**: Het nu ingediende amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **ZOON** (PvdD): Ook buiten Natura 2000 gebieden in de EHS zijn natuur en bio diversiteit van belang. Groen Kapitaal richt zich daar ook op. We krijgen signalen dat het beter kan.

- 3085 Gemeenten hebben kennis te kort om de bebouwde omgeving echt natuurinclusief te maken en om waterberging en biodiversiteit te verbeteren. Daarom de volgende motie met als dictum: ‘verzoeken het college van Gedeputeerde Staten een ecooloog ter beschikking te stellen aan gemeenten die de gemeenten gaat helpen met een bredere visie op groen, beleid en ecologische structuur’.

- 3090 **Motie 119/18–11–19 ‘Aanstellen stads- en dorpsecoloog’**

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 11 november 2019, ter bespreking van PNO 2020–2024;

overwegende dat:

- 3095 – *biodiversiteit in het landelijk gebied sterk is afgenomen;*
– *biodiversiteit in steden en dorpen daardoor des te belangrijker is;*
– *gemeenten de afgelopen jaren veel hebben bezuinigd op groen, waardoor de diversiteit en natuurwaarden in steden en dorpen ook afneemt;*
– *sommige gemeenten nauwelijks nog ecologische kennis in huis hebben;*
- 3100 – *de provincie natuurversterking wil in de gehele provincie, ook buiten NNN;*

gehoord de discussie, verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *een ecooloog ter beschikking te stellen aan gemeenten die de gemeenten gaat helpen met een bredere visie op groen, beleid en ecologische structuur;*

3105

en gaan over tot de orde van de dag.

Fabian Zoon, Partij voor de Dieren

De **VOORZITTER**: De motie maakt hiermee onderdeel uit van onze beraadslagingen.

- 3110 Dank u wel. Precies binnen de tijd. Complimenten.

Het woord is aan mevrouw Van Soest. De heer Kohler van Forum.

- De heer **KOHLER** (FvD): Even naar de tijd kijken. Ik heb ruim de tijd. De keren hiervoor maande de voorzitter mij steeds om op te schieten. Dat geeft een onplezierig gevoel. Nu heb ik achttien
- 3115 minuten en geen lang verhaal. Dat zou ik wel kunnen doen, maar dat lange verhaal heb ik al in de commissie gehouden. Er is een goede samenvatting gemaakt. Die kunnen jullie lezen. Ik citeer enkele zaken uit de samenvatting. Ik wil me concentreren op een van de negentien natuurgebieden, of gebieden in Noord-Holland waarvoor we een programma hebben gemaakt. Dat is het Noordhollands Duinreservaat. Ik heb daar een band mee. Ik ben opgegroeid in Bergen,
- 3120 Noord-Holland en ik ken dat gebied zeker vijftig jaar. Ik ken het heel goed zelfs. Vijftien jaar geleden stond ik hier om de zogenaamde fietsmaatregel in het Noordhollands Duinreservaat los te peuteren van de provincie. PWN, de beheerder van het Noordhollands Duinreservaat, was daar tegen. Die fietsmaatregel kwam erop neer dat op de 160 kilometer wandelpaden, die er liggen, gemountainbiked of gefietscrosst mag worden tot 10.30 uur. Daar was de beheerder op tegen. We
- 3125 zijn diverse keren op het hoofdkantoor van PWN geweest. We hebben het er uiteindelijk doorheen gekregen, wel onder allerlei voorwaarden. Een zogenaamde maatregel werd ons opgelegd. Die evaluatiemaatregel loopt nu vijftien jaar. het is allemaal nog naar tevredenheid. Er wordt tot 10.30 uur vrij op de wandelpaden in het Noordhollands Duinreservaat gefietst. Dat is toch ruim 160 kilometer.
- 3130 Ik zal verder gaan met waarom ik hier het woord voer.

De heer **ZOON** (PvdD): U heeft het over recreatie, maar u weet toch dat het hier vandaag over natuur gaat?

- 3135 De heer **KOHLER** (FvD): in mijn beleving gaan recreatie en natuur heel goed samen. Recreatie bestaat uit wandelen, fietsen en kan dus ook fietsen op wandelpaden zijn, binnen een beperkte tijdspanne.
- In onze Natura 2000 plannen staat dat we streven naar bio diversiteit. Dan vraag ik me steeds weer af welke bio diversiteit we willen. Willen we de huidige bio diversiteit stollen, of willen we
- 3140 tien jaar terug? Ik kan u vertellen hoe het toen was. Vijftig, honderd of duizend jaar terug? De situatie in het reservaat is de afgelopen eeuw veranderd. Er is een andere fauna gekomen en een andere flora. Door stikstofuitstoot en CO₂-uitstoot is er sprake van vergrassing. Ik heb leren voetballen in het duin, op een grasveld dat nog was aangelegd door de Duitse bezetter. Als wij daar voetbalden dan braken we onze benen over de gaten die door konijnen in dat veld gegraven
- 3145 waren. Aan de andere kant zagen we konijntjes ons toekijken. Dan praat ik over veertig jaar geleden. Die konijntjes zijn er niet meer. Door ziektes zijn ze verdwenen, maar ook door andere oorzaken. Toen we dertig jaar geleden begonnen met het tellen van de konijnen zaten we op een bepaald aantal. Inmiddels is dat aantal tot 19% gedaald van het aantal dat we eerder telden. Een van de verklaringen die je hoort van mensen is de vos. De vos in het Noordhollands
- 3150 Duinreservaat heeft hevig toegeslagen. De vos heeft ook toegeslagen in het Noord-Hollandse weidelandschap. Ik heb recent een klein empirisch onderzoek gedaan, in een statistisch relevante groep. Ik kwam erop uit dat 97% van de Noord-Hollandse inwoners vindt dat de vos de oorzaak is van het verdwijnen van de weidevogels. Zoals de vos ook de oorzaak is geweest van het

3155 verdwijnen van de meeuwen en de kleine roofdiertjes in de duinen. Ik kreeg net een vraag van de heer Zoon. Daarop gaf ik aan dat natuur en recreatie heel goed samen kunnen. Het Noordhollands Duinreservaat is eigendom van de provincie. Er zijn nog twee heel kleine postzegeltjes, maar het N-H Duinreservaat is het enige gebied van omvang dat in het bezit is van de provincie. Het gaat om 5000 hectare. Het is ook op de Amsterdamse Waterleidingduinen na, het enige gebied waarvoor je moet betalen, als je erheen gaat. Een jaarkaart kost 12,50 euro per
3160 persoon of 2 euro per persoon per dag. Als je daar met je gezin heen wilt, dan is het een behoorlijke kostenpost. Ik heb een drietal moties opgesteld. Een van de moties wordt gesteund door het CDA en PVV. Ik zal de dicta voorlezen.

De motie 'Onderzoek vossenpopulatie': 'verzoeken Gedeputeerde Staten werk te maken van registratie van de vossenpopulatie en met behulp van uitwerpselenonderzoek daarbij tevens vast
3165 te stellen in hoeverre de vos zich voedt met duinkonijnen. De motie wordt ingediend samen met het CDA en de PVV.

Dan de volgende motie, met als titel 'Kosten-batenanalyse toegangskaarten Noord-Hollands Duingebied': 'Verzoeken Gedeputeerde Staten duinbeheerder PWN opdracht te geven een kosten-batenanalyse van de toegangskaarten uit te voeren en de uitkomsten van deze analyse voor te
3170 leggen aan Provinciale Staten.

De laatste motie 'Herstel konijnenpopulatie': 'Verzoeken Gedeputeerde Staten werk te maken van het herstel populatie duinkonijnen door een uitvoeringsplan, met als doel de populatie te herstellen tot minimaal het niveau van 2010, op te stellen en toe te zeggen dit plan in PNO 2021 op te nemen. Deze motie wordt ingediend, samen met het CDA.

3175

Motie 120/18-11-19 'Herstel konijnenpopulatie'

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 18 november 2019, te Haarlem, ter behandeling van Programma Namurontwikkeling (PNO).

3180 **Constaterende dat:**

- *duinkonijnen al tenminste 500 jaar in de Noord-Hollandse duinen voorkomen;*
- *gedurende de gehele periode van 34 jaar dat er konijnen geteld worden, het aantal konijnen fors is afgenomen;*
- *in de vastelandsduinen zelfs sprake is van een populatie minder dan 19% sinds de start van de tellingen;*
- 3185 – *in Natura 2000 beheerplan Noordhollands Duinreservaat het konijn de belangrijkste natuurlijke grazer in de duinen wordt genoemd;*
- *de enorme afname van de begrazingsdruk tot versnelde vergrassing en successie heeft geleid;*
- 3190 – *in Natura2000 het duinkonijn in 2 van de 3 gevallen genoemd wordt als ultieme duinbeheerder;*
- *het ontbreken van konijnen in Natura 2000 beheerplan NHD letterlijk een knelpunt wordt genoemd.*

3195 **Overwegende dat:**

- *het Noordhollands Duinreservaat eigendom van de provincie is en dat door het inzetten van exotische grazers als Schotse Hooglanders en Konikpaarden de rol van het duinkonijn gezien de toenemende vergrassing weinig effect heeft;*
- *het inzetten van exotische dieren voor herstel biodiversiteit van het Noord-Hollands duinlandschap haaks staat op alle Nawra2000 voornemens en uitgangspunten;*
- *dat zowel in het PNO 2019 als dat van 2020 het konijn niet eens genoemd wordt.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *werk te maken van het herstel populatie duinkonijnen door een uitvoeringsplan, met als doel de populatie te herstellen tot minimaal het niveau 2010, op te stellen en toe te zeggen dit plan in PNO 2021 op te nemen,*

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

3210 *Gerard Kohler Forum voor Democratie*

Motie 121/18-11-19 'Kosten-batenanalyse toegangskaarten Noord-Hollands Duingebied'

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 18 november 2019, te Haarlem, ter behandeling van Programma Natuurontwikkeling (PNO),

3215

Constaterende dat:

- *het Noordhollands Duinreservaat eigendom is van de Provincie Noord-Holland;*
- *in tegenstelling tot Staatsbosbeheergebieden als de Schoorlse duinen en het nationaal park Texel, het PWN-gebied alleen met een bezoekerskaart kan worden bezocht;*
- *deze bezoekerskaart €12,50 per jaar of €2 p.p. per dag is;*
- *de natuurminnende Noord-Hollandse bewoner tekort doet door een gebied van 5.000 ha niet vrij voor haar bewoners toegankelijk te maken.*

Overwegende dat:

- 3225 – *het Noordhollands Duinreservaat in volledig eigendom van de provincie is;*
- *het Noordhollands Duinreservaat het meeste gevarieerde duingebied van Noord-Holland is;*
- *toegang tot het gebied nu exclusief aan betalende Noord-Hollandse burgers is voorbehouden.*

3230 ***Verzoeken Gedeputeerde Staten:***

- *duinbeheerder PWN opdracht te geven een kosten-batenanalyse van de toegangskaarten uit te voeren en de uitkomsten van deze analyse voor te leggen aan Provinciale Staten,*

en gaan over tot de orde van de dag.

3235

Ondertekening,

Gerard Kohler, Forum voor Democratie en Marco Deen, PVV

Motie 122/18-11-19 'Onderzoek vossenpopulatie'

3240 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 18 november 2019, te Haarlem, ter behandeling van Programma Natuurontwikkeling (PNO),*

Constateerende dat:

- *duinkonijnen al tenminste 500 jaar in de Noord-Hollandse duinen voorkomen;*
- 3245 – *gedurende de gehele periode van 34 jaar dat er konijnen geteld worden, het aantal konijnen fors is afgenomen;*
- *naast ziektes als Myxomatose en VHS, de vos (Vulpes Vulpes) in de volksmond wel de grootste bedreiger van het duinkonijn wordt genoemd;*
- *door vrijwilligers op 'waarnemingen.nl', een toenemend aantal waarnemingen van de vos in*
- 3250 *het Noordhollands Duinreservaat worden geregistreerd;*
- *de vossenpopulatie echter in het geheel niet door de duinbeheerders wordt geregistreerd omdat dit te moeilijk zou zijn; in het Verenigd Koninkrijk, Spanje en Italië wel degelijk wetenschappelijk verantwoorde methoden als uitwerpselenonderzoek, cameraregistratie en flashlight populatieonderzoek worden toegepast en hier ook wetenschappelijk rapportages*
- 3255 *over verschijnen.*

Overwegende dat:

- *het Noordhollands Duinreservaat in eigendom van de provincie is;*
- *de afnemende konijnenpopulatie waarschijnlijk ook voor een belangrijk deel aan de vos kan*
- 3260 *worden toegewezen;*
- *dit echter niet wetenschappelijk aantoonbaar is, althans niet onderzocht wordt.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *werk te maken van registratie van de vossenpopulatie en met behulp van*
- 3265 *uitwerpselenonderzoek daarbij tevens vast te stellen in hoeverre de vos zich voedt met duinkonijnen,*

en gaan over tot de orde van de dag.

3270 *Ondertekening,*
Gerard Kohler, Forum voor Democratie, Willemien Koning, CDA en Marco Deen (PVV)

De **VOORZITTER**: Deze drie moties maken nu onderdeel uit van de beraadslagingen. De moties moeten even gekopieerd en rondgedeeld worden. Ik stel voor dat we even tien minuten schorsen.

3275

SCHORSING

De **VOORZITTER**: Het woord is aan gedeputeerde Rommel, als reactie van het college op de eerste termijn.

3280

Gedeputeerde **ROMMEL**: Voor PvdA, Kortenhoef Oost: We zijn daar in gesprek en er komt ook een pilot. Wat als de mensen er niet uitkomen? We geven de kaders mee, waarbij de natuurdoelen natuurlijk wel voorop staan. Ik ga nu niet zeggen wat we gaan doen als we er niet uitkomen. Ik denk namelijk dat ze er echt wel uitkomen, zeker ook omdat ze het ook heel graag willen. We
3285 kijken mee en er komt een ecoloog bij. Wat is dan de balans? Die gesprekken zijn er en wij stellen de kaders.

De plannen van de minister ten aanzien van Natura 2000 waren niet met ons afgestemd. Vanuit het IPO waren we best verrast. Ik vind het te vroeg om er op dit moment iets over te zeggen. Ik wil eerst afwachten hoe de minister dat voor zich ziet. Ze wil in Europa gaan praten wat mogelijk.
3290 Voor Noord-Holland heb ik nog niets gezien.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Toch nog een vraag. In 2017 is de Natuurwet aan ons gedecentraliseerd. Hoe ziet u nu de uitspraken van de minister in het kader van deze gedecentraliseerde wet, waar wij als provincie toch vooral over gaan?

3295 Gedeputeerde **ROMMEL**: Zoals ik het zie, wil de minister gaan kijken of het mogelijk is, want in feite kun je aan Natura 2000 gebieden niets doen. Ik ken de kaders niet. Ik weet niet wat ze gaat bespreken en wat bij ons terecht komt. De minister gaat praten in Europa. Onder welke voorwaarden is het mogelijk om iets met die N2000-gebieden te doen?

3300 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Gaat u hier nog actie op ondernemen, in IPO-verband bijvoorbeeld, of met uw collega's uit de andere provincies?

Gedeputeerde **ROMMEL**: We zijn in overleg met de minister. Ik weet echt niet waarmee ze gaat
3305 komen. Ik weet niet welke actie moet worden ondernomen. Ik weet dat ze dit wil gaan aankaarten in Europa. Ik hoor eerst graag terug wat zij vindt wat kan. Het is lastig, want Europa heeft strenge kaders gesteld. We moeten het afwachten. Ik zal u zeker informeren, zodra ik meer weet.

De heer **CARDOL** (GL): Ik het toch niet helemaal volgen. U zegt dat u het lastig vindt. Dat klinkt
3310 alsof u hoopt dat het niet lastig zal zijn en dat de minister iets gaat bereiken in Europa. GL hoopt dat de minister daar helemaal niets bereikt. Ze daar niet eens naar toe moeten stappen, wat ons betreft. Wat is uw standpunt daarin?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Wat ik lastig vind –en wat ik ook aangaf en zelf te horen heb gekregen
3315 van juristen–, is dat het heel moeilijk is om natuurgebieden aan te passen. Ik kan ook niet aangeven wat de minister wel kan bereiken. Je moet echt kunnen aantonen dat het onmogelijk is om je doelstellingen te halen. Ik ben heel benieuwd hoe de minister dat wil gaan doen. Verder heb ik daar geen oordeel over. Het college heeft op dit moment geen oordeel over hoe de minister het gaan aanpakken. Dat is ook niet bekend bij het college. Over het eventueel opheffen
3320 van N2000-gebieden is in het college niet besproken, omdat het niet aan de orde is. De minister heeft gezegd dat ze naar Europa wil om te weten of er mogelijkheden zijn. In onze natuurgebieden zijn we bezig met de herstel mogelijkheden.

- 3325 D66 stelde een vraag over het bedrag van 250 miljoen euro. Ook daar is van toepassing dat het college niet weet welke projecten het zijn. Het college kent de kaders nog niet. De provincie is wel bezig om versnellingen en intensivering in overleg met de terreinbeheerders in de gebieden toe te passen. We kijken voornamelijk naar de financiële claim die we eventueel bij het Rijk kunnen neerleggen. Daarop zijn we heel alert.
- Ik vraag me af of Forum de herstelplannen voor bio diversiteit van het Noordhollands Duinreservaat heeft gezien. Deze teksten zijn op de website te vinden.
- 3330 Dan kom ik toe aan de amendementen en de moties.
- Ik stel voor om motie 118 aan te houden. Het college komt terug met een uitgebreide brief aan Provinciale Staten waarin een groot deel van de vragen beantwoord zal worden en met een verdere uitwerking en verantwoording.
- 3335 Motie 119 over de ecooloog wordt ontraden. Het college stelt al ecologische kennis beschikbaar aan gemeenten via Groen Kapitaal en gebiedsontwikkelingstrajecten. Op die manier probeert het college al tegemoet te komen aan de kennis bij gemeenten.
- De motie over het herstel van de konijnenpopulatie wordt ontraden. Het college wil de totale bio diversiteit herstellen en het herstel niet richten op één diersoort.
- 3340 Bij motie 121 begrijpt het college wat de indiener bedoelt. Het college vraagt om deze motie aan te houden, zodat de gedeputeerde kan nakijken hoe dit bedrag ooit is ontstaan. Het zit bij een overheids-N.V. die op afstand staat. Ik wil voor u kijken hoe dit bedrag is ontstaan.
- Het college zou motie 122 over de vossenpopulatie ook willen ontraden. Het college focust niet op één diersoort. Er loopt wel een interprovinciaal onderzoek naar de stand van de konijnen.
- 3345 Deze opmerking hoort dus ook bij de andere motie. Provinciale Staten zullen worden geïnformeerd over het rapport, als dat zo ver is.
- Het amendement inzake onteigening wordt ontraden. Onteigening is een juridisch instrument, wat soms juist ook voordelig kan zijn voor degene die onteigend wordt. Het geeft voor de partij zelf rechtszekerheid. In veel gevallen geeft het ook een hogere vergoeding. Het college is
- 3350 terughoudend met het inzetten van het instrument 'onteigening', maar het is wel een goed instrument, dat ook in het belang van de andere partij kan zijn.
- Amendement 18: het voorliggende PNO gaat juist over NNN en Natura-2000 investeringen en niet zozeer over bodemdaling. Ik adviseer om dat juist apart te houden. Er is ook een apart traject voor. U krijgt daarover binnenkort een brief. Het college ontraadt het amendement.
- 3355 De heer **ZOON** (PvdD): In de voorliggende voordracht wordt gesproken over de bodemdaling in het natuurplan. In de Omgevingsvisie staat heel duidelijk dat ook aan herstel moet worden gewerkt. Kent u dan wel hetgeen in de Omgevingsvisie staat?
- 3360 Gedeputeerde **ROMMEL**: Mede door het rapport Veerman heeft het college een apart traject lopen voor het tegengaan van bodemdaling. Dat wil ik dus uit het PNO houden. In de voordracht is het in feite te absoluut geformuleerd.
- De **VOORZITTER**: Dat was de reactie van het college in eerste termijn. Is er behoefte aan een
- 3365 tweede termijn?

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik kijk even naar mijn mede indiener van GL. Dank voor de reactie op de motie en fijn dat er een verdere uitwerking komt. We willen nogmaals onderstrepen dat we daar graag in terug zien waar het in de vorige collegeperiode niet is gelukt om de ambitie van het
3370 aantal per jaar ter realiseren hectare te halen. Als er kansen of belemmeringen zijn, dan weten we waardoor het komt en worden Provinciale Staten in staat gesteld om randvoorwaarden mee te geven waardoor het wel lukt. Als dat nadrukkelijk wordt meegenomen, dan kan wat de indieners betreft de motie worden aangehouden.

Over het amendement inzake onteigenen wil ik opmerken dat wij dat in uiterste noodzaak niet
3375 uitsluiten. Zoals gedeputeerde Rommel aangaf, het kan ook juist kansen bieden voor degene die onteigend wordt, om een reële prijs te krijgen voor zijn grond.

De heer **CARDOL** (GL): Nog even kort een opmerking over de moties van Forum voor Democratie over de duinkonijnen en vossen. Wij zullen tegen deze moties stemmen. De gedeputeerde zei het
3380 al: er is al een onderzoek gaande van Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit naar oorzaken van konijnenziekten en kansen voor oplossingen. Vooruitlopend op deze onderzoeksresultaten lijkt het GL weinig zinvol om al herstelplannen te maken. Op zich zijn de moties sympathiek en hebben ze een goede intentie, maar het is te vroeg om nu al te verlangen dat er herstelplannen worden gemaakt.

Hetzelfde geldt voor het vossenonderzoek. Er wordt veel onderzoek gedaan naar vossen in de
3385 duinen. De grootste vossendeskundige van Nederland, Jaap Mulder, deed veelvuldig onderzoek. Daaruit blijkt steeds dat de vossendichtheid vooral afhankelijk is van het voedselaanbod. Dat betekent dus: geen konijnen, ook minder vossen. De verwilderde huiskatten zijn op dit moment een groter probleem voor de konijnen dan de vossen.

Ik weet niet of het amendement over bodemdaling wordt gehandhaafd. Het klopt natuurlijk dat
3390 het amendement meer op zijn plek is in een programma over bodemdaling, maar het moet toch geen probleem zijn om een zin aan dit PNO toe te voegen?

De heer **KOHLER** (FvD): In de commissie gaf de gedeputeerde hetzelfde antwoord. Dat er veel
3395 gepubliceerd is en dat alle plannen beschikbaar zijn. Ik heb ze allemaal gelezen. Dat vind ik een onvoldoende antwoord. Ik ben goed op de hoogte van die plannen.

Met het onderzoek naar de vossen- en duinkonijnenpopulatie ben ik bekend. Ik zou graag een
tijdsindicatie ontvangen. Dat onderzoek richt zich met name op de ziektes VHS en Myxomatose. Daar is al veel wetenschappelijk onderzoek naar gedaan en gepubliceerd. Dat is dus niet meer zo
3400 hard nodig. Er zijn veel mogelijkheden om populaties te herstellen. Neem het Domela Nieuwenhuisplantsoen in Amsterdam. Dat heeft overlast van een enorme konijnenpopulatie. Er zijn allerlei plannen om die overlast te gaan beheersen. Het college zegt zich niet op één dier te willen richten. Bij bijna alle maatregelen tegen vergrassing van het duingebied en ten aanzien van andere exoten wordt gesteld dat in twee van de drie gevallen het duinkonijn de optimale
3405 duinbeheerder is. De afgelopen jaren is de populatie met 80% afgenomen. Wat hebben we daarvoor terug gezet? Schotse Hooglanders, dat is een exoot, Wisenten uit Polen, die wordt zelfs met uitsterven bedreigd en het Konikpaard ook uit Polen. In het gebied Oostvaardersplassen vormt de hoeveelheid Konikpaarden een probleem. Die dieren worden weer teruggedreven naar Polen. Het op één dier concentreren is voor wat betreft het duinkonijn niet verkeerd.

3410 Ik ben niet bekend op het gebied van vossenonderzoek. Ik geloof direct dat er vossenspecialisten zijn, maar er wordt gewoon niet geteld. We kletsen maar wat. 97% van de weidevogels wordt opgepeuzeld door de vos. Daar gaat dan niemand op in. Een van de uitkomsten is dat de vos verdwijnt zodra er geen voedsel beschikbaar is. Dat is helemaal niet waar. Ik ben geen specialist, maar ik weet wel dat de vos een opportunist is. De vos eet alles.

3415

De heer **CARDOL** (GL): Ik zei niet dat als er geen konijnen zijn, er ook geen vossen zijn. Er is wel een relatie tussen de grootte van de vossenpopulatie en het voedselaanbod. Natuurlijk eten vossen ook andere dieren dan alleen konijnen. Er wordt onderzoek naar gedaan en er wordt gemonitord op vossen in de duinen. Hetzelfde geldt voor het onderzoek dat ik aanhaalde. Er wordt op dit moment gemonitord in de duinen. Volgend jaar worden er nog grotere proeven opgezet. Weet u dat?

3420

De heer **KOHLER** (FvD): Dan wordt het een wel-is-nietes spelletje. Ik heb natuurlijk ook contact gehad met OBN. Ze gaven mij aan dat er niet gemeten, niet gemonitord wordt op die vossenpopulatie en ook niet op de duinkonijnenpopulatie.

3425

De vos is een opportunist. De meeuw is dat ook. De meeuwen zijn verjaagd uit de duinkolonies door de vossen en de meeuwen zitten nu in Amsterdam te broeden. De vos vindt ook in het Noordhollands Duinreservaat zijn kostje wel. De vos is gek op de bessen van de Amerikaanse Vogelkers. Die ruikt op. Voorlopig zal er geen verandering komen in de populatie.

3430

De heer **BOLKESTEIN** (VVD): Het wordt een hele korte maidenspeech. Een interessante motie van Forum, waarop we niets hebben gehoord. De motie gaat over de toegangsprijs. We vragen ons ook af hoe het staat met die kosten-/batenanalyse. Kan het college daar iets over zeggen?

3435

De **VOORZITTER**: Dat was een heel korte maidenspeech. Dan is nu het woord aan gedeputeerde Rommel om te reageren in tweede termijn.

3440

Gedeputeerde **ROMMEL**: Om aan te geven bij D66: we kunnen natuurlijk altijd achteruit kijken waarom het niet gelukt is. Een groot deel komt door het laaghangend fruit. Dat is makkelijk te plukken. We hebben al 56.000 gerealiseerd. Wat goed is, is dat we binnen het PNO meer instrumenten hebben. Het college zal in zijn brief aangeven waar de knelpunten zitten, hoe daar tegenaan wordt gekeken en op welke manier het college dat denkt op te lossen. Het college heeft een projectteam opgezet om de NNN versnelling door te voeren. Daarmee krijgt het extra aandacht. Over de tijdsindicatie voor het onderzoek naar de vossen- en duinkonijnpopulaties kan ik melden dat de TBO's die onderzoeken doen. We kunnen vragen hoelang het gaat duren, dan kom ik er bij u op terug.

3445

De **VOORZITTER**: Dat was de reactie van het college in tweede termijn. De heer Bolkestein wil graag antwoord krijgen op zijn vraag.

3450

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik had al gevraagd om die motie aan te houden, zodat ik kan nagaan hoe dat bedrag is ontstaan. De provincie gaat niet over PWN. Dat is een overheidsorgaan. Ik kan wel checken hoe dat bedrag is ontstaan en waarvoor het dient.

3455 De **VOORZITTER**: De heer Zoon.

De heer **ZOON** (PvdD): Ik wil graag motie 119 intrekken. We zijn erg blij met de nieuwe informatie die de gedeputeerde ons heeft doen toekomen.

3460 De **VOORZITTER**: Zijn er nog meer partijen die een motie of amendement willen intrekken? Nee. Dan gaan we nu over tot de stemming.

We beginnen, zoals u weet, eerst met de amendementen. Mevrouw Klaassen (D66) werkt bij PWN en verlaat de zaal. Zij stemt niet mee.

3465 Dan gaan we nu over tot stemming nummer 18 over amendement A17 'Instrumenten NNN geen onteigening'. Wenst iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring?

De heer **DE WIT** (VVD): Ik wil namens onze fractie toch één ding gezegd hebben, waarbij ik wel verwijs naar de inbreng die we geleverd hebben in de commissievergadering. We hebben
3470 buitengewoon veel sympathie voor de geest achter de motie, maar uiteindelijk achten we wel het juridisch instrument nodig, ter uitvoering van.

De **VOORZITTER**: Even voor alle duidelijkheid. Het is een amendement.

3475 De heer **DE WIT** (VVD): Dan geldt hetzelfde als wat ik net zij, maar dan op het betreffende amendement.

De **VOORZITTER**: Nog andere stemverklaringen? Wenst iemand aantekening? Dan gaan we nu stemmen. Stemming 18 is geopend voor amendement A17.

3480 We gaan nu 46 stemmen uitbrengen. Het systeem ligt eruit. Dan gaan we toch weer ouderwets stemmen. Dan moeten we even de papieren erbij pakken. We moeten even noteren wie er niet zijn.

Ik breng in stemming amendement 17. Wie is voor het amendement A17? Dat is FvD, PVV, 50PLUS/PvdO en het CDA. Amendement 17 is verworpen.

3485

Dan breng ik in stemming amendement nummer 18 'Terugdraaien bodemdaling', ingediend door de PvdD. Hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring? Iemand aantekening?

Wie is voor amendement 18? PvdD, SP. Het amendement is verworpen.

3490 Dan gaan we naar de moties.

Motie 119 is ingetrokken. Motie 118 is ook ingetrokken. Dan breng ik nu in stemming motie 120. Dat is de motie 'Herstel konijnenpopulatie', ingediend door FvD.

De heer **KOHLER** (FvD): Deze motie wil ik aanhouden.

3495

De **VOORZITTER**: Motie 120 is aangehouden.

Dan breng ik in stemming motie 121, een motie van FvD en PVV. Motie 'Kosten-batenanalyse toegangskaarten Noord-Hollands Duingebied'. Wenst iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring of aantekening?

3500

Wie is voor deze motie? VVD, PVV, FvD, PvdD. Dan is deze motie verworpen.

Dan heb ik nog motie 122 'Onderzoek vossenpopulatie', ook van FvD. De motie wordt mede ingediend door de PVV en het CDA. Wenst iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Iemand een aantekening?

3505

Wie is voor motie 122? FvD, PVV, CDA. De motie is verworpen.

Dan breng ik nu in stemming het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2020–2024, voordracht 83. Wenst iemand hoofdelijke stemming? Iemand een stemverklaring?

3510

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ondanks dat het PNO goede punten bevat, kan onze fractie niet instemmen met deze voordracht. Dit vanwege de Brusselse bemoeizucht en de onrealistische ambities inzake NNN. Noord-Holland heeft 19 Natura 2000-gebieden en dat vindt onze fractie al te veel, gezien de huidige woningnood en het belang van onze agrarische sector.

3515

De heer **ZOON** (PvdD): PNO is niet goed genoeg, maar ook bijvoorbeeld met het beleid rond Schiphol waar ganzen worden doodgeschoten en vergast, kunnen wij niet instemmen, net als de andere jacht die plaatsvindt en hier benoemd staat. Toch zijn er veel positieve punten en daarom zullen we wel voorstemmen.

3520

De **VOORZITTER**: Nog andere partijen die een stemverklaring willen afleggen? Iemand aantekening?

Wie is tegen voordracht 83? Dat zijn de PVV en FvD. Dan is deze aangenomen.

3525

De heer **KOHLER** (FvD): Voorzitter, ik werd door mijn burens van de VVD erop geattendeerd. Er zijn heel veel mensen uit de zaal. We hebben een beetje zitten rekenen. Volgens mij zou de motie 'Toegangskaarten' het best wel gehaald kunnen hebben. Kunt u dat misschien nog even beter checken?

3530

De **VOORZITTER**: Wilt het nummer noemen van de motie? 121. Als het goed is, is alles geteld. We kijken het nog een keer na.

We hebben het nog even nageteld. 22 hebben voorgestemd van 46. Er is echt goed geteld. De motie is verworpen. We hebben het twee keer gecheckt voor alle zekerheid, zodat u met een duidelijk gevoel weg kan gaan.

3535 Voordat we doorgaan met agendapunt 12.a zal ik het voorzitterschap overdragen aan onze vicevoorzitter, mevrouw Kocken van GL. Gelet op het feit dat ik een vergadering buiten de deur heb, zal de heer Loggen mij waarnemen voor dit onderwerp. Dank u wel.

12.a. Statenvoordracht 77 Evaluatie Metropoolregio Amsterdam (MRA) en MRA-Regiegroep

3540

De **VICEVOORZITTER**: Dan gaan we verder met agendapunt 12.a. Evaluatie Metropoolregio Amsterdam (MRA) en MRA-Regiegroep, dat op verzoek van GL onthamerd is. Ik geef het woord aan mevrouw Van Wijnen van GL voor haar eerste termijn.

3545 Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Ik denk dat ik het vrij beknopt kan houden, gezien de tijd. Misschien redden we zeven uur.

Afgelopen 14 oktober bespraken we in de commissie Ruimte Wonen Kwaliteit de evaluatie van de Governance in de Metropoolregio Amsterdam. Naast veel andere punten werd er niet voor het eerst benoemd dat raads- en Statenleden onvoldoende betrokken zijn bij wat daar gebeurt. De provincie staat niet alleen in deze overtuiging. Het komt vaak en veel in gemeenten terug. Het is sinds de start van de MRA onderwerp van gesprek. GL gelooft in de noodzaak van samenwerking om regionale uitdagingen, zoals een gezamenlijke woningmarkt op te pakken. Succesvolle samenwerking vraagt om ieders betrokkenheid, in elke stap van het proces. Raads- en Statenleden, evenzeer als wethouders, portefeuillehouders en gedeputeerden. Op die manier kan iedereen vanuit zijn eigen bevoegdheden zijn werk goed doen. Afgelopen jaar hebben raadsleden uit verschillende gemeenten zich verenigd rondom Raadstafel 32, een initiatief dat inmiddels ambtelijk ondersteund wordt door het MRA-bureau. Daar wordt het gesprek gevoerd om verder vorm te geven aan betrokkenheid van raads- en Statenleden. Vanuit elke raad een vertegenwoordiger. De 'club' bestaat uit ongeveer 32 personen. We zouden ook graag iemand naar deze tafel afvaardigen, om aan te geven dat we na drie jaar praten, dit momentum willen gebruik om hier ook echt werk van te maken. Daartoe dienen we samen met D66 en de SP een motie in. De motie is reeds rondgestuurd. Ik zal me beperken tot het voorlezen van het dictum.

3565 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik heb een paar vragen over deze motie. Ik sta niet onwelwillend tegenover wat meer democratische legitimiteit. Ik zie in het werkplan en begroting een achttal vacante posities voor bestuurders vanuit de provincie. Dat zijn er meer dan we aan gedeputeerden hebben. Waarschijnlijk onmogelijk maar in het kader van domme vragen bestaan niet. Als Staten en raden meer invloed willen hebben, is het dan niet handig om te kijken naar de mogelijkheid om dit soort posities open te stellen voor volksvertegenwoordigers.

3570

De **VICEVOORZITTER**: Zijn dit interrupties gericht aan mevrouw Van Wijnen?

3575 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): De motie vraagt om het platform 32. Ik zie dus een aantal vacante plekken. Kunnen we niet beter kijken of we Staten- of raadsleden een plek in dat soort fora kunnen geven? Er wordt gezegd dat steeds dezelfde mensen zitten te vergaderen in dezelfde 'clubs'. Als het niet mogelijk is, omdat het niet kan omdat we geen bestuurders zijn, zou het

genoeg zijn om in een extra gremium, wat niet veel slagkracht lijkt te hebben, één vertegenwoordiger van PS daarin te hebben?

Is de motie genoeg om onze zorg handen en voeten te geven?

3580

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Ik denk dat mijn antwoord wat beknopter is. We kunnen niet vanuit hier beslissen hoe 32 gemeenten en 2 Staten betrokken en aangehaakt willen zijn bij wat er in de MRA besproken wordt. Noch kunnen wij beslissen dat wethouders, gedeputeerden en burgemeesters niet met elkaar mogen overleggen, zonder dat daarbij raadsleden aanwezig zijn.

3585

De motie is een mooie mogelijkheid om betrokkenheid vorm te geven. Met 32 gemeenten ben je aan het overleggen over wat je wilt.

Dan het dictum: 'verzoeken het Presidium initiatief te nemen om een vertegenwoordiger te benoemen voor de Raadtafel32 en deze te verzoeken verslag uit te brengen in de commissie RWK.

3590

Motie 123/18–11–19 'Aansluiten bij Raadtafel32'

De Provinciale Staten van Noord-Holland, bijeen op 11 november 2019, hebben kennis genomen van de Evaluatie Metropoolregio Amsterdam (MRA) en MRA-Regiegroep (VD77);

3595

constateren dat:

- *de resultaten van de samenwerking in het verband van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) zijn geëvalueerd door een externe commissie;*
- *de samenwerking tussen overheid in MRA-verband betere regionale afstemming oplevert en concrete resultaten;*

3600

- *raads- en Statenleden tot dusverre onvoldoende grip en sturing zeggen te hebben op de MRA samenwerking;*
- *een van de aanbevelingen van de commissie is dat de raden en Staten hun positie binnen de MRA samenwerking moeten versterken;*

3605

overwegen dat:

- *de MRA in de beantwoording van de reactie van gemeente Zaanstad op het concept werkplan 2019 heeft aangegeven een gedragen plan voor een klankbordgroep van Raden en Staten te zullen ondersteunen;*
- *de MRA reeds ambtelijke ondersteuning biedt voor een initiatief vanuit raden, waar Statenleden ook voor zijn uitgenodigd, bekend als "Raadtafel32".*
- *diverse gemeenteraden vanuit hun midden formeel een raadslid als afgevaardigde hebben benoemd.*
- *Raadtafel32 een mogelijkheid biedt om tot een gedragen plan voor een klankbordgroep vanuit raden en staten te komen en hier verder vorm aan te geven;*

3615

zijn van mening dat:

- *Provinciale Staten van Noord-Holland zich hierbij zou moeten aansluiten om haar betrokkenheid bij de MRA via dit initiatief te versterken;*

3620 *spreken hierbij uit:*

- *voornemens te zijn om namens P5 een vertegenwoordiger deel te laten nemen aan de Raadtafel32;*

en verzoeken het Presidium:

- 3625
- *initiatief te nemen om een vertegenwoordiger te benoemen voor de Raadtafel32;*
 - *deze te verzoeken verslag uit te brengen in de commissie RWK;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Tessa van Wijnen-GL, Ilse Zaal-D66 Noord, Wim Hoogervorst-SP

3630

De **VICEVOORZITTER**: Dank u wel. Dan maakt de motie onderdeel uit van de beraadslagingen. Het woord is aan de heer Voskuil. Die heeft daaraan geen behoefte. Mevrouw De Vries is de laatste spreker en die heeft daar ook geen behoefte aan. In dat geval kijk ik naar gedeputeerde Loggen voor de beantwoording.

3635

Gedeputeerde **LOGGEN**: Nu commissaris er niet is, neem ik het ervan om deze motie ruimhartig onder uw belangstelling te brengen en te ondersteunen vanuit het college. Het is een goede zaak om vanuit de volksvertegenwoordiging, vanuit de Staten een bredere betrokkenheid rondom onze activiteiten in de MRA te hebben. Het college kan deze motie van harte ondersteunen.

3640

DE **VICEVOORZITTER**: Mevrouw Van Wijnen heeft u behoefte aan een tweede termijn? Nee, dat lijkt mij ook niet. Neem me niet kwalijk. Ik ken mevrouw Van Wijnen gewoon heel goed. Ik kan dat gewoon heel goed inschatten.

Ik kijk nog wel even naar de mensen die net de tweede termijn niet hebben benut. Meneer

3645

Voskuil? Nee. Mevrouw Van Soest? Nee. Dan moeten we even wachten totdat de motie is rondgedeeld, tenzij de hele zaal nu nee schudt. Oké, de motie staat in iBabs. Dan kunnen we de motie in stemming brengen.

3650

Ik begrijp dat de heer Van den Berg niet aanwezig is. Is hij inmiddels afwezig? Oké. Dat betekent dat we nu nog met 46 Statenleden zijn. Oh, meneer Van den Berg is toch nog aanwezig. Dan zijn we met 47 Statenleden. Ik stem vanaf hier. Komt de heer Van den Berg de zaal in? Hij is er toch niet. Dan zijn we met 46 Statenleden. Dan gaan we stemmen over de motie. Inmiddels is de motie uitgeprint en wordt een en ander rondgedeeld. Is iedereen zover dat hij of zij hierover een stem kan uitbrengen? Ja. Mooi.

3655

Dan is aan de orde de stemming over motie 123. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Verlangt iemand aantekening? Nee. Dan wil de voorstanders van de motie hun hand op te steken. Dat had ik natuurlijk andersom moeten doen. Voor de motie hebben gestemd: PvdA, GL, VVD, PVV, SP, PvdD, D66, CDA en 50PLUS/PvdO. Daarmee is de motie aangenomen.

3660

We moeten ook nog over de voordracht zelf stemmen. Die was voor het indienen van de motie onthamerd, maar daarmee moet er wel gestemd worden over de voordracht. Ik breng de

voordracht in stemming. Is er iemand die hoofdelijke stemming verlangt? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Verlangt iemand aantekening? Mag ik dan de tegenstanders vragen om hun hand op te steken? Dat is alleen de PVV. Daarmee is de voordracht aangenomen.

13. Statenvoordracht 74 Aanwijzen lid en plaatsvervangend lid uit PS en lid en plaatsvervangend lid uit GS voor Algemeen Bestuur Recreatieschap Spaarnwoude

De **VICEVOORZITTER**: Het Presidium draagt de volgende kandidaten voor. Vanuit Provinciale Staten zijn dat de heer Jensen van Forum voor Democratie, als lid en de heer Leerink van de Partij voor de Arbeid als plaatsvervangend lid. Vanuit Gedeputeerde Staten zijn dat de heer Van der Hoek als lid en mevrouw Pels als plaatsvervangend lid.

Per e-mail is door de Statengriffier aan u gevraagd of deze stemming bij acclamatie kan plaatsvinden. Dat bleek het geval. Gaat u hiermee akkoord? *APPLAUS* Prima, dan constateer ik dat u instemt met voordracht 74.

14. Statenvoordracht 75 Aanwijzen voorzitter commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid (M&B)

De **VICEVOORZITTER**: Wegens het vertrek van mevrouw Larson draagt het Presidium voor als voorzitter van de commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid mevrouw Van Meerten-Kok. Ook hierover is gevraagd of dit per acclamatie kan. Daarmee heeft u ingestemd. Ik vraag u bij deze: Gaat u daarmee akkoord? *APPLAUS*. Dan constateer ik dat u instemt met voordracht 75. Gefeliciteerd.

15. Vragenuur

De **VICEVOORZITTER**: Er is bij de griffie geen verzoek gekomen tot het stellen van mondelinge vragen. De deadline voor het aanvragen van mondelinge vragen voor deze vergadering was vrijdag 8 november 2019 om 13:00 uur.

16. Indien aan de orde, stemming over moties Vreemd aan de orde van de dag

Er zijn geen moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend bij de vaststelling van de agenda op 11 november 2019 (agendapunt 2).

17. Sluiting

De **VICEVOORZITTER**: Ik wens u allemaal wel thuis. Misschien nog goed om te zeggen. Er staat een maaltijd en een borrel voor ons allemaal klaar. We zien elkaar in de andere zaal.
